

Poštarnina paušalirana

Šumarski List

IZDAJE JUGOSLOVENSKO ŠUMARSKO UDRUŽENJE

Uređuje redakcionalni odbor. — Glavni i odgovorni urednik:
prof. dr. Aleksandar Ugrenović

Br. 1.

Zagreb, 1. januara 1926.

God. 50.

Sadržaj:

Ugrenović: Na pragu pedesete. — Neidhardt: Analiza stabla. — Matić: Autonomija ili podržavanje Imovinskih Oština. — Sevnik: Kultura crnoga oraha. — Rohr: Eksproprijacija velikoga posjeda. — Hufnagl-Veseli: Praktično uređivanje šuma. — Medić: Djelao veliki. — Trgovina i industrija. — Nauka i naština. — Praktično šumarstvo. — Šumarska politika i uprava. — Lovstvo. — Udržanje. — Lične vijesti. — Oglasni.

No. 1

Revue Forestière

50 Année

Pour les affaires forestières, de l'industrie et du commerce des bois.
Rédigée par le Comité de Rédaction.

Rédacteur en chef: Prof. dr. Aleksandar Ugrenović

Edition de l'Union Forestière Iugoslave 2 Rue Vukotinović Zagreb,
Iugoslavie. — Parait chaque mois. Conditions de l'abonnement pour
l'étranger Din. 120 par an. — Résumés en langue française.

Sommaire :

Ugrenović: Au seuil du cinquantenaire. — Neidhardt: Analyse de la tige. — Matić: Communautés des bienfonds. — Sevnik: La culture de la Juglans nigra en Iugoslavie. — Rohr: La réforme agraire. — Hufnagl-Veseli: L'aménagement des forêts pratiques. — Medić: Picidae. — Commerce et industrie. — L'enseignement et les sciences. — Pratique forestière. — Politique et administration forestière. — Vénerie. — Union. — Nominations et mutations. — Adjudications.

Šumarski list

izlazi svakog prvog u mjesecu na 3—5 tiskanih araka.

Članovi redovni J. Š. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirenja članskog god. doprinosa od 50 Din.

Članovi pomagači a) kategorije plaćaju godišnje 25 Din.
b) " " 100 Din.

Članovi utemjitelji i dobrotvoři dobivaju ga nakon jednokratnog dopriosa od 500 dot. 3000 Din.

Pretplata za nečlanove iznosi godišnje 100 Din.

Pretplata se šalje za članove iz Slovenije na podružnicu J. Š. U. u Ljubljani na ček. broj 11.054 ili po poštnoj kaznici, za sve ostale pak na ček. J. Š. U. 34.293 ili na adresu blagajnika: Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2.

Uredništvo i uprava nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2. Telefon 6—60.

Za oglase plaća se:

Za stalne oglase (inserate) kao i za dražbene oglase:

$\frac{1}{1}$ strana 500 (petstotina) Din. $\frac{1}{4}$ strane 175 (stosejamdesetpet) Din.
 $\frac{1}{2}$ strane 300 (tristotine) Din. $\frac{1}{8}$ strane 90 (devedeset) Din.

Kod trokratnog oglašivanja daje se 15%, kod šesterokratnog 30% i kod dvanaesterokratnog 50% popusta.

Sakupljači oglasa dobivaju nagradu.

Gospodi saradnicima.

Da bi se uređivanje Šumarskog Lista moglo provesti što lakše i brže, upravljamo ovu molbu gospodi Saradnicima.

Članci: neka obradjuju što savremenije teme, u prvom redu praktična pitanja. Teorijski radovi dobro su nam došli. Za prevod treba pribaviti dozvolu autora.

Bilješke: dobro su nam došle o svim važnjim pitanjima i dogadjajima, koji su u vezi sa šumarstvom.

Rukopisi: neka kod članaka obuhvataju otprilike osam do dvanaest štampanih stranica ili multiplum toga broja. Neka su po mogućnosti pisani mašinom ili čitljivo rukom. Pisati treba samo na neparnim stranicama. Sa desne ivice svake stranice treba ostaviti prazan prostor od tri prsta širine. Rečenice treba da su kratke i jasne. Izbor dijalekta i pisma prepusten je piscu. Rukopisi se štampaju onim dijalektom i pismom, kojim su napisani, ukoliko autor izrično ne traži promjenu.

Slike: u prvom redu dobiti pozitivi na mat (ne sjajnom) i glatkom (ne hrapanjem) papiru — neka ne budu ulijepšeni u tekst već zasebno. Ako se šalju negativi, treba ih zapakovati u čvrste kutije.

Crteži: neka budu izvedeni isključivo tušem (nikako ne tintom) na bijelom (ne žutom) risaćem papiru. Mjerilo na kartama treba označiti samo olovkom.

Honorari: za originalne članke 20 D., za prevode 12.50 D po štampanoj stranici.

Separatni otisci: Moraju se zasebno naručiti. Trošak snosi pisac.

Uredništvo.

Na pragu pedesete.

„Anda vu morje vre vekivečno
Jedno nam leto kapnulo srečno.“

I opet jedna kaplja utonula u more zaboravi, nepovrata i vječnosti. S njom je prividno nestalo i brojnih energija, što ih je čovječanstvo kako svake tako i prošle godine utrošilo za održanje onih velikih zajednica, koje se zovu država i narod, a konačno i za održanje pojedinih individua.

Tek što je jedna utonula već je druga na pomolu. Tek što je Staroj otkucao dvanaesti sat njene posljedne noći, diže glavu — Nova. Dočekivana milijonima, pozdravljena smijehom i poklićima radosti, vedra lica sluša ona čestitare što je slave u — dolini suza. A za dan, dva nastavlja ona opet svoju igru vječnosti. Počinje darivati. Nekom bol, nekom razočar, nekom kruti bič borbe za život a malo kome miloštu.

Ovo je ravno pedeseta, što je dočekuje naše Gore List. Njom ćemo da navršimo ravno pola vijeka našeg nastojanja i rada. Pedeset godina. Kako je to malo i bijedno u istoriji čovječanstva. No nije tako malo u prošlosti jednog udruženja i njegova rada. Mi ne treba da budemo preuzetni, no pored sve čednosti možemo da ipak budemo ponosni, što smo dočekali pedesetu obljetnicu našeg stručnog glasnika, Šumarskoga Lista. U istinu rijetke su naše stručne i privredne revije, koje su premašile ovu starost.

Mi smo malen narod, naša je kultura posve mlada. Ta mi smo tek nedavno stvorili prvi uslov našeg života i razvitka, mi smo tek nedavno stekli svoju — slobodu. Mi sad tek možemo i moramo da pravo počнемo iskoriščavati snagu naše rase i izgradjivati našu kulturu i privredu.

I šumarstvo je sitna čest toga velikoga zadatka, pred kojim stojimo. Izvršujući taj zadatak treba da upremo pogled u ideale, koje želimo da dosegnemo. No upirući naše pogledе u budućnost treba da svrnemo okom i na prošlost. U njoj treba da potražimo sve što je svjetlo, dragو i toplo. Na toj

toplini treba da se ogrijemo, oduševimo i osnažimo za rad i borbu u budućnosti a treba da odamo poštovanje onima, koji su bili nosioci te borbe i rada u prošlosti.

* *

Na pragu pedesete godine Šumarskog Lista vrijedno je da stvarno zagledamo u njegovu prošlost.

Teško je ulaziti u prikazivanje istorije Šumarskog Lista, a da kod toga ne udjemo i u istoriju današnjeg našeg Udruženja. Zato će se istorijat Šumarskog Lista moći potpuno da obradi tek onda, kad se bude prikazivao istorijat Udruženja.

Današnji Šumarski List kao organ Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja nastao je zapravo stapanjem dvaju listova: Šumarskog Lista, kao organa Hrvatskog Šumarskog Društva u Zagrebu i Illymarorskog Glasnika, organa Srpskog Šumarskog Udruženja u Beogradu.

Stari Šumarski List rodio se u isti čas kad i Hrvatsko-Slavonsko (kasnije Hrvatsko) Šumarsko Društvo. Već godine 1871. (Gospodarski List 1871. str. 58.) izlazi prvi javni proglaš Kereškenijev, kojim on propagira osnivanje zasebnog šumarskog društva i stručnog lista. Tek u oktobru 1876. održana je prva skupština Hrvatsko-Slavonskog šumarskog društva a 1. januara već izlazi prvi broj Šumarskog Lista. Od njegovog postanja zadatak Šumarskog Lista je dvojake prirode. On je bio stručna i privredna revija, koja je raspravljala sva pitanja šumarstva kao privredne grane i kao struke. On je ujedno bio i organ udruženja, koji je kao takav denonio i sve vijesti Udruženja. Po obimu svakda je prevladavao onaj prvi dio.

Uredjivanje bilo je svakda u ruci jednog urednika iako si je upravni odbor društva pridržavao izvjesno pravo da upliviše na osnovni smjer lista. Od godine 1877. do 1926. bilo je u svemu sedamnaest redakcija i to: prije ujedinjenja: Vrbanić (1877—1880), Kesterčanek (1881—1886), Vrbanić (1887—1891) Rački (1892, 1893), Dojković (1894), Rački 1895, Kozarac (1896—1898), Partaš (1899—1904), Partaš—Kesterčanek (1905), Kesterčanek (1906—1908), Kern (1909—1911), Kosović (1912—1916), Petračić (1917—1919), Petračić—Levaković (1920—1921), poslije ujedinjenja: Marinović (1922, 1923), Marinović—Čeović (1924), Ugrenović (1925....)

Dakle jednu veću polovinu redaktorskog rada iznijeli su na svojim ledjima šumari praktičari (Vrbanić, Rački, Dojković, Kozarac, Kern, Kosović, Marinović, Čeović), a drugu manju šumari — nastavnici (Kesterčanek, Partaš, Petračić, Levaković, Ugrenović). Najdulje je uredovao Kesterčanek (deset godina), od toga jednu dijelio sa Partašem, i Vrbanić

(devet godina). U dva maha bili su urednici Vrbanić (1877—1880, 1887—1891) i Kesterčanek (1881—1886, 1905—1908), Račkoga je za vrijeme bolesti zamijenio Dojković.

Svi su urednici vršili uredničke poslove pored svojih zvaničnih dužnosti. Neki su od njih (Vrbanić, Kesterčanek, Kosović, Rački, Marinović, Čeović) vršili još i tajničke radeve Udruženja. Samo jedan od urednika, koji je bio poslovni tajnik (Marinović), bio je riješen zvaničnih dužnosti. Redovno je preopterećenost ili slabost zdravlja bila povodom, da je došlo do promjene uredništva. Najveći aktivitet razvijaju oni urednici, koji su bili ujedno i tajnici. To je razumljivo iz osnovnoga zadatka samoga lista, što smo ga već izložili. Zaista se jedan dio uredničkih rada izvještaji o sjednicama i zborovima, predstavke, predlozi, saobraćaj sa članovima itd.) poklapa s agendama tajnika.

No gledana u perspektivi sadašnjice najšira bila je koncepcija Kesterčanekova. On se nije ograničio samo na to, da Šumarski List bude na izvjesnoj stručnoj visini, nego je tačno uočio kakavu važnost igra šumarska privreda ne samo u užoj njegovoj domovini Hrvatskoj već na čitavom Slovenskom Jugu. Mi koji smo kao njegovi djaci dobro poznavali i visoko poštivali Kesterčanekov nesalomljivi patriotizam, radi koga je bio gonjen čitavoga života, moramo da to i sa ovoga mjesta napose naglasimo. Kesterčaneku je po njegovim riječima do »rada i pregnuća na polju šumarstva sviju hrvatskih krajeva u opće a Jugoslavenskog plemena napose.« (Š. L. 1882/251). On se raduje, što mu je pošlo za rukom sklonuti na saradnju »odlične izvrsne saradničke sile za susjedne i pobratimске zemlje kao Kraljevinu Srbiju, Dalmaciju i Istru« (Š. L. 1882/252). On je posve tačno obuhvatio, gledajući daleko u budućnost, sve zemlje, u kojima je i ako tada pocijepan živio naš narod. Već u prvom broju, koji izlazi pod njegovom redakcijom, donosi članak »Šumarstvo u kneževini Srbiji« (prema „Тежак-у“ 1881 br. 41.), koji počinje klasično: »Kako je jur priznano, da smo mi Hrvati i Srbi jedan te isti narod...« Pored toga on donosi vijesti iz Dalmacije, Slovenije i Bosne. Naročito vidimo toplu uzajamnost, koja se razvija između Zagreba i Beograda. Beogradski „Тежак“ propagira zagrebački Šumarski List (Š. L. 1883./38) i obrnuto Šumarski List preporuča „Тежак“ i prenosi iz njega radeve (Š. L. 1884./98).

Dakle u vrijeme Kesterčanekovo počinju u Šumarskom Listu izlaziti prvi radevi iz Srbije (Novaković, Jekić, Lapčević, Todorović). Naročito je mnogo toga preneseno iz „Тежaka“. Gotovo bi mogli reći, da u to vrijeme postaje Šumarski List u neku ruku zajednički organ hrvatskih i srpskih šumara. U znak priznanja Kesterčanek bude izabran i u časnim članom Srpskog Poljoprivrednog Društva u Beogradu. Razumljivo je, da je ovaj odnos postao

tješnji još i radi veza, što ih je Kesterčanek već otprije kao nastavnik Križevačkog Zavoda imao sa omladinom iz Srbije.

Ova veza između hrvatskog i srpskog šumarstva koju je priveo u život Kesterčanek, ostaje u Šumarskom Listu živa i nadalje (Obradović-Ličanin, Pančić, Divjak, Manojlović, Jovanović) te se može reći da je u njemu sadržana znatna literatura o šumarstvu Srbije.

Šumarski List izlazio je isprva kao četvrtgodišnjak (1877-1880), zatim kao dvomjesečnik (1881.—1884.) Kao mjesečnik izlazi on od 1885., pa do 1921. odnosno sve do danas. Prve četiri godine izlazilo je i jedno njemačko izdanje. Ova je pojava razumljiva iz činjenice što se u to vrijeme nalazio u šumarskim vrstama velik broj stranaca, koji nisu potpuno vladali našim jezikom. A i naši rodjeni ljudi, študirali su vani, te nijesu bili u položaju da savladaju šumarsku terminologiju na materinjem jeziku. Kesterčanek, primivši uredništvo, prekinuo je sa ovom dvojezičnom edicijom. Već prve godine izlaženja Šumarskog Lista nacionalni ljudi oštro su prigovarali ovome njemačkome izdanju a naročito je ustao protiv toga Rački (Primorac br. 39 od IV. 1877.). Od 1905. izlazio je zaseban prilog — Lugarski Vjesnik. Ovu je misao bio pokrenuo već Kesterčanek, no nije je mogao privesti u život, jer je tadašnja vlada uskratila pomoć. Pored redovnih brojeva lista izašla je prilikom otvaranja Šumarskog Doma, muzeja, te Šumarske Akademije (1899.) Spomenica a povodom smrti Kesterčane kove svečani broj »Slava Kesterčaneku« (1915).

Sva uredništva od postanja Šumarskog Lista ovamo tuže se na istu bolest — na slabu saradnju. Nije dakle pojava slabe saradnje samo bolest sadašnjice, već je to boljetica, kojoj je upravo toliko godina koliko i Šumarskom Listu.

Шум.Гласник младији је брат »старог« Šumarskog Lista. Njegovo rođenje pada у исто vrijeme kad и осnutak „Срп. Шумарског Удружења“ у Београду. Прва кретања шумара краљ. Србије у циљу промicanja šumarstva односно osnutka jednog Šumarskog udruženja, padaju u početak dvadesetog vijeka. Godine 1900. (21. XI.) sastaje se prvi zbor srpskih šumara, koji raspravlja čitav niz važnih Šumarskih pitanja (Š. L. 1900./107). Njegova je važnost u tome što su tom prilikom srpski šumari odlučno i javno digli svoj glas u zaštitu šumarstva. No na tom prvom zboru nije bilo još pokrenuto pitanje zasebnog Šumarskog udruženja i njegovoog stručnog organa. Tek godine 1904. (polovinom maja) sastaje se ponovno zbor srpskih šumara (Š. L. 1904./404.) On puna četiri dana raspravlja važna stručna pitanja predlaže svoje rezolucije Ministru Poljoprivrede i zaključuje da osnuje Šumarsko Udruženje. Ovome će biti cilj, da po svom stručnom listu raspravlja pitanja o boljem i racionalnijem postupanju sa šumnama i utrinama, da obaveštava šиру javnost o važnosti šume i njenoj koristi, da držanjem svojih zborova upoznava i zbližava Šumarske stručnjake te ih bodri na istrajan zajednički rad.

Za 11. III. 1907. sazvan je treći zbor srpskih šumara u Kragujevcu Proglas izlazi u „Trgovinskom Glasniku“ a kao sazivači potpisuju ga g. dr. Djoka St. Jovanović, današnji predsjednik našeg Udruženja i g. Petar Manojlović, koji se u to vrijeme kao »prečanin« nalazio u državnoj službi u Kruševcu. Šumarski List popratio je ovaj proglas izražajem radosti, što će »Hrvatsko Šumarsko Društvo dobiti u nedalekoj skorašnjosti iskrena brata Srpsko Šumarsko Udruženje«. (Š. L. 1907./159). Zbor je održan u zakazano vrijeme, te je zaključeno pored brojnih drugih zadataka, (sastanci, knjižnica, muzej, veza sa šumarskim društvima, nagrade, opiti, predlozi državnoj vlasti, stručna pitanja) — da Udruženje pokreće i svoj stručni tehnički list pod imenom „Šumarski Glasnik“ te da će izdavati stručne knjige. Pored konstitucije (predsjednik dr. Jovanović) izvršen je izbor i urednika (dr. Vasić).

»Šumarski Glasnik« počeo je da izlazi u januaru 1900. kao mještečnik. Faktični urednik bio je dr. Djoka Jovanović. Prva četiri godišta i šesto uredio je g. dr. Jovanović, peto g. Bukovala a sedmo i osmo g. Čirković. Balkanski rat omeo je izlaženje »Šumarskog Glasnika«, a za vrijeme svjetskoga rata morao je on da prestane izlaziti. „Šumarski Glasnik“ vršio je kao i Šumarski List dvojaki zadatak. On je bio i organ Udruženja i organ struke. Pored toga on je donosio još i radove u cilju popularizovanja šumarstva. Da su prilike, pod kojima je »Šumarski Glasnik« počeo da izlazi, bile teške, razabire se iz programa što ga je razvio predsjednik i urednik dr. Jovanović u prvom broju. I »Šumarski Glasnik« sadržava mnogo gradje o našem šumarstvu, koja će dobro doći svima onima, koji se budu hvatali zadatka da prikažu razvoj naših šumarsko-privrednih prilike te istoriju šumarstva naše otadžbine.

Od god. 1922. prestaje da izlazi Šumarski List kao organ Hrvatskog Šumarskog Društva i »Šumarski Glasnik« kao organ Srpskog Šumarskog Udruženja. Privodenjem u život jedinstvenog Jugoslav. Šumarskog Udruženja stupaju se ova dva organa u jednu cijelost i pridržaje se starije ime. Iz dvije bratske duše, koje su rukom tudjincia bile rastavljene, počinje da se gradi jedna nova. Mi, koji smo se sakupili u krilu našega današnjega udruženja, tvrdo vjerujemo, da će samo zajedničkim našim radom današnji Šumarski List kao organ istih mislih, istih želja i istih pregnuća donijeti ploda otadžbini, koja to od nas s pravom i očekuje.

S tim željama i nadama stupamo na prag pedesete godišnjice Šumarskog Lista.

Ugrenović

„Au seuil du cinquantenaire“

La Revue Forestière entre en sa cinquantième année. Le rédacteur en chef ébauche à cette occasion l'histoire de la revue actuelle et de ses prédecesseurs.
Rédaction.

Nikola Neidhardt [Zagreb] :

Analiza stabla.

(Kakav upliv na rezultate analize stabla mogu da imaju položaji poprečnih prereza postavljenih duž osi debla između vrhova pojedinih uzastopce izgradjenih terminalnih izbojaka.)

Sve operacije, skopčane s pogreškama, kojih karakter i mogući iznosi još nisu istraženi, dovode izvodioca u nepriliku, jer nikad nezna, nisu li rezultati tih operacija eventualno i odviše (t. j. praktički nepodnosivo) pogrešni.

Zato istraživanja takovih pogrešaka, napose ustanovljivanja njihovih najvećih i prosječnih iznosa, daju izvodiocu operacije neku sigurnost o stepenu pouzdanosti, što je može da pripisuje rezultatima te operacije.

Istraživanja pogrešaka imaju u glavnom dvojak cilj:

1. da se ustanovi, koliko mogu da iznose pogreške maksimalno i prosječno.
2. da se izvide putevi i načini, kako bi trebalo operacije, skopčane s pogreškama, provoditi, e bi pogreške bile što manje, eventualno da ih potpuno nestane.

Nažalost nisam imao vremena da se pobliže zabavim pitanjem pod 1., pa će u tom smjeru samo općenito da promotrim pogreške, o kojima se ovdje radi, a glavno će mi biti, da prikažem put za njihovo eliminisanje, odnosno smanjivanje.

I. Visinska analiza

Pod tim se nazivom razumijeva ustanovljivanje toka rastenja i priručivanja stabla u visinu tečajem cijelog njegovog dosadanjeg života.

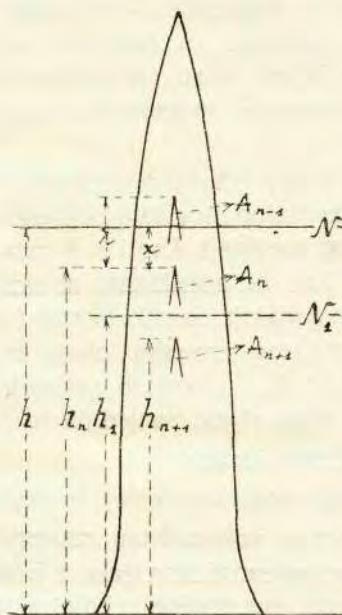
U tu svrhu prezrezujemo deblo u raznim visinama, mjerimo te visine, brojimo godove na prezrima, što pripadaju tim visinama, te ustanovljujemo starosti, koje je deblo trebalo, da do tih pojedinih visina naraste.

Na primjer: postavljamo jedan prerez na dno debla i brojimo na njem m godova; drugi prerez (N) u udaljenosti h od prvog (vidi sl. 1.) i na njem izbrojimo n godova, i govorimo: stablo je trebalo, da naraste do

¹⁾ Natječajna radnja nagradjena Svetosavskom nagradom Mj. Veličanstva Kralja. Temu raspisao i radnju za nagradu školske godine 1924./25. predložio gospodarski fakultet u Zagrebu.

potonjeg (N) prereza, $m - n$ godina; ili $m - n$ godina staro stablo bilo je visoko h metara.

Medjutim to bi stajalo potpuno tačno samo onda, kad bismo slučajno prerez N metnuli baš na vršak terminalnog izbojka A_n (sl. 1), što ga je stablo izgradilo na koncu ($m-n$)-te godine.

Sl. 1.

Za tu starost ustanovili smo preveliku visinu (h) i to za x veću od prave visine, koja je pripadala stablu u toj starosti ($m-n$). Dakle je iznos x visinska pogreška.

Ona je pozitivna, t. j. za starost od $m-n$ godina dobili smo preveliku visinu. Ta pogreška ne može ni da bude negativna, jer ako postavimo prerez ispod vrška terminalnog izbojka A_n , uzmimo prerez N_1 (sl. 1.) onda već ne čitamo n godova, nego $n+s$, pa je pogreška opet pozitivna, jer $m-(n+1)$ godina staro stablo bilo zapravo visoko h_{n+1} a ne, kako pomoću visine toga prereza (N_1) ustanovljujemo, h_1 metara.

Pošto je $h_1 > h_{n+1}$, pogreška je dakle opet pozitivna.

Isto vrijedi, ako je prerez N učinjen iznad vrška terminalnog izbojka A_{n-1} , a ispod vrška terminalnog izbojka A_{n-2} .

Postavimo li dakle prerez N baš na vršak terminalnog izbojka A_n , biti će pogreška = 0; postavimo li ga na vršak terminalnog izbojka A_{n-1} , biti će pogreška opet = 0, a ako ga smjestimo negdje izmedju

vršaka tih izbojaka A_n i A_{n-1} , pogreška će biti pozitivna i to veća, što je prerez N bliži vršku terminalnog izbojka A_{n-1} .

Ako je udaljenost vršaka A_n i $A_{n-1} = \lambda$, to je λ granica pogrešnosti za sve moguće prereze izmedju tih vršaka.

Iznos je λ , dakle limes (granica) i to gornja granica pogrešnosti. To je vrijednost, koju te pogreške — teoretski uzeto — faktično ne mogu da dostignu. Pogreške su teoretski uvek manje od λ , ma kako poprečni prerez N bio blizu vršku terminalnog izbojka A_{n-1} .

Dakle λ nije matematski maksimum, nego limes, granična vrijednost.

U buduće ću ipak ovake granice pogrešnosti zvati maksimalnim pogreškama, odnosno maksimalno mogućim pogreškama, iako to one teoretski nisu, i to zbog lakšeg nazivanja, kao i radi toga, jer se ovdje gornji limes zapravo praktički od maksimuma ne razlikuje.

Iznos λ je ujedno godišnji visinski prirast ($m - n + 1$)ve godine. Isto, što vrijedi za prereze izmedju obaju ovdje za primjer uzetih terminalnih vršaka A_n i A_{n-1} , vrijedi općenito za sve prereze, postavljene izmedju ma kojih dvaju susjednih terminalnih vršaka.

Stoga se može općenito kazati:

Maksimalna visinska pogreška, kojoj je razlogom postavljanje poprečnih prereza između vršaka dvaju uzastopce izgradjenih terminalnih izbojaka, jednaka je udaljenosti tih vršaka, t. j. faktičnom visinskom prirastu stabla (debla) unutar one godine, u kojoj je stablo izraslo od prvog nižeg terminalnog vrška do slijedećeg višeg.

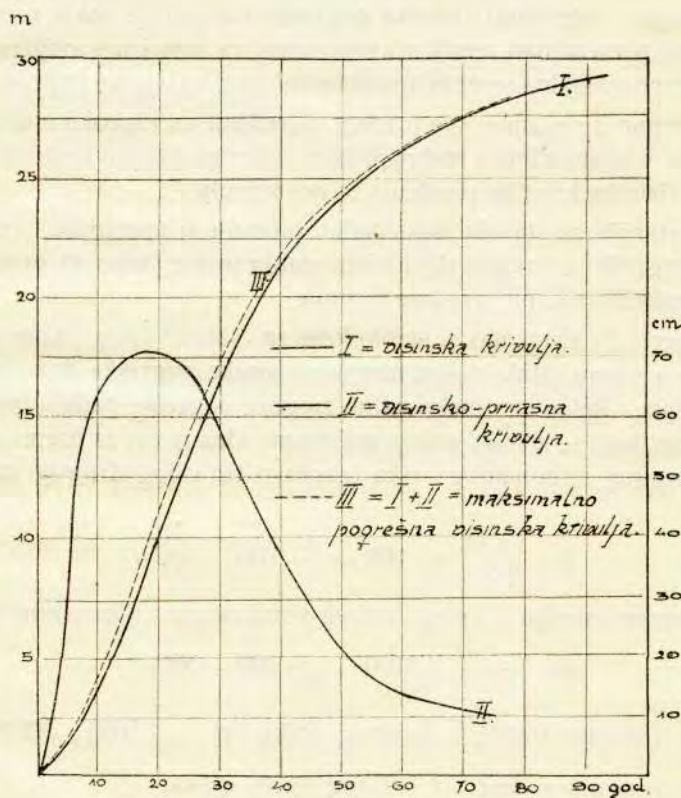
Dakle, imamo li kakvu tačnu krivulju visinskog priraščivanja, ta će nam krivulja pokazivati takodjer rastenje i padanje maksimalno mogućih visinskih pogrešaka duž čitavog debla i to u njihovoј apsolutnoj vrijednosti.

Konstruišimo dakle tačnu visinsku krivulju nekog debla, t. j. bez visinskih pogrešaka. To nam je kadšto moguće kod pršljenastih četinjača, ako poprečne presjeke za analizu smještamo tik iznad pršljena, u koliko se još vide na deblu. Ako se već većim dijelom ne vide, što je uvek u potpunoj mjeri slučaj kod listača i ostalih četinjača, onda se to dade u znatnoj mjeri postići, ako na kasnije navedeni način smanjimo visinske pogreške i tek tako reducirane visine nanašamo na papir.

Konačno možemo nacrtati i uzdužni presjek kakovog apstraktnog debla, sa svim godovima (ili bolje: godišnjim »drvnim plastevima«) uzetim i nacrtanim tek onako iz glave, bez ikakvog prirodnog objekta (čija bi to realna slika bila), pak to deblo možemo bez pogreške visinski analizirati, postavljajući prereze samo na terminalne vrške.

Rezultati takove analize neka budu prikazani visinskom krivuljom I. i visinsko prirasnom krivuljom II. (sl. 2.).

Zbrojem tih dviju krivulja dobiti ćeemo maksimalno pogrešnu visinsku krivulju za to deblo (na slici krivulja III.). Sve moguće visinske krivulje, koje bismo dobivali analizirajući spomenuto deblo (ma postavljali poprečne prereze gdjegod na deblu), mogu da leže samo između krivulja I. i III. Između I. i III. leži dakle pojas svih tih mogućih pogrešnih visinskih krivulja.

Sl. 2.

Što više se takva jedna krivulja približuje krivulji III, to je ona pogrešnija i obratno, što više se ona približuje krivulji I, to je ona ispravnija.

Apsolutni iznos maksimalno mogućih visinskih pogrešaka raste, kako to pokazuje krivulja II, u mladosti stabla dosta brzo, kulminuje i pada. Kod stabala, koja brzo prirašćuju u visinu, kao i kod jednog te istog stabla u onom njegovom dijelu, u kojem je ono brže raslo u visinu (kod starijih stabala donja polovica debla), biti će mogućnost većih (apsolu-

lutnih) visinskih pogrešaka. Maksimalno moguće visinske pogreške ovise dakle o svim onim okolnostima i faktorima, o kojima ovisi i visinski prirost.

Relativna vrijednost visinskih pogrešaka uopće dade se izraziti (u postocima) ovako:

$$x : (h - x) = p : 100$$

$$p = \frac{x}{h - x} 100$$

gdje u skrajnjem slučaju može takodjer (praktički) da bude $x = h$.

Relativna (postotna) visinska pogreška obratno je dakle proporcionalna visini prereza nad zemljom (umanjenoj za sam iznos pogrešnosti) i upravo proporcionalna samom absolutnom iznosu visinske pogreške.

Postavimo li slučajno sve prereze, odredjene za visinsku analizu, baš u jednakim udaljenostima x nad najbližim nižim godišnjim vršcima, biti će pogrešna visinska krivulja paralelna tačnoj krivulji I.

Kod starijih su stabala maksimalno moguće (i absolutne i relativne) visinske pogreške u vršnim dijelovima stabla manje, kako to proizlazi iz gornjeg prikazivanja, pa i iz same formule.

Primjer: Predstavimo si stablo koje za čitavog svog života jednako prirašćuje u visinu. Maksimalne moguće visinske pogreške duž cijelog su debla jednake. Relativne maksimalne moguće pogreške padaju ipak s visinom debla, koja se ima da smatra početnom. Ona n. pr. za prerez između prvog i drugog terminalnog vrška (zapravo tik ispod drugog vrška) iznosi:

$$p = \frac{\frac{h}{2} - \frac{h}{3}}{\frac{h}{2} - \frac{h}{3}} 100 = \frac{\frac{h}{2}}{\frac{h}{3}} 100 = 100\%$$

Za prerez između drugog i trećeg terminalnog vrška iznosi ona:

$$p = \frac{\frac{h}{3} - \frac{h}{4}}{\frac{h}{3} - \frac{h}{4}} 100 = \frac{\frac{h}{3}}{\frac{h}{4}} 100 = 50\%$$

za prerez između trećeg i četvrtog vrška: $p = \frac{\frac{h}{4} - \frac{h}{5}}{\frac{h}{4} - \frac{h}{5}} 100 = 33\cdot3\%$ it. d.;

za prerez između r. tog i $r + 1$. tog term. vrška

$$p = \frac{\frac{h}{r} - \frac{h}{r+1}}{(r+1-r)\frac{h}{r}} 100 = \frac{100}{r}\%$$

Relativne maks. moguće pogreške za takvo deblo padaju dakle slijedom

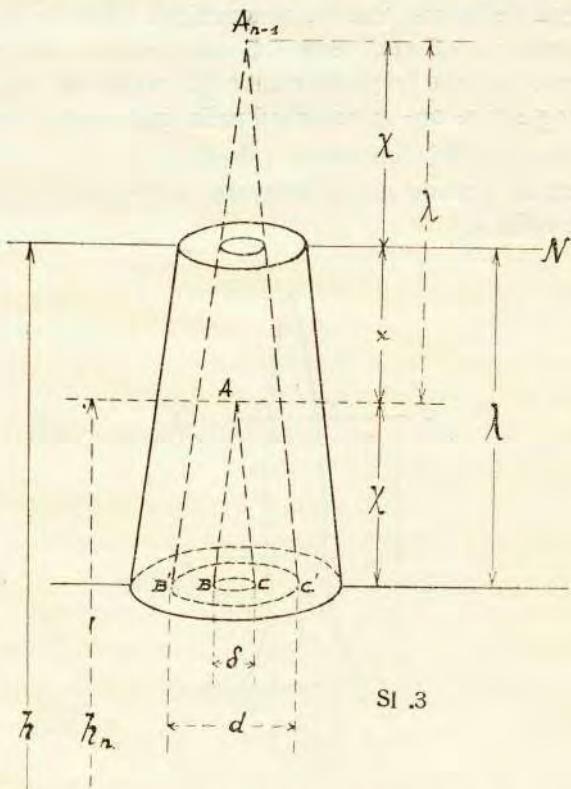
$$(1, 1/2, 1/3, 1/4, \dots, 1/r) 100\%$$

Kod faktičnog debla padaju one prije nastupa kulminacije u visinskem prirostu nešto polaganije, a poslije toga nastupa brže, jer \dot{h} prije toga nastupa (dakako uz stanovite izuzetke) neprestano raste, a poslije njega (takodjer uz stanovite izuzetke) neprestano pada.

Kako bi se mogle eliminisati ili barem smanjiti visinske pogreške?

Uzmimo, da su u onom dijelu debla, gdje postavljamo prerez N, t. j. u nekoj zoni iznad i ispod tog prereza, godovi jednakog širokosti, a vršci godišnjih terminalnih izbojaka jedan od drugoga jednakog udaljeni. Udaljenost medju susjednim vršcima neka bude λ , a visinska pogreška neka bude x .

Pokušat ću da prikažem način, kako bi se ona dala eliminisati ili barem smanjiti. U tu svrhu postavit ćemo drugi prerez u udaljenosti λ ispod prereza N. Na tom prerezu izbrojiti ćemo uz gornju predpostavku 1 god više.

Iz sličnosti trokuta $A B C$ i $A_{n-1} B' C'$, (slika 3.), u kojima je $B C = \delta$ i $B' C' = d$, izlazi

$$\delta : x = d : (\lambda + x)$$

$$d\chi = \delta(\lambda + \chi)$$

$$x = \frac{\delta \lambda}{d - \delta}$$

a pogreška $x - \hat{x}$.

Prava visina debla, koja pripada starosti ($m - n$) stabla, ustanovljenoj pomoću prereza na dnu debla i prereza N, je h_n ; ona je dakle izražena jednadžbom:

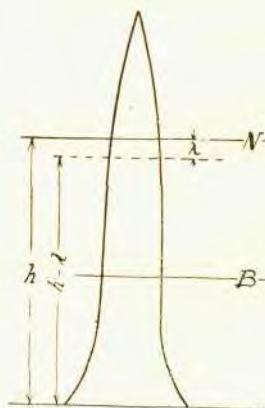
$$h_n = h - x = h - (\lambda - \lambda) = h - (\lambda - \frac{\delta \lambda}{d - \delta})$$

odnosno: $h_n = h - \lambda (1 - \frac{\delta}{d - \delta})$

Ovime bi pogreška (uz gornje pretpostavke i kad bi nam λ bio poznat), bila sasvim eliminisana.

Ali faktična debla nisu takova matematična tijela, kojima bi godovi bili jednakо široki i vršci god. term. izbojaka jednakо udaljeni, pa na taj način ne možemo visinske pogreške nikako (ili možda tek slučajno) sasvim ukloniti, no moglo bi se one na navedeni način ipak znatno smanjiti.

U tu svrhu valjalo bi samo da se odredi poprečni visinski prirast između prereza N i prvog nižeg redovnog prereza B, upotrebljenog za analizu stabla. (slika 4.).

Sl. 4.

Taj poprečni visinski prirast neka je, recimo, λ .

Sad ispod prereza N postavimo novi prerez u udaljenosti λ . i čitamo na tom prerezu godove. U slučaju, da tih godova ima isto toliko, koliko i na prerezu N, uzimamo iznos $h - \lambda$ za iznos h_n t. j. za pravu visinu debla u starosti od $m - n$ godina.

Tako smo visinsku pogrešku smanjili za λ .

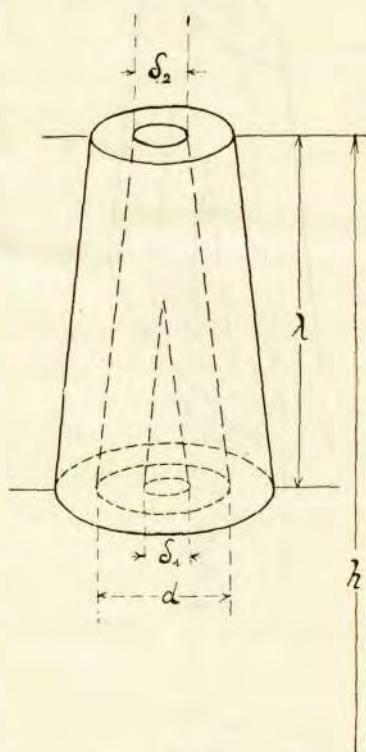
Izbrojimo li pak na tom prerezu jedan god više, onda valja samo izmijeriti promjer ovog sasvim unutarnjeg gola, zatim taj promjer po-

većati za obostranu širinu slijedećeg goda (koji ovaj najunutarniji god opkoljuje), da se formulom

$$h_n = h - \lambda \left(1 - \frac{\delta}{d - \delta}\right)$$

visinska pogreška ($h - h_n$) smanji u velikoj česti.

Da gornju formulu što više približimo faktičnom deblu, možemo za δ uzeti aritmetičku sredinu $\frac{\delta_1 + \delta_2}{2}$ (vidi sl. 5.), jer kod našeg matematskog debla moraju biti promjeri da budu jednaki, naime $\delta = \delta_1 = \delta_2$, što kod realnih debala redovno nije slučaj.

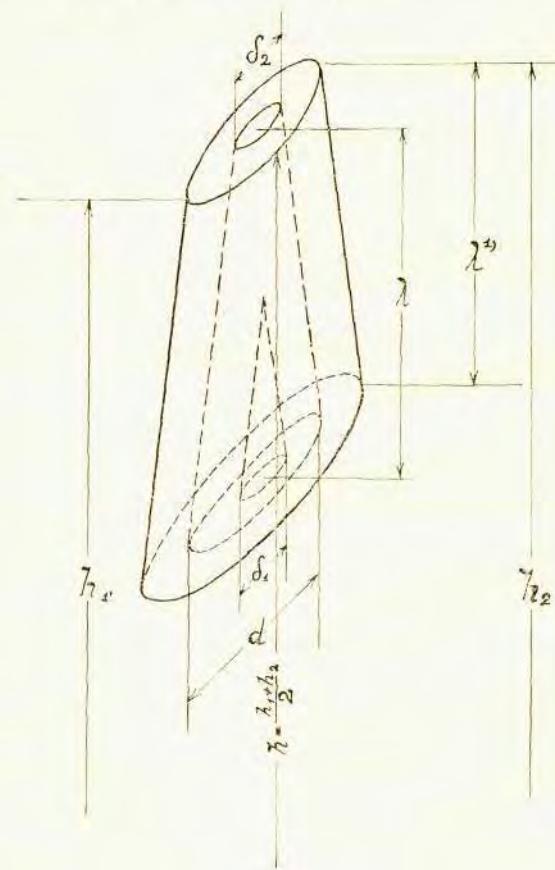
Sl. 5.

Međutim δ_1 i δ_2 su malene veličine, pa ih je teško mjeriti u voljnom tačnošću.

Da povećamo tačnost toga mjerjenja, možemo, ako se radi samo o visinskoj analizi, poprečne presjeke postavljati ne okomito na os debla, nego koso na tu os, ali po mogućnosti međusobno para-

lelno, pa za δ_1 i δ_2 mjerimo dulje osi elipsa*) svakoga od obaju ovih najunutarnijih godova, a za dulju os elipse prvog i drugog goda zajedno i to na prerezu $h - \lambda$. (sl. 5. i 6.), jer se time relacije, po kojima je dobivena gornja formula, ništa ne mijenjaju.

U opće: provadja li se samo visinska analiza stabla, zgodnije je već i zbog lagljeg i sigurnijeg brojenja godova postavljati poprečne prereze ne okomito na os debla, nego koso prema toj osi.

Sl. 6.

Ti kosi prerezi svakako treba da budu medjusobno što više paralelni.

*) Siječemo li čunj kosom ravninom, to je krivulja prodora zapravo parabola. Međutim ovdje to praktički ne dolazi u obzir, i ako se time relacije ne mijenjaju.

) Praktički je ova dužina λ , na slici to ona nije zbog preteranih dimenzija širine naprama dimenzijama visine (znatno veće mjerilo).

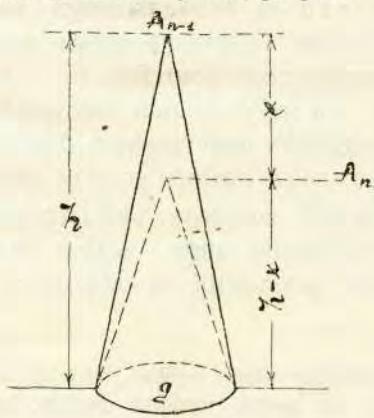
II. Debljinska analiza.

Na rezultate debljinske analize nemaju položaji poprečnih prereza, postavljenih duž osi debla okomito na njegovu os, n i k a k o v a u p l i v a, već pogreške u deblj. analizi mogu da nastanu samo radi netačnog odabranja godova ili radi netačnog mjerena (odn. ustanovljivanja) promjera na tim prerezima, koji u ovom pogledu sasvim slobodno mogu da budu postavljeni ma gdje duž osi debla, samo ako je deblo na dotičnim mjestima pravilno.

Isto ovo vrijedi i za plošnu analizu, jer je ona tek produkat kvadrature, osnovane na debljinskoj analizi.

III. Uzdužni prosjek.

može da bude pogrešan samo u svojim visinskim dimenzijama, dok je u dimenzijama debljine uz predmjevu, da su promjeri na pojedinim prerezima tačno mjereni odnosno ustanovljivani, potpuno tačan.

Sl. 7.

IV. Volumna analiza.

Volumen konačnog (sadašnjeg) potpunog debla isпада sekcionisanim konvencionalno točno, jer se konačne dimenzije debla dadu u glavnom ustanoviti sasvim pouzdano.

Volumen debla u svakoj prijašnjoj starosti može da bude teoretski u glavnom tačan samo u punim sekcijama, dok se dužina ovršaka, koji prelaze posljednju punu sekciju, dade kod običajnog (jednostavnog) izvodjenja visinske analize ustanoviti tek sa gore spomenutim visinskim pogreškama.

Prema tome moraju da budu do stanovite mjere pogrešni i rezultati volumne analize.

Pogreške ove svakako su do stanovite mjere pozitivne, jer su dužine, koje pripadaju pojedinom ovršku, obično prevelike, a nikad premalene.

Uzmimo, da su ovršci matematski čunjevi.

Ako je visinska pogreška t. j. pogreška obzirom na ustanovljenje visine, što ju je stablo imalo u starosti m-n, odredjena izrazom $h - (h-x) = x$ (sl. 7.), onda volumna pogreška ovrška iznosi:

$$\Delta V = \frac{g h}{3} - \frac{g(h-x)}{3} = \frac{g h}{3} + \frac{g h}{3} + \frac{g x}{3} - \frac{g x}{3},$$

gdje je g kružna ploha na kraju zadnje pune sekcije.

Slično vrijedi i za svaki drugi oblik ovrška, samo se u ovim potonjim slučajevima mijenja konstanta u nazivniku.¹⁾

Dakle volumna je pogreška upravo proporcionalna temeljnici na tajnjem kraju zadnje pune sekcije i ujedno visinskoj pogreški skopčanoj sa ustanovljenjem visine, što ju je stablo (deblo) imalo u starosti m-n.

Koliko u konkretnim brojkama mogu, kako maksimalno tako i prosječno, da iznose ove kao i visinske pogreške (a eventualno takodjer visinskopritisne i volumnopritisne pogreške), to — kako rekoh — nijesam imao vremena ispitati. Za sad se moram zadovoljiti konstatacijom, da se svim ovim vrstima pogrešaka dade znatnim dijelom predusresti, ako se kod izvodjenja visinske analize postupa po prije navedenom principu.

Na taj se način doduše sam posao oko izvadjanja kako visinske tako i cjelokupne analize vrlo znatno zateže i otežava, ali tko hoće da mu rezultati poslovanja budu što pouzdaniji, ne smije da u tu svrhu žali truda i vremena.

¹⁾ Faktori: $\frac{1}{3}$, za neiloidan oblik ovrška $\frac{1}{4}$, i t. d. nisu ništa drugo već pravi oblični brojevi ovršaka, pa gornju formulu možemo općenito pisati i ovako $\Delta V = g x f$.

„Analyse de la tige“

Limites des fautes. Traité couronné par la prime royale du „Sveti Sava“
Rédaction.

Јован Матић, надсаветник [Срем. Митаровица]:

Аутономија или подржављање Имовних Општина.¹⁾

Поводом позива Ј. Ш. У. у Загребу од 15. новембра 1925. у питању новог закона за Имовне Општине слободан сам изложити ово моје мишљење.

Са ослобођењем нарочито уједињењем нашег народа у једну заједничку и недељиву државу престао је резон битисања Краишким И. О. као дотадањим институцијама за господарење и управу са шумама, које су престанком бивше војне Крајине излучене за подмирење само једног дела нашег народа т. з. бивших Крајишника (границара), и то са ова два главна разлога: 1. националног и 2. народно економског.

Национални као најважнији разлог против битисања Имовних Општина јест тај, што у једној народној држави неможе бити две врсти грађана, повлаштених и неповлаштених.

Још мање је оправдано да један Србин или Хрват ужива нарочите повластице, само зато, што је као војник у бившој војној Крајини морао бранити Аустро-Угарску државу, а други Срби и Хрвати, који су учествовали у борби за наше ослобођење и уједињење, да не уживају исте повластице.

У свима нашим правоугодничким местима имаде знатан број наше браће, који нису правоугодници И. О. само зато, јер не потичу из краишких задруга, које су морале давати војнике бившој А.-У. држави, али су зато учествовали у борбама за наше ослобођење и уједињење. Па зар такови да немају иста права као и они досадањи правоугодници, који нису сарађивали на том великому народном делу?

Зар може бити приговора настојању да у нашој народној сељачкој држави морају и сви грађани сељаци имати иста права?

1) Доносимо ово мишљење писца о актуелном питању Имовних Општина па молимо сву господу другове, који се тим питањем занимају, да у форми чланка изнесу своје мишљење у нашем листу. Уредништво.

Зар и даље да постоје сељаци правоужитници, који добивају бесплатно дрво и пашу за своја господарства и сељаци неправоужитници, који не само што не уживају иста права и повластице, већ не могу набавити у шумама И. О. ни за новац дрво и пашу која им је нужна за њихово господарство ?

Исто тако неможе бити сумње да је држава својим грађанима, који се баве производњом земаљских продуката и сточарством, дужна осигурати потребно дрво и пашу, за њихова господарства, јер без тога нити једна грана народног господарства не може постојати.

Баш зато да држава узмогне удоволити реченим дужностима, нужно је да преузме и све шуме И. О. као и оне велико поседа у своје руке ради потрајнога газдинства са истима те ади њиховог положаја, са којих ће моћи, у колико преузег: шуме не леже баш на чисто економском земљишту, издашно задовољавати потребама свију грађана дотичнога краја на дрву и паши.

Другачије се нити неможе успешно задовољити тој преко потреби нашег народа, јер приватна властништва шумског поседа измешана државним, коче правилно и успешно подмиривање народних потреба на дрву и паши. Место да међусобно замењују те потребе, она их потпуно искључују и забрањују, недопуштајући правоужитнику да у државним шумама а осталим опет грађанима у оним И. О. подмирују своје потребе на дрву и паши.

Поред истакнутога националног разлога за подржављење. И О. нарочито говоре и народно-економски разлози, са којих управо нема места даљем останку И. О. као таковима.

Познато је да су шуме Имовних Општина излучене понајвише у близини насељених села, те да леже понајвише на првокласном земљишту, која би претворбом у економску културу давала много већу и пречу корист нашем народном господарству него што то овако као шуме одбацују.

Социјална питања нашег народа и решавање аграрног проблема уз наведени главни економски разлог, говоре нарочито за подржављење нарочитим обзиром што држава поседује довољну количину шума на апсолутном шумском земљишту, где је право и једино место узгоју шума а не на првокласном господарском земљишту.

Држава ће моћи тако узгојем и рентабилном експлоатацијом шума на апсолутном чисто шумском земљишту удоволити народним потребама као шумовласник, а претворбом врсте газдинства

гајења шума, у врст економске културе, свуда на плодном економском земљишту, подићи продукцију земаљских продуката и успешно решити социјална и аграрна питања данашњег времена.

Уз предње разлоге треба уважити и чињеницу, да услед јоп непроведене, или неправедно проведене сегрегације и деобе државних шума, имаде и пасивних Имовних Општина, које немогу сврси и позиву да удовољавају, а неке опет да услед велике разлике у старости својих шума и разних других околности неће такође моћи у будуће томе удовољавати.

Уз наведене главне разлоге, који траже подржављење И. О. говоре за само подржављење и разни други одношаји и прилике: политичке, финансијалне и сталешке природе, чије излагање изискује више обзира.

У колико би и поред напред истакнутих разлога Имовне Општине можда морале и требале и даље постојати мишљења сам:

Да је закон за Имовне Општине од 1873. године надопуњен 1881. г. у главноме добар, па би са малим изменама и допунама и даље добро послужио. Нарочито сам мишљења:

Да се делокруг заступства Имовне Општине пренесе на Управни Одбор, који би се имао бирати из средине среских скupштинара, квалификованих по закону за И. О. Многобројно заступство Имовне Општине не само да кочи правилно и брзо газдинство и нужно пословање, него је и скупа непотребна институција, јер би господарствени одбори сва пословања по односном закону јефтиније и успешније обавити могли. Господарствени Одбори вршили би правилније по закону за Имовне Општине прописана пословања у свима власничким, економско-финансијским питањима и предметима, а Дирекције Шума Имовних Општина, као шумске управе, вршиле би све управно и стручно пословање.

Шумским управама (шумаријама) као најважнијим органима шумског газдинства, треба дати виши, важнији и сталнији делокруг у управном и стручном пословању, да се без предлога и знања истих не би ништа у тим питањима учинити смело.

Државни надзор владиних поверионика и њихових заменика треба сасвим докинути као непотребан и сувишан обзиром на стручно квалификовано јавно чиновничтво, које управу и пословање код И. О. има водити, тим пре што држава треба и може у довољној мери да врши надзор и извршује власт по надлежном Министарству.

Овлаштеници би се имали подмиравати по стању својих шума из редовитог прихода потрајног шумског господарства грађом и горивом у нарави, јер сваки други начин наделивања или релуирања удаљује се и не одговара сврси и задаћи И. О. те имаде и штетних последица по само господарство и стање властити шума. То из разлога, јер су надељеници онда присиљени посредно или непосредно набављати потребно дрво које потиче у већини случајева од шумских штета и крађа.

Пошто су постојале правоужитничке задруге скоро посвуда развргле задружну везу, па издељеници живе издељено сваки за себе, то би се и њихови правоужитнички припадци имали одметити једнако по потреби самосталног кућанства. Можда би се још код постојећих задруга, које се нису никад делиле, задужни припадак требао оставити исти и даље, или им већи припадак одметити.

Стање шума Имовних Општина ни у којем случају неможе подмиравати и потребе околних неправоужитника, јер не може издашно да подмирује ни потребе својих чланова. Само новом сегрегацијом дало би се ово питање решити, но и у том случају је подржављење И. О. успешније решење.

Интензивно шумско газдинство тражи безуветно квалифицирано стручно особље потпуно идентификовано са осталим чиновницима јавне управе неодвисно од уплива појединача, и друштва, и у вршењу своје дужности, и у своме положају, а нарочито у питању своје егзистенције.

Безуветно је dakле нужно да држава врши и код Имовних Општина бар управну и надзорну власт по својим органима чије ће егзистенције она најбоље и осигурати моћи и знати по закону о чиновницима и службеницима грађанског реда.

Противно поступати и препустити постављање, плаћање и контролисање шумарског стручног особља аутономним органима И. О. значи оставити то особље на милост и немилост увиђавности или боље рећи неувиђавности и освети овлаштеника, чији се интереси стално косе са исправним и законитим пословањем савесног јавног чиновника.

Посљедњи начин постављања чиновника значио би поред најведенога оживети и даље подржавати непожељено сталешко стање, које влада готово код свију Имовних Општина услед једноставности и посебности самих институција и разних других утицаја и

околности, који спутавају правилан и потребан рад и успех у пословању и газдинству И. О.

Пошто Имовне Општине по својој сврси и позиву имају уз главну дужност као највећи поседник шума после државе, задаћу да врше и удовољавају својим газдинством и другим потребама народног господарства и домаће индустрије, то је и безуветно нужно, да закон за Имовне Општине пропише и методе потрајног шумског газдинства.

„Communautés des biefonds“

sur le territoire des anciens confins militaires. L'auteur traite la question autonomie ou l'administration (acquisition) par l'état.

Rédaction

Ing. Franjo Sevnik [Vukovar]:

Kultura crnog oraha u nas.

O crnom (amerikanskem, morskom) orahu (*Juglans nigra L.*) ima na stranim jezicima već dosta opširna literatura. Na našem jeziku opisao je ovo drvo u kratko Josip Ettinger¹⁾ ²⁾ (str. 66, odnosno 203), i naziva ga »orah morski«, i dr. Petračić, koji ga naziva »crni orah«³⁾. Eventualne druge rasprave o crnom orahu na našem jeziku nisu mi poznate.⁴⁾ Ettinger kaže medju ostalim, da se vidja morski orah u Hrvatskoj i Slavoniji u starim perivojima, da se je kod nas sasvim udomio i hvali ga kao drvo od ličnih svojstava.

Od devedesetih godina prošloga stoljeća počeo se je uzgajati u Hrvatskoj i Slavoniji morski orah već i u sastojinama. U prilog uzgoju crnog oraha u sastojinama razvila se je naime u šumarskim krugovima živa propaganda. U bivšoj monarchiji podupirala je i sama državna vlast po svojim ustanovama i organima širenje ove vrijedne vrsti drveća⁵⁾. Usljed toga se je kultura crnog oraha jako proširila i u stručnim listovima nalazimo od to doba sve češće interesantne izvještaje o rezultatima pokusa odnosno uzgoja.⁶⁾ Pošto se i u našoj državi kultura crnog oraha sve više i više proširuje, valja da se s njima malo izbliže pozabavimo i iznesemo neka opažanja i podatke o uspijevanju te strane vrste drveta u nas.

¹⁾ Josip Ettinger: „Šumsko grmlje i drveće“. Zagreb 1890.

²⁾ Josip Ettinger: „Šumsko-lovački leksikon“, Zagreb 1893.

³⁾ Dr. Andrija Petračić: „Uzgajanje šuma“, Zagreb 1925.

⁴⁾ O uzgoju oraha vidi: „Тежак“, Београд 1881., 1883., 1884., 1886. i 1887 Писац: Алекса М. Секулић, „Српске Новине“ Београд 1888. бр. 31.

„Šumarski List“, 1888./311. 1903./494. „Lugarski Vjesnik 1900. br. 6. Уредништво“

⁵⁾ Emil Böhmerle „Waldbauliche Studien über den Nussbaum und die Edelkastanie“, Wien 1906.

⁶⁾ Dr. Adolf Cieslar „Über Anbauversuche mit fremdländischen Holzarten in Österreich“, Wien 1901.

Ing. August Kubelka „Moderne Forstwirtschaft“, 1918.

Forstmeister Rebmann „Der Anbau von Wallnuszbäumen und amerikanischen Nussarten im Walde“, Neudamm 1970.

„Österreichische Forst- und Jagdzeitung“, Jahr 1903., 1913.

• Češki šumarski list „Háj“ XXXIX/1, XXXXII/5, 19, LII/10. „Lesnická Práce“ god. IV, broj 5–6 od Juna 1925 sa člankom: Mráček „Ořešák černy“.

Domovina crnog oraha je Sjeverna Amerika, gdje on najbolje uspijeva na istočnoj strani kontinenta od Kanade do poluotoka Floride (izmedju 30°—50° sjeverne širine). U Evropi udomio se je već u Italiji, Švajcarskoj, Francuskoj, Belgiji, Njemačkoj (osobito u južnoj i srednjoj), Poljskoj, Čehoslovačkoj, Austriji, Ugarskoj i u našoj državi, dakle u predjelima, koji se po geografskoj širini poklapaju sa sjeveroameričkim. Optimum mu je u Castanetumu, a dobro uspijeva i u Fagetumu na toplijim položajima. Dolazi na području naravnog rasprostranjenja hrasta, na kojem mu valja davati najbolja staništa.

Crni orah stavlja na stanište slične zahtjeve kao hrast, to će reći dosta velike. Voli duboko, rahlo, svježe pjeskovito-ilovasto tlo ili humozno pjeskovito-ilovasto tlo sa jakom primjesom minerala (vapna itd.). Na mršavom, suhom, pjeskovitom ili teškom glinenom tlu slabo uspijeva, a na kiselom tlu sa stagatajućom vodom nitiako.

Što se tiče klime, to crni orah voli toplo podneblje sa dosta vlage. Najbolje uspijeva u nizinama uz rijeke i na humovitom terenu. Kratke proljetne poplave ne škode mu nego dapaće koriste mu. Zato se preporučuje kultiviranje u porječjima na dobrom tlu. Preobilne oborine ne škode mu toliko kao što mu zna naškoditi ljetna žega. Na toplim sunčanim položajima mora se paziti na podrast radi zaštite tla.

Crni orah razlikuje se od našeg domaćeg oraha u morfološkom, biološkom i fiziološkom pogledu. Plod mu je izvana sličan plodu pitomog oraha. Razlika izmedju njih jest u tome, što se kod crnog oraha zelena lupina nemože odljuštiti, nego je čvrsto prirasla uz koštunjavu, crnkastu, duboko izbraždenu lјusku, koja je prilično deblja od one običnog oraha. Sjeme je manje, sadržaje mnogo ulja, i nije ukusno kao ono domaćeg oraha, uslijed čega ga ljudi ne troše. Od životinja žderu ga miševi i vjeverice.

Osnivanje sastojina obavlja se sadnjom oraha u jeseni ili proljeće ili presadjivanjem biljki i to sadnica ili presadnica. Prvi način je bolji, samo kadkada kod sadnje u jesen čine miševi štetu. Kod sadnje oraha s proljeća postoji u hladnijim predjelima opet opasnost od jesenskih i zimskih mrazova. Sjeme dolazi naime u zemlju prilično kasno (u aprilu, maju), i dok proklija, te se biljka razvije, prodje veliki dio vegetacionog vremena, tako, da biljka ne može pravodobno zaključiti rast i ne odrveni potpuno. Zato se preporuča kod proljetne sadnje da se puste orasi još u zimovalištu da naključi na naročiti način⁷⁾. Ovako naklijalo sjeme valja rano s proljeća pomno saditi i to tako, da dodje prva klica, koja je početak korjena, odozdo. Kod sadnje sjemena mora se paziti, da se ne položi

⁷⁾ G. Hempel — K. Wilhelm „Die Bäume und Sträucher des Waldes“ II. deo | 93. strana.

sjeme u zemlju dublje od 8 do 10 cm, jer se inače zategne klijanje i oteža razvoj biljice. Kod sadnje oraha u jesen valja uzeti u obzir, da je bolje, ako dodje sjeme u zemlju zajedno sa zelenom lupinom, koja donekle štiti jezgru (osobito pred miševima) a kod trunjenja stvara toplinu i vlagu. A pošto lupina na uzduhu (osobito na toplo) brzo počne trunuti i zadarati, te je u ovakom stanju manipulacija sa sjemenjem dosta nezgoda, valja sjeme što prije sabirati i posaditi.

Drugi način kultiviranja crnog oraha u šumi, nešto skupljji, jest onaj presadjivanjem biljki. Najbolje je uzeti u tu svrhu jednogodišnje sadnice, koje podnašaju umjereno pribreživanje korjena i razviju nakon toga bujno žilje i novu srčanicu. Crni orah stvara u opće jaku srčanicu, koja može postići već prve godine dužinu do 0.70 m. Mladu biljku valja okopavati i odstranjavati travu i drugi korov, jer njegovane biljke mnogo brže rastu. Treba samo pomno paziti, da se stabalca ne ozlede. Ozledjene biljke istjeraju mnogo adventivnih izbojaka, koje treba što prije odstraniti.

Crni orah pokazuje na odgovarajućem tlu vrlo veliki prirast u visinu i debljinu. Prirast je u visinu osobito u mladosti velik, a kasnije se smanjuje. Prirast u debljinu velik je i dosta postojan. Böhmerle navodi, da su u pokusnom vrtu bečke visoke škole za kulturu tla, koji se nalazi u blizini Hadersdorfa kraj Beča, godišnji izbojci postigli visinu od 0.80 m. Cjelokupna visina 40-godišnjeg stabla crnog oraha u blizini Beča, koje je raslo na dobrom tlu i ugodnom položaju, iznosila je 15 do 20 metara.

Kod Mělnika u Češkoj, u 145 m nadmorske visine, postigla su orahova stabla na dobrom tlu i topлом položaju u dobi 27—38 godina visinu 20—21 m i prsni promjer 25—32 cm.

U Belju u Baranji ispitivali su naši šumari prirast crnog oraha i ustanovili, da je neka 40 godišnja sastojina na dubokom, svježem, pjeskovito-ilovastom tlu u porječju Dunava dosegla visinu od preko 25 m (od toga 15 m čiste deblovine) i prsni promjer 37—41 cm. Oko 75 posto cijelokupne drvne mase bilo je sposobno za tehničke svrhe.

Veličina visinskog i debljinskog prirasta ne ovisi samo o svojstvima staništa, položaju i klimi, nego i o drugim faktorima, kao na pr. načinu uzgoja, primjenjenim kulturnim mjerama, oštećivanjima atmosferilija i životinja itd. Zato je potrebno kod uporedjivanja prirasta crnog oraha u raznim predjelima uzeti u obzir sve ove faktore. Stablo crnog oraha uzraslo na osamici razvija veliku krošnju — sličnu običnom orahu — dok u gustom sklopu hita u vis te stvara malu krošnju. Donje grane osuše se i otpadnu, a debla budu lijepa, čista i pravna.

Da se prepreči stvaranje prevelike krošnje, da se poveća prirast u visinu i polući što više čiste deblovine, preporuča se u mlađosti ods-

jecanje donjih grana. Kod toga valja paziti, da se grane odsijeku glatko i sasvim uz deblo, da može rana brzo zarasti. Čaprljevi, nastali oni uslijed prirodnog sušenja ili od odsijecanja donjih grana, brzo zarašćuju i nestaje ih u deblu. Odsijecanje zelenih i odstranjivanje suhih grana treba provesti s proljeća (juni i prva polovica jula), jer kasnije nastale rane dugo ne zarašćuju. Međutim bolji je gušći sklop nego odsijecanje donjih zelenih grana, jer čaprljevi suhih grana brže i lješe rastu.

Kod preduzimanja kulturnih mјera mora se paziti na to, da prirast u visinu ostane u ravnoteži sa prirastom u debljinu. Ako se stabla u gustom sklopu okresavaju, rastu brzo u vis te ostaju tanka i malene krošnje. Prorede se ne smiju provoditi suviše jako. Obavlјati se imaju često i umjereni, pazeći pomno na svako stablo, da mu se da mogućnost što bržeg i ljepešeg razvoja. Ovaj trud bude obilno naplaćen, jer ćemo u dobi od 50 do 60 godina uzgojiti na dobrom tlu lijepa, pravna i čista stabla sa dimenzijama, koje se u drvenoj industriji najviše traže. Ako su povoljne teorenske i klimatske prilike može se uzeti za njegovane sastojine crnog oraha ophodnja od 60 godina.

Crni orah daje mnogo ljepeša i pravnija stabla od običnog oraha. Razlika se vidi osobito onda dobro, ako rastu zajedno u gustom sklopu. Pored toga crni je orah otporniji spram vremenskih nepogoda, nego obični. Od osobite je važnosti veći stepen otpornosti crnog oraha spram mrazova. Osjetljiv je spram proljetnih, jesenskih, pa i zimskih mrazova, samo na mrazištima i ako mu stanište odnosno klima uopće ne odgovara. Na otvorenim površinama smrzava mu se češće uslijed proljetnog mraza terminalni izbojak. U tom slučaju valja ovoga glatko odrezati i ostaviti za vršiku jedan od najbolje razvijenih sporednih izbojaka. Ostali izbojci neka se prezivanjem skrate.

Što se tiče štete sa strane životinja, štetu prave miševi na posijanom sjemenu i na žilju odnosno stabljiki. Pored toga glodaju na žilju mlađih stabala i grčice, koje takodjer katkada prouzrokuju veće štete. U revirima sa mnogo divljači budu mlade biljke u zimsko doba oštećene po zecuvima, a stabalca oguljena u ljetno doba po srnjacima. Na lišću prave štetu hruštevi i neke gusjenice. Međutim sve ove štete pojavljuju se samo u izuzetnim slučajevima u većem opsegu. One su obično neznatne.

Crni orah ima veliku izbojnu snagu iz panja i žilja. Ako bude mlađa biljka ozlijedjena, može se staviti na panj.

Drvo crnog oraha radja plodom u starosti oko 10 godina, pod vrlo povoljnim prilikama još i prije. Cvate u maju, a plod dozrijeva u septembru.

Crni orah je drvo svjetla. U prvim godinama podnaša postranu za-

sjenu posve dobro. Na otvorenim površinama, gdje postoji opasnost od mrazova, čuva staro drveće mladu kulturu. U kasnijim godinama crni je orah vrlo osjetljiv spram zasjenjivanja odozgo i sa strane, na što valja paziti kod uzgoja. Najljepše uspijeva u čistim sastojinama gustoga sklopa. Podnaša smjesu sa cerom, javorom, bukvom, jasenom, brijestom, trešnjom i hrastom. U Čehoslovačkoj ima u lugovima šumarije Bržeclava—Havranohrady (knez Lichtenstein) i mješovitih sastojina crnog oraha i bijelog ili američkog jasena (*Fraxinus americana*), koje dobro uspijevaju. Američki jasen je otporniji protiv mraza od našeg domaćeg, a što se tiče prirasta, to u nekim položajima dapače premašuje prirast crnog oraha.

Drvo crnog oraha naliči u svojoj gradji drvetu običnog oraha. Ima tamno smeđu do violetnu smeđu srčiku, svjetliju uzan bjelik i fine, teško vidljive sržne trakove. Po tvrdoći spada po stupnju tvrdoće 6 medju srednje tvrdo drvo, po težini medju srednje teško drvo, jer iznosi specifična težina prosušenog drveta 0·60. I gledom na utezanje i rad drveta zauzima sa 6 posto usušivanja srednji stepen. Dalje je drvo crnog oraha vrlo trajno, lako cjepivo, sjajno, lijepe boje i teksture, lako se obradijuje i vrlo je sposobno za poliranje. Konačno valja spomenuti, da dobro gori, te da ima veliku gorivu snagu.

Radi navedenih svojstava stoji drvo crnog oraha u drvnoj industriji visoko u vrijednosti. Upotrebljava se u stolarstvu za izradbu furnira i masivnog pokućstva, u industriji klavira, zrakoplova, kola i vagona, upotrebljavaju ga tokari i rezbari, u puškarstvu služi za izradbu kundaka i t. d.

Drvo crnog oraha importira se u velikoj količini iz Amerike, jer proizvodnja u Evropi ne može pokrivati domaće potražnje. Radi svestrane upotrebivosti i vrijednosti drvo je vrlo skupo, a pošto se u svim granama drvene industrije sve više upotrebljava, diže mu se neprestano i cijena. Prije rata iznosila je cijena trupaca crnog oraha loco Hamburg 200 do 360 kruna po 1 m³. U dinarima u današnjoj valuti iznosilo bi to oko 2200 do 4000 Din po 1 m³.

Po podacima Mráčeka u »Lesnická Práce« mogli su se prodati godine 1923. u Čehoslovačkoj trupci crnog oraha po 1000 Kč (čeških kruna) za 1 m³ u šumi. U našem novcu iznosio je to u ono doba oko 2500 Din po 1 m³. Godine 1924. digla se je cijena već na prosječno 1500 Kč za 1m³ u šumi, što je iznosilo u našem novcu već oko 3500 Din po 1 m³.

^{a)} Gayer — Mayer „Die Forstbenutzung“, Berlin 1909. Medjutim navadja G. Hempel — K. Wilhelm u djelu „Die Bäume und Sträucher des Waldes“ za spec. težinu drveta 54, a za uteranje 5%.

Egzaktna istraživanja Janke (1915.) pokazuju ove brojeve: spec. tež. 0·643 do 0·759, prosječno 0·671 za prosušeno drvo. Uredništvo.

O prodajnim cijenama orahovog drva u Belju žalibože nemam podataka.

Prema gore navedenom cijena drveta crnog oraha veća je od cijene naše slavonske hrastovine. Predpostavlja se, da će se cijena još brzo dizati, jer su velike orahove šume u Americi već jako devastirane, a kultiviranju novih ne posvećuje se dovoljno pažnje. A pošto potražnja sa strane industrije biva sve veća i veća, očekuje se, da će američke Sjedinjene Države uopće zabraniti izvoz orahovine i Evropa će morati pokrивati svoju potrebu sama. Što se tiče kvaliteta drveta u Evropi udomljenog crnog oraha, ne zaostaje ono za američkim nego mu je posve ravno.

Osim prvorazrednog drveta daje crni orah lijep prihod i na plodovima. Sjeme upotrebljava se za produkciju ulja, iz zelene lupine pravi se ekstrakt za bojadisanje drveta. Na jedan hektolitar dodje 2000—3000 orasa u težini od 50 do 60 kg. Cijena sjemenu u trgovini sjemenjem bila je u proljeću prošle godine 15—20 Din za 1 kg.

Što se tiče spremanja crnog oraha preko zime za obavljanje sadnja u proljeću, preporuča Rebmann nekoliko načina i to spremanje u sandućima, bureću; jamama i na gredicama u zemlji. Na sanducima i buradu probuši se dno i orasi se polože u njih u slojevima sa malo vlažnim pijeskom. Burad se može ukopati u zemlju, a sanduci staviti u suh i zračan podrum. U jame spremaju se orasi u jednom sloju, posipaju sa pepelom i pokriju sa gustom mrežom od žice, radi zaštite od glodavaca. Nadjamom napravi se krov od dasaka, koji se pokrije zemljom. Na gredicama spremaju se orasi na taj način, da se polože jedan do drugoga i pokriju sa 6 do 8 cm debelim slojem zemlje. U mjesecu martu treba spremište pregledati i u koliko bi orasi prokljali, valja ih zaštititi od upliva sunca i spremiti na hladnije mjesto.

Pored navedenih načina prezimi sjeme crnog oraha dobro i na taj način, da se prostre u naslagama na zaštićeno, suho i zračno mjesto, u šupe, skladišta itd. Da se radi trunjenja zelene lupine orasi ne upale, valja naslage nekoliko puta promiješati.

Sve rasprave i svi izvještaji o crnom orahu i njegovoj kulturi saglasni u tome, da je on radi svojih odličnih svojstava prvorazredno drvo, da zasluguje svu pažnju i da ga se nastoji kultivirati u svim predjelima koji odgovaraju njegovim zahtjevima. Kubelka kaže u svojoj knjizi »Moderne Forstwirtschaft« kod potanjeg opisa kulture bijelog i crnog oraha doslovno: »Kultura oraha obećaje najobilatije prihode šume, koji se uopće mogu polučiti.«

Koliko je piscu ovoga članka poznato, nalaze se u našoj državi startje sastojine crnog oraha u Sloveniji kod Kostanjevice, na Pohorju, u Baranju na državnom velikom posjedu Belje i u Sremu kod Vukovarskog Vlaste-

linstva. Prema dobivenim informacijama uspijeva crni orah na Pohorju i u Belju vrlo dobro. Kod vukovarskog vlastelinstva stare su najstarije orahove sastojine tek 27 godina, no uspijevaju vrlo dobro. Prema dosadašnjim lijepim rezultatima, očekuje se, da će i budućnosti uspijevati tako sve do sjećne zrelosti, a neke sastojine još i bolje, jer postoje svi uslovi za to.

Sef šumarstva kod Vukovarskog Vlastelinstva, šumarski savjetnik g. Julio pl. Prandstetter, zainteresovao se je za kulturu crnog oraha i počeo godini 1899. sa pokusima. Prvo sjeme nabavilo se je kod bivše šumske uprave današnjeg državnog velikog posjeda Belje. Postojali su svi uslovi, da crni orah, koji je činio tamo već u ono doba lijepe i dobro uspijevajuće sastojine, i ovdje dobro uspije. Tamošnji klimatski a donekle i terenski odnosaši dosta su slični ovdašnjim, gdje se otpriklike jedna trećina vlastelinskih šuma nalazi u Dunavskoj ravnici, dok se ostale dvije trećine nalaze na sremskoj visoravni, omedjašenoj crtama Vukovar — Vinkovci — Tovarnik — Ilok i Dunavom od Iloka do Vukovara. Nadmorska visina ovog predgorja Fruške gore iznosi 100 — 145 m dok nadmorska visina dunavske ravnice, na kojoj se nalaze vlastelinske šume iznosi 84—91 m.

Prvi pokusi sa crnim orahom dobro su uspjeli i zato se nastavilo s njima. Međutim nije ostalo samo kod pokusa, jer je nastupio važan momenat, uslijed kojega se otpočelo kod Vukovarskog Vlastelinstva sa kultiviranjem crnog oraha u većem opsegu.

Kod sastavka prve gospodarstvene osnove za vlastelinske šume god. 1905. uzeto je u program, da se imaju pretvarati mješovite visoke šume manje vrijednih vrsti drveća u čiste sastojine skupocjenog hrasta lužnjaka i da se nastavi sa osnivanjem mješovitih sastojina crnog oraha. Faktično se je i radilo u tom pravcu. Međutim prije 15 godina počela se je pojavljivati i u vlastelinskim šumama na hrastovim sastojinama u većoj mjeri hrastova medljika (*Oidium quercina*). Kasnije pojavise se u njima u velikom mnoštvu i gusjenice leptira gubara (*Liparis dispar*), često u društvu sa zlatokrajkom (*Liparis chrysorrhoea*) i hrastovim prelcem (*Cnethocampa processionea*). Osobito godine 1915., 1916., 1917., 1919. i 1920. one su nastupile u silnom mnoštvu i u nekojim predjelima potpuno obrstile ne samo hrastove sastojine nego i sve drugo drveće, dapače žderale su i travu. Nakon što su obrštene sastojine u prvim proljetnim mjesecima, istjerala je drveće mjeseca juna ponovno, ali na mladom hrastovom lišću opažena je hrastova medljika. Ako se ona pojavila u tolikoj mjeri, da je uništića sve mlađo lišće, onda je stablo uginulo. Ako se pak pojavila jedna i druga šteta, u manjem opsegu, odnosno ako hrastova stabla uslijed samog žderanja gusjenica ili uslijed nastupa medljike sama ne propadnu, bude njihov prirast znatno umanjen.

Radi ovih kalamiteta stradale su mnoge hrastove šume, u prvom redu:

čiste sastojine. Protiv gubara poduzete su kod vukovarskog vlastelinstva nekoje zaštitne mjere i to u jesen uništavanje »guba« (jajašca), na deblu pomoću ocjelnih četki i s proljeća mazanje guba katranom prije izlaženja gusjenica. Potonji način pokazao se je boljim. Ako se pojavi leptir u malom mnoštvu, on odlaže jajašca u hrpicama na donjem dijelu debla i to obično sa južne strane. U slučaju pak da nastupa u velikom mnoštvu, odlaže jajašca prilično visoko na deblu. Mazanje se obavlja pomoću motke, na kojoj je pričvršćena kičica. Na ovaj način može se sa dobrim uspjehom provesti uništavanje tog velikog štetnika, osobito ako se provede uništavanje na cijelom suvislom kompleksu šuma. Samo od česti provedene mjere ne vode k cilju. Sa uništavanjem guba mora se početi odmah čim se primijeti gubar, da se spreči njegovo brzo umnažanje, jer bi inače posao onda bio teži a uspjeh manji.

Radi preduzetih obranbenih mjeru ne pojavljuju se u posljednje tri godine u ovdašnjim vlastelinskim šumama gusjenice više u tolikoj množini, uslijed čega i hrastove sastojine toliko ne trpe. Ali hrastova medljika pojavljuje se redovno svake godine u većoj ili manjoj mjeri prema vremenskim odnosima. Zato nema izgleda, da će se moći uskoro potpuno zaustaviti propadanje hrastovih šuma.

Kad su se počele pojavljivati ove kalamitete godinu za godinom i uništavati hrastove šume, ukazala se potreba, da se promijeni način uzgoja šuma odnosno da se kultiviraju druge vrsti drveća, koje nisu u tolikoj mjeri izložene raznim opasnostima. U prvom redu nisu se više osnivale čiste hrastove šume, nego su se osnivale mješovite sastojine hrasta i drugih vrijednih vrsti drveća. U drugom redu počeo se je više kultivirati orah, jer su, kako je već rečeno, pokusi s njime dobro uspjeli. Sadio se je u prvo doba u smjesi sa hrastom, kasnije i sa cerom, brijestom (poljskim), jasenom, trešnjom a od česti i čistim sastojinama. U posljednje doba se na pošumljenju sa crnim orahom još intenzivnije radi i nastoji, da on zamijeni hrast te postane glavna vrst drveta u vlastelinskim šumama. Danas zapremaju mješovite sastojine crnog oraha i spomenutih inih vrsti drveta kod Vukovarskog Vlastelinstva već oko 1500 kat. jutara.

(Svršiti će se).

„La culture de „*Juglans nigra*“ en Yougoslavie“.

Un compte rendu sur les essais faites en Slavonie.

Rédaction.

Ing. Petar Rohr [Našice]:

Eksproprijacija velikog šumskog posjeda.

(**Predlog JŠU. za izmjenu naredbe od 8. IV. 1925. broj 12.449.**)

Kako smo spomenuli u izvadku iz zapisnika II. sjednice glavne uprave J. Š. U. održane u Beogradu dana 18. i 19. decembra 1925. pozabavila se glavna uprava spomenutom naredbom naročito iz razloga, što se po toj naredbi unatoč njene nejasnosti i kontradikcije već počela u nekim oblastima vršiti eksproprijacija velikog šumskog posjeda, a da se nije znalo na kojem temelju se eksproporcija vrši i kome se eksproprisane površine predaju.

J. Š. U. donijelo je nakon svestrane debate jednoglasan zaključak, kojim se usvaja rezolucija i obrazloženje užeg odbora, sastavljeni na temelju pomnog proučavanja pomenute naredbe, kao i posljedica, koje bi n. stale kada bi se po toj naredbi eksproprijacija zaista i vršila.

To obrazloženje i rezolucija glasi :

Gospodine ministre !

Povodom naredbe koju je izdao gospodin Ministar Šuma i Rudnika sporazumno sa gospodinom Ministrom za Agrarnu Reformu pod brojem 12.449 od 8. aprila 1925., a kojom se određuje izlučenje potrebitih šumskih površina iz objekata velikih šumskih posjeda, u svrhu snabdjevanja zemljoradnika drvom i popašom, prema odredbama čl. 41. Ustava, uslobodjuje se, JŠU., da iznese ovime svoje mišljenje, u cilju, da svrati pažnju gg. Ministara na one štetne mogućnosti, koje bi mogle po naše opće šumsko gospodarstvo i privredne naše prilike da nastanu, kada bi se ta naredba doslovno provodila.

Glavna misao te naredbe jest t r a j n o osiguranje onih zemljoradnika drvom i popašom, prema odredbama čl. 41. Ustava, koji žive na dohvatu privatnoga velikog šumskog posjeda.

Držimo, da je gotovo isključeno, da baš oni zemljoradnici, koji žive tako reći u šumi, trpe toliku oskudicu na drvetu i popaši, da se državna vlast mora tim pitanjem baviti kao nekim naročitim socijalnim problemom, pa se nabacuje samo po sebi pitanje, što li će tek biti sa onim zemljorad-

ničkim življem koji živi u nešumovitim ili kršnim dijelovima države, ili odaljeno od šume.

Nemogućnost bezgraničnog ili besplatnog drvarenja ili pašarenja u bilo kojem šumskom objektu, još uvijek ne znači ono, što se u običnom govoru naziva nuždom i oskudicom.

Dok je pašarenje vezano isključivo uz šumsko-uzgojne obzire i mјere, to je jeftino drvarenje u velikim šumskim kompleksima gotovo uvijek moguće — bilo da se u tu svrhu uzima razna leževina (u starijim šumama), bilo da se provodjenjem proreda u mladim šumama, (koje su prorede i sa šumsko-uzgojnog gledišta apsolutno potrebne) — namiruje lokalna ekonomski potreba pučanstva, koje živi na dohvatu takovih šuma. To je i do sada bio običaj a imade svoje prednosti u tome, što je to drvo vrlo jeftino a nikada ne može da dodje u obzir za prevoz i u dalje, izvan dohvata tih šuma ležeće krajeve. Ne zato što kvalitetom ne bi odgovaralo, već zato što poradi svoje niske prodajne cijene ne podnosi nikakovih transportnih troškova.

Svaki šumoposjednik naprosto je prisiljen, da za ovakove sortimente nadje svoga konsumenata po mogućnosti u samoj bližoj okolini. Gotovo isto to vrijedi i za manje vrijednedrvne sortimente (sjećenice) iz redovitih sjećina.

Takovo drvarenje cijelogokolišnog pučanstva, ne samo da je uvijek moguće, nego je dapače za šumoposjednike i poželjno. Razumije se uz primjerenu pravednu odštetu.

Ako je dakle uopće potrebno, da državna vlast pitanje snabdjevanja zemljoradnika uredi naredbenim ili zakonskim putem, onda je poželjno, da kodifikacija toga pitanja ne segne bez izričite potrebe, predaleko u samu »šumu« kao glavnici.

Zakonsko uredjenje toga pitanja treba da se ograniči samo na to, da se interesentu zemljoradniku osigura mogućnost nabavke potrebitoga mu drveta uz uvjete, koji ne mogu i ne smiju da budu pretjerani.

Slično je i sa pašom.

Da se pak mogućnost namirenja tih potreba pučanstva u opće, a time i zemljoradnika, trajno osigura, imademo dostatne garancije u Zakonu o Šumama koji — kako je poznato — određuje, da se šumsko zemljište ima trajno pod šumom održati, da se nakon posjeće imade šumsko tlo opet — odmah ili u primjerenom roku — ponovno zagajiti, da se bez dozvole državne vlasti ne može ni jedno šumsko tlo pretvoriti u drugu vrst kulture itd.

Dakle to je stvar, koja — u koliko bi sam vlasnik možda i drugačije htio — leži u rukama šumarskih organa državne vlasti.

Ona je uvijek u mogućnosti, da prisili svakoga šumoposjednika na striktno vršenje zakonom ili naredbama ustanovljenih dužnosti.

Osiguranjem mogućnosti nabavke, i kontrolom prodajnih cijena u glavnom je pitanje snabdijevanja i riješeno.

SVAKI DRUGI NAČIN SUVIŠNA JE KOMPLIKACIJA, A MOŽE DA BUDE I OD NEDOGLEDNO LOŠIH POSLJEDICA PO GOSPODARSTVO ONOGA ŠUMSKOG OBJEKTA, KOJI BI BIO TIME — PROMATRAJUĆI GA KAO OBJEKAT OD OPĆE NACIONALNO-EKONOMSKE VAŽNOSTI — POGODJEN. Propisima Zakona o Šumama, osigurana je i potrajnost produkcije i onih jeftinih šumskih vrjednota, koje su za lokalno namirenje potreba zemljoradnika od važnosti.

Ustanovljivanjem pako savremenih cjenovnika za takove šumske proizvode zaštićen je konsumenat od eventualnog neopravdanog iskorisćavanja po producentu-šumovlasniku.

Pitanje snabdijevanja zemljoradnika drvetom i popašom počelo je da muči muku neposredno nakon našeg narodnoga i državnoga ujedinjenja. Prva ministarska naredba u tom pitanju, ona od 12. 9. 1921. broj 20.100 od 1921. samo zato jer nije pošla sa gledišta gore istaknutoga najjednostavnijeg, najbržeg i najpravednijeg rješenja ne samo da je promašila svoj cilj, nego je izazvala poradi svoje nejasnoće i komplikovanosti, ogromnu zabunu i kod interesenata-zemljoranika, (koji su tamo taksativno kategorisani), jer su ovi u toj naredbi vidjeli dozvolu neograničenoga uživanja, kao i kod samih posjednika šuma, kojima se činilo da su izgubljeni u poremećenosti sklada kod dosada još uravnoteženog pravnog shvatanja. Zabuna je unešena i kod samih onih šumarskih vlasti, kojima je bilo naređeno provođenje te naredbe, jer se one nisu mogle odhrvati ogromnim potraživanja interesenata, predvodjenih po neodgovornim licima, stranačkim demagozima, ili eksponentima, dok su opet strukovnjaci šumari vidjeli da će tim načinom naši tada usčuvani šumski objekti jednostavno stradati.

Uslijedila je predstavka za predstavkom, anketa za anketom, borba kadikad žešća kadikad blaža, tumačenje za tumačenjem, u svakom kraju države drugačije, dok se konačno nije iskrastilizovalo mirnije i stvarnije shvatanje kao osnovica za provođenje te naredbe. Ona se u glavnom drži ranije istaknutoga načela, navodeći tko i kojim redom ima drvo da dobije, u kojem slučaju i uz koju odštetu. Iako ta naredba — onako kako je u zadnjem njezinom stadiju interpretirana (na pr. odlukom g. velikog župana osječke oblasti od 18. septembra 1924.) broj 5085 od 1924) — nije zadovoljila u svim tačkama principu najjednostavnijeg, najlakšeg, najstvarnijeg i najpravednijeg rješavanja, ipak je umirila duhove, odstranila prvobitnu zabunu i obnovila vjeru u postojanje pravne zaštite svojine, te omogućila da i zemljoradnici, koji nato pravo imaju, dolaze

do svoga drveta. Vlasnici šumskih posjeda nastavili su svoje gospodarenje pod dojmom uspostavljenog pravnoga stanja, a šumarske vlasti zaštićene autoritetom svojim i svojih predpostavljenih viših vlasti, počele su gotovo nesmetano da provode one intencije, koje su bile načelno mjerodavne kod donošenja te naredbe.

Posljednja naredba od 8. aprila 1925. broj 12.499 načinje ponovno to pitanje, ističući odmah u uvodu, a i kasnije, one momente, koji su bili odlučni za njeno donošenje t.j.:

»da se zemljoradniku trajno osigura drvo i popaša u šumama privatnog velikog posjeda«;

»da se ustanovi broj svih interesenata te ukupna količina njihove potrebe«; te se u tu svrhu imadu:

»prikljupiti potrebiti podaci«;

»da se nadalje ustanove i tačno označe, a po tom izluče, oni dijelovi velikih šumskih privatnih posjeda s kojima bi provodjenje tih propisa osigurano bilo »trajno«, i tako da se dodje do određenog stanja u tom pitanju i konačno:

»da se spriječi devastacija i potpuno uništenje šuma, kako sa strane velikih posjednika tako i sa strane interesenata«;

Ova i ovakova je naredba, po shvatanju JŠU., u stanju, da izazove novu suvišnu zabunu u redovima interesenata, u redovima zemljoradnika i šumoposjednika, kao i u redovima onih vlasti, koje su po toj naredbi zvane da ureduju i odlučuju. Ta okolnost može da urodi nepopravljivo zlim posljedicama u dosada često uzorno gospodarenim velikim šumskim privatnim posjedima, promatraljući ih kao objekte od opće narodno-gospodarske važnosti. Da je tome tako, slobodni smo, da istaknemo one momente, koji su za to shvatanje odlučni.

U uvodu se ističe potreba pribiranja svih podataka, dakle podataka, po kojima bi se imao ustanoviti i provjeriti:

a) broj interesiranih lica i kućanstava,

b) količina i vrst potreba, nadalje:

c) opća mogućnost namirenja tih potreba iz vlastitog šumskog i pašnjaka posjed, koji su svojina tih interesenata,

d) ina mogućnost namirivanja tih potreba; te konačno:

e) one objekte privatnog velikog šumskog posjeda, koji bi u tu svrhu u obzir doći mogli; i

f) ustanoviti da li su po svojoj strukturi ti privatni šumski objekti, obzirom na dosadanji i budući način gospodarenja, kao i obzirom na faktično stanje i prilike toga gospodarstva u času tog prosudjivanja, a i po veličini njihovo sposobni, da udovolje postojećoj potrebi, itd. Dok je to jedan čisto tehničko-pravni, statistički rad, to se

odmah u nastavku dalje govori o potrebi točnoga označivanja i izlučivanja pojedinih dijelova, tako da se već sada po postojećim zakonima i naredbama iz tih šumskih kompleksa interesenti podmiruju, i to kako čl. 8. iste naredbe kaže »t r a j n o«.

Ova i ovakova naredba unosi već samom svojom nedosljednosti ponovno zabunu medju sve interesovane faktore. Jer zemljoradnik, koji zbrunjen povodom ranijih nejasnih naredaba, povodom raznovrsnog tumačenja tih naredaba na raznovrsnim mjestima, te različnom provedbom u praksi, jedva što se izmirio sa konačno iskristalizovanim interpretisanjem, nailazi na ponovni poticaj, da uzteži za onim, što se možda nije ni htjelo.

Unosi zabunu medju privatne posjednike šuma, koji u provedbi te naredbe gledaju komadanje svog posjeda, stavljući pojedine dijelove njegove »i z v a n z a k o n a«. Unosi ponovnu zabunu i u redove šumara strukovnjaka, koji su teškom mukom jednom već riješili isti problem snabdijevanja zemljoradnika drvetom i pašom, i stoje nebaljano ponovo pred tim problemom u još težem obliku.

Svaki pripravni rad iziskuje ne samo mnogo truda nego i mnogo vremena. Što teži je problem, kojemu taj pripravni rad treba da posluži, to valja da je i posao savjesniji.

Svi, koji su odredjeni i zvani, da taj ili takov pripravni rad vrše, znaju da su za njega i odgovorni.

Stoga je vrijeme jedan nerazdruživi pojam u provodjenju toga posla.

Stupanjem ove naredbe na snagu »već sada«, obnovila bi se — a bstrahirajući na časostalu njen sadržinu — poradi nedostatka dovoljnoga vremena za sabiranje svih potrebnih podataka koji tačno odgovaraju istini i prvomu stanju stvari, ona ista griješka, koju smo već toliko puta doživjeli kod donošenja raznih drugih, inače i dobrom intencijom prožetih naredaba — kako je to bilo baš i kod donošenja prve naredbe o snabdijevanju zemljoradnika drvetom i pašom.

Pa i sam čl. 8 naredbe od 8. aprila 1925. broj 12.449 kaže:

»kada se potrebiti podaci priberu izlučiće se... itd.« pa se taj pripravni rad ne može logički dovesti u sklad sa čisto kontradiktornom 15. stanovom iste naredbe, u kojoj kaže, da se »već sada« iz tako izlučenih šumskih kompleksa po postojećim zakonima i naredbama zemljoradnicima, koji su interesenti, podmiruju.«

Držimo, da nam je dužnost upozoriti na ovu kontradikciju koja bi, ako je pregledamo, mogla izazvati katastrofalno rješavanje našeg općeg šumsko-gospodarskog problema.

Podaci, koji treba da posluže kao osnova u prosudjivanju tih važnih pitanja, moraju biti apsolutno istiniti i po mjerodavnom objektivnom

šumarskom stručnjaku provjereni, a ne kako se to na brzu ruku više puta dogadja, posve šablonski, površno i neobjektivno sastavljeni »popisi«.

Tek na temelju tako pribranih i tačno proradjenih, istinskih podataka, moglo bi se pristupiti konkretiziranju same stvari.

Ali s obzirom na neke važne momente, koji govore u opće protiv na s i l n o g i z l u č i v a n j a pojedinih šumskih kompleksa iz velikih šumskih objekata, slobodni smo slijedeće primijetiti:

Valja zamisliti samo jedan uzorno gospodaren šumski objekat, koji je i u šumarsko-uzgojnem, kao i u eksploatacionom, industrijskom i uredajnom pogledu stabilizirao oblik i smjer svoga gospodarstva, osnovanog na recimo strogo potrajanoj bazi! To znači, da je u tom šumskom objektu, za — recimo — sto i više godina gotovo tačno unaprijed označeno, koje i kakove sastojine mogu u izvjesnome roku da se sijeku (eksplicatišu) i dakako pomladjuju.

Tako uredjeno gospodarenje teče, recimo, već dugi niz godina na tom objektu.

Gotovo je nemoguće zamisliti, da se iz ovakovog cijelovitog objekta, koji ne bi mogao da udovolji svim do sada na nj stavljenim zahtjevima o snabdijevanju zemljoradnika drvetom itd., najednom istrgne jedan ili više njegovih dijelova.

Cijelovitost takovog objekta bila bi nasilno narušena, kontinuitet, uredajnim operatom učvršćenih gospodarskih smjernica prekinut, cijeli sistem uredajne strukture oštećen. Svi nacrti, iskazi, površina itd. okrnjeni. Međusobni odnos dobnih razreda poremećen. Osnovica za račun etata a time i podloga cijelog gospodarsko-finansijskog problema za taj objekt poništena.

Sve to zlo postaje to izrazitije, što je objekat bolje uredjen; što je gospodarsko uredjenje objekta starije, i što su investicije učinjene na objektu veće.

Ako se dakle pitanje snabdijevanja zemljoradnika iz šuma velikog privatnog posjeda može drugim načinom riješiti — a da se može to znademo — neka se po mogućnosti ne uništavaju onakovi šumski objekti, koji služe na korist našeg općeg šumsko-gospodarskog — dakle i narodno-gospodarskog života.

Tu mogućnost priznaje i sama ta najnovija naredba u svom čl. 6, u kojemu se kaže, da:

»objekti, sa pretežno tehničkim drvetom, naročito za industriju, ne će se po mogućnosti određivati za te svrhe«. Tim članom treba da se osiguraju onakovi objekti od sakacenja, koji daju proekte našoj domaćoj industriji, te koji daju onakove vrijednote, kakove se u inostranstvu cijene.

Dobro uredjeni i gospodareni privatni veleposjed, i ne može drugačiji da bude. U tome i leži baš i negova opća nacionalno-ekonomска važnost za državu, baš zato, što je takovog karaktera.

Ali i taj član ne izrazuje to kategorički i imperativno, nego ostavlja tek mogućnost, da se takovi objekti poštede od izlučenja.

Prihvatom onoga načina snabdijevanja zemljoradnika drvetom, kakav je dosada postojao, dalo bi se udovoljiti potrebama interesentata, a da se takovi objekti u suštini svojoj ne diđaju. Tim više, što svaki dobro uredjenii šumski objekt, imade svoju gospodarsku osnovu, koja ne bi bila potpuna, kada ne bi predviđala i opskrbu okolišnog pučanstva sa svojim proizvodima.

Time bi se dala stilizacija toga člana (6) u toliko promijeniti — (imperativno uvjetovati), — što bi posjednici velikih šumskih objekata bili primorani voditi račun i brigu o tome, (u koliko to već ne čine), da svojim šumama onako gospodare kako će biti što bolje osigurana producija što ljepeših, tehnički sposobnih sastojina — što konačno, kako rekosmo, i treba da jest konačni, glavni cilj i svrha svakog velikog šumskog posjeda.

Još jedan argumenat, koji je od velike važnosti za ovakovo tumaćenje i shvatanje, jest činjenica da bi izlučenjem pojedinih šumskih dijelova iz cjeline nekoga šumskoga objekta, jedva bilo moguće udovoljiti intencijama pomenute naredbe, jer je više nego sigurno, da je u svim takovim slučajevima eksplotacija vršena u velikim suvislim površinama, koje su sada već ponovno razumno pomladjene ili u opće nepomladjene.

Taj princip eksplotacije važi jednako kod dobro uredjenog, a još više kod nevaljalog šumskog gazdinstva, jer ga diktiraju tehnički obziri, koji su u tjesnoj vezi sa izgradnjom transportnih sredstava.

Dok bi dakle žiteljima, koji se slijajno na dohvatu starijih još neeksploatisanih šumskih sastojina, mogla izlučenjem takovih dijelova biti možda podmirena potreba, to bi onim drugima, koji su slučajno na dohvatu samo posve mladih sastojina, tek pomladjenih, ili možda čak i nezasadjenih sjećina, bilo izlišno svako izlučivanje.

I kod starijih još neeksploatisanih sastojina kažemo također samo m ožda zato jer znamo, da se u takovim sastojinama gotovo uvijek radi — barem kod visokog šumskog uzgoja — samo o starim za pilanu sposobnim stablima.

Takovi izlučeni dijelovi sami za sebe nemogu da osiguraju potrebu oklice u onoj mjeri u kojoj bi to vršio cijeli posjed, u kojemu su zastupani svi dobni razredi.

Ovdje bi član 4. naredbe od 8. aprila 1925. broj 12449 došao u nemilu opreku sa zbiljnim stanjem nakon eksproprijacije. Taj član naime

kaže: Maksimum, koji ostaje neopterećen velikom posjedniku itd., ne može biti odredjen na onom mjestu, koje radi blizine sela dolazi u obzir za namirenje potreba tog sela«.

Iz ovoga slijedi, da bi sela mogla dobiti same mlade za sjeću nedrasle šume, pak bi od eksproprijacije bila slaba korist kroz mnogo godina.

* U protivnom slučaju ako vlasnik dobije samo mlade za sjeću nezrele sastojine nema od njih mnogo godina nikakovog prihoda već jedino izdatke oko čuvanja i uzgoja, a tim on gubi prihod kapitala investiranog u šumsko gospodarstvo.

Dakle veliki posjed, koji je dužan iz svojih šuma — bilo slobodnom prodajom bilo uz propisani cjenovnik — da namiruje potrebe okolišnog žiteljstva, voditi će o tome brigu, da bilo iz redovitih svojih godišnjih sjećina, bilo iz sastojina, koje se proredjuju, ili pako leževinom iz starijih šuma, namiri svu potrebu. Zato držimo da je glavno, da se zemljoradniku, koji drvo treba, osigura samo mogućnost podmirenja njegovih potreba iz onih šuma, koje su mu na dohvatu, a da je manje važno vezati tu mogućnost snabdijevanja baš na stanoviti kompleks.

U vezi s time, a u interesu normalnog razvoja naših šumsko-gospodarskih prilika na objektima naših velikih posjeda, držimo ne samo štetnim po opće gospodarstvo, nego prema gornjem i nemogućim, a i ne-potrebnim, da se pri donašanju odluke o odobrenju gospodarskih osnova i drvosječnih planova — to odobrenje čini ovisnim o tome, da li su uzete u dovoljni obzir odredbe ove, t. j. »da se odvojeno treći i izlučeni dio« a »odvojeno ne izlučeni dio« (član 9). Sve mane izlučivanja, koje ranije navedosmo, tim se postupkom samo umnažaju i povećavaju.

Ta odredba, koja se postavlja kao uvjet odobrenju gospodarskih osnova i drvosječnih planova, upravo je kao stvorena zato, da obustavi cijeli gospodarski život jednim mahom — jednim potezom pera.

U čl. 11. naredbe se kaže, da se »ovom odredbom ne prejudicira zakonskom rješenju ovoga pitanja«.

Ali tko znaće, da je donošenje gospodarskih osnova — ako je savjesno proveden rad, — jedan ogroman i ozbiljan posao, koji zahtijeva da sastavljač sa svom bistrinom svoga duha gleda u daleku budućnost od sto i više godina, tko zna, da svom operatu mora dati podlogu, koja će barem u prvoj, recimo stogodišnjoj ophodnji odgovarati jednom stalnom i tvrdom načelu, taj neće moći, da kod donošenja odobrenja jedne »gospodarske osnove«, učini svoju odluku ovisnom o nečemu, što još ne postoji, i što će bog zna u kojem obliku, opsegu i kada, da nastupi. U času donošenja i odobrenja, svaka gospodarska osnova postaje za sva-

koga šumara gledom na stanoviti objekt, za koji je osnova učinjena i za vrijeme za koje je učinjena, — pisanim pozitivnim »zakonom«, o koji se ne smije nitko ogriješiti, dok on vrijedi. Ni posjednik, ni nadzorna vlast! Pošto je to zakon, štiti on od svega i svakoga tako dugo, dok ne bude promijenjen, a u dobro uredjenom gospodarstvu takova se promjena ne može provesti — obzirom na stalnost gospodarstvu postavljenih smjernica — prije nego isteće barem onaj rok (ophodnja), na kojemu je cijeli račun osnovan.

S razloga tih nije moguće donositi ni takove nove gospodarske uredajne operate, u kojima se u meritornoj stvari, donose tek uvjetno takove sankcije, koje mogu da poruše stabilitet osnovnoga gospodarskoga temelja. To vrijedi za osnove (operate), koje će se imati tek da donesu, a u još pojačanoj mjeri, za osnove (operate), koje već dugo vremena postoje.

Kako su generalni drvosječni planovi zapravo stvarni, sastavni dio svake osnove, svakog operata, to ni za njih ne postoji mogućnost uvjetnog priznanja, kada se radi o suštini same stvari, koju poznajemo pod pojmom redovitog etata.

Svaka gospodarska osnova, te drvosječni i ogojni planovi, mogu da računaju samo sa pozitivnim objektima, dakle stalno raspoloživim površinama i masama i to već u času njihova utvrđenja. I to je baš taj fakat i najodlučniji razlog, da se već prije samog zakonskog rješavanja onih pitanja, koja se tiču velikog privatnog posjeda, ne može i ne smije naredbenim putem suspendovati pravo vlastnosti na pojedinim dijelovima šumskog velikog posjeda. Taj je fakat ujedno i najodlučniji dokaz, da je ustanova čl. 9. ove naredbe nemoguća. Stoga svaki drugi način snabdijevanja zemljoradnika dryom, osim onoga, kojemu smo mogućnost ranije priznati, nije ni pravno ni socijalno opravдан, niti je ekonomski potreban, a pogotovo nije on šumarski strukovno moguć.

Shvatamo intenciju, koja ide za tim da se neki šumski objekti ili dijelovi osiguraju za potrebe zemljoradnika ili drugim riječima, da je tom naredbom trebalo stanovite objekte spasiti od onog uništenja, od devastacije, o kojoj naredba uvodno govori.

Ali prema tome izgleda, kao da je bila potrebna tek ova naredba, da se naše šume očuvaju od devastacije. Odnosno izgleda, kao da nemaju nikakovih drugih zakonskih mogućnosti, da šume očuvaju od uništenja, te da je bila potrebna tek ova naredba, samo da se očuvaju od devastacije barem oni izlučeni dijelovi.

Ali naprotiv mi znamo dobro, da postoje i te kakove mogućnosti za očuvanje svakog šumskog, pa i onog velikog privatnog šuma posjeda, da svake devastacije, te je to samo stvar same državne vlasti, da pribavi dužno poštovanje postojećim propisima.

Poznato je konačno i to, da je kod nas baš privatni šumski posjed prednjačio svojim izvrsnim gospodarenjem, a u koliko to možda nije, i danas kod svih tih posjeda slučaj, smatramo, da je kriv u glavnom nedovoljni nadzor vlasti i raznim suvišnim eksperimentima poljuljana vjera u jakost zakonom zajamčenog pravnog poretku i zakonom zaštićenog prava privatne svojine. Naprotiv znamo, da su osim nekih spomena vrijednih izuzetaka baš šume, koje su u vlasnosti naših zemljoradnika, iako su gotovo sve pod direktnom upravom šumara stručnjaka, najčešće opustošene, devastirane, i najmanje uredjene. Čast iznimkama.

Mi kao šumari strukovnjaci odsudjujemo svaki pokušaj direktnе ili indirektnе devastacije, dolazio on makar sa koje strane, te vjerujemo, u to da su dosadanje zakonske mjere posve dosta, da se sprijeći svaka devastacija i bez ove naredbe. Iz svega ovoga stvaramo naš zaključak da je pitanje snabdjevanja zemljoradnika (interesenata) drvetom i pašom iz šuma velikog šumskog posjeda, uz naplatu cijena prema cjenovniku za državne šume najjednostavniji način rješenja toga pitanja, te ujedno molimo gospodina Ministra za Šume i Rudnike kao i gospodina Ministra za Agrarnu Reformu da:

1. Uvaži ove naše primjedbe s obzirom na ustanove pomenute naredbe »O snabdjevanju zemljoradnika sa drvom i popašom«, koju je izdao gospodin Ministar za Šume i Rudnike u sporazumu sa gospodinom Ministrom za Agrarnu Reformu« od 8. aprila 1925. broj 12.449. t. j. da se provodjenje njezino preinači i ograniči jedino na pripremni rad oko sakupljanja potrebnih podataka u rečenom smislu.

Ovo je potrebno u toliko prije, što se ni članom 8. naredbe, ne naređuje ni jednoj vlasti, da izlučivanje površina vrši na licu mesta u terenu, a ipak nekoje oblasti to već u praksi na terenu provode i time prejudiciraju zakonskom rješenju:

Da se kod toga sabiranja podataka svrati naročita pažnja na one šume i pašnjake te šumska zemljišta, koja su danas već u rukama zemljoradnika kao pojedinaca, općina ili zem. zajednica, a kao njihova vlasnost, i to tako da se pri tom uzme u obzir cjele kupna takova produke i ona površina njihova.

Skrećemo naročitu pažnju, na to s razloga, što je na žalost činjenica, da mnoga sela, zemljišne zajednice itd. raspolazu danas već sa razmjerno velikim takovim šumskim i pašnjačkim površinama, koje su nemarom tih interesenata u tako jadnom stanju, da ne odbacuju niti jedan dio onolikog prihoda na drvetu i na paši (travi), koliko bi uz veću pažnju, odbacivati mogle i morale, i da se odredi za te objekte onaj način gospodarenja i uzgoja, kojim će potrebe zemljoradnika biti najbolje, najbrže i najtrajnije osigurane.

2. da do konačnog zakonskog uredjenja toga pitanja gospodin Ministar za Šume i Rudnike izdade novu jednu jasnu i pravednu naredbu kojom bi se nedvoumno označilo:

a.) tko imade pravo na tu pogodnost

b.) u kojem slučaju

c) koliko tko može da dobije i

d) kojim radom i putem bi tko mogao doći do potrebnog drveta i paše, a na osnovu načela kupa i prodaje, uz cijene cijenovnika, koje bi se cijene same imale periodično da dovedu u sklad sa srednjim ili najnižim statkama dnevnog trga.

3. Uzimajući prvenstveno u obzir raznu leževinu te razni proredni materijal, koji ne podnosi nikakove ili vrlo male transportne troškove, i konačno takav materijal iz sjećina, koji ne može da služi eksportu.

Dok bi se za eksport sposobni sortimenti isključili od pogodovnih cijena u opće.

Ovim načinom izbjeglo bi se potrebi izlučivanja pojedinih kompleksa, a u vadjanju novoga servituta.

Glede gradjevnog drveta (čl. 5) mišljenja smo, da jednokratna ukupna, a možda tek slučajna potreba na gradjevnom drvetu nekoga recimo sela, ne može biti mjerodavnim mjerilom za određivanje trajnoga godišnjeg etata potrebe.

Faktična potreba je jedino mjerilo za tu ustanovu,

4. Da se i državne šume, koje leže na dohvatu zemljoradničkog pučanstva obavežu na dužnost snabdijevanja drvetom i popašom, jednakako kao i svaki drugi veliki šumski posjed kao i svaki momentani posjednik etata.

5. Da se omogući slobodan sporazum-kup i prodaja- onih i onakovih šumskih i pašnjačkih dijelova, koji neće gospodarstvu velikog šumskog posjeda onemogućiti normalni razvitak i rad, te da se omogući nakon odobrenja ugovora po nadležnim za to vlastima grutovni prenos takovih površina sa imena veleposjeda na ime kupca, sela, zemljišne zajednice, općine itd.

Mišljenja smo, da bi ovakav sporazuman prekup, odnosno prodaja stanovitih šumskih i pašnjačkih dijelova interesovanim zemljoradničkim krugovima, imao najbolji uspjeh.

6. Da se kod izdavanja dozvola za pretvorbu cijelih velikih šumskih objekata u oranice- kako se to zna dogoditi u ravnica na terenu bivših velikih posjeda — uzme dolični obzir na buduće potrebe tamošnjega zemljoradničkoga naroda, koji bi takovim pretvaranjem

šume u oranici »na veliko« mogao ostati bez šume i došao iz obilja u oskudicu na drvetu, te time dospio onamo, gdje se danas nalaze ostali naši krajevi, koji na daleko i široko šume u blizini nemaju, a koje od oskudice spasava samo željeznica.

Ne može i ne smije se dogoditi, da takav živalj padne onda na teret onoga šumoposjednika, koji je svoju šumu valjano i dalje uzdržavao, odrekav se unosnije špekulacije, pretvaranje šume u oranice.

I ravnice trebaju svoje šume, ako se želi uzeti u obzir potrebe svoje okolice.

Stanoviti dio šume i na relativnom šumskom tlu mora da ostane u svakom slučaju netaknut.

OPASKA: Glavna uprava je u audijenciji kod g. Min. Šuma i Rudnika, razložila i usmeno svoje stanovište prema toj naredbi, predočila sve štetne posljedice, koje bi nastale, ako bi se po toj naredbi, postupalo i umolila je gosp. Ministra Šuma i Rudnika, da tu naredbu povuče ili preinaci u smislu našega predloga.

Gosp. Ministar je obećao, da će učiniti sve, što će biti u interesu pravilnog postupanja u provedbi člana 41. Ustava.

Pri završetku lista možemo već našim čitaocima priopćiti da je gosp. Ministar Šuma i Rudnika brzojavno obustavio svako daljnje izvršivanje eksproprijacije po toj naredbi. To naredjenje već su primile sve niže područne oblasti.

Mi zahvaljujemo gosp. Ministru na tako brzom uredovanju, jer je tim aktom zaprijećio, da u provodjenju eksproprijacije velikog šumskog posjeda dodje do posvemašnjeg kaosa.

Tajnik : Čeović.

„La réforme agraire“.

Une suggestion du bureau de l' Union Forestière Yougoslave concernant le règlement de cette question.

Rédaction.

Dr. Hufnagl-prof. Veseli [Sarajevo]:

Praktično uredjivanje šuma.

25. U koliko je šumarski upravitelj dužan da se drži propisane godišnje sječne mjere.

(Nastavak.)

Iako ovo pitanje ne zasijeca izravno u zadatku, osvrnućemo se ipak nanj sa nekoliko riječi. To činimo za to, da dovedemo što više u sklad pojama potrajnosti sa stanovišta uredjivačeva sa možda oprečnim nazorima šumarskog upravitelja.

Iz raznih razloga nije moguće, a nije ni poželjno, da se godišnje sječe tačno masa, koja je bila sječnom osnovom propisana. Često se uslijed prirodnih dogadjaja moraju sjeći veće mase, a općenito uvezvi je provođanje sječa tačno na kubni metar dangubno cjeplidačarenje. Često traže i prilike tržišta, da se sa nekim sječama pričeka ili da se siječe više, kako bi se iskoristila osobito povoljna situacija.

Prema tome je u mnogim slučajevima dovoljno, da se zahtjev potrajnosti shvati tako, da se ukupna za 10 do 20 godina ustanovljena sječna mjera ne smije prekoračiti u tome razdoblju. U pojedinim godinama dakle smiju nastupiti kolebanja, no koncem decenija ili perijode treba da je ukupnadrvna masa iskorištena tokom toga razdoblja, ravna etatu, koji je bio propisan za ovo razdoblje.

Pri velikome prekoračenju propisane količine odrediće se sječna mjera za ostale godine perijode tako, da se ostatak, t. j. ona količina, koja još preostaje od ukupne sječne mjere, propisane za cijelu perijodu, podjeli brojem godina. Da se izbjegne velikome kolebanju, bolje je da se u tome slučaju računa umjesto decenija sa perijodom do 20 godina.

Ako bi na pr. iznosio etat za 20 godina 180.000 m³, ostaje za narednih 12 godina godišnje samo još 80.000 : 12 — 6660 m³.

26. Sječna mjera u medju-užitku.

Medju-užitku pripada obično drvo iz sječa odgoje (čišćenje i proredjivanje), i slučajni užici, ako ne prekoračuju izvjesnu mjeru.

Dok se proredjuje na stari način, t. j. umjereno uz neznatno privremeno prekidanje zastora, koji daju krošnje, rijetko će kada nastupiti suradja o tome, da li užitak potječe iz sporedne sastojne, dakle pripada bezuslovno medju-užitku ili možda sadržava čestī glavne sastojine.

Teža je odluka ako se sjećama odgoje jače prekida sklop krošanja. Ovo će biti slučaj — da samo navedemo primjer — ako se postupa po načelu, da zbroj kružnih ploha od dobe, koja po prilici odgovara polovici ophodnje, ne smije više da raste. Ova će nesigurnost, da li se korištenje ima računati u glavni ili medju-užitak, unijeti u knjigovodstvo tim više samovolje, što je proredjena sastojina mlađa.

Zbog toga mora uređivač u sporazumu sa šumarskim upraviteljem izdati posebne odredbe.

Ove odredbe mogu ići za tim:

a) da se prihodi sviju pa i jačih proredjivanja računaju u medju-prihode, ako se njima uvijek vadi tanje drvo sa slabijom krošnjom. Ali ovaj se uslov mora potpuno uvažiti time, da se pri računanju sjećne mjere u glavnome užitku ocijeni obrast najstarijega razreda još samo sa 0,7,

b) ili da se svi prihodi iz dvaju najstarijih dobnih razreda ili iz sviju sastojina, koje su starije od polovine ophodnje, bez razlike odakle potječu, dakle i svi prihodi iz odgojnilih sjeća ili slučajnih korištenja, računaju u glavni užitak.

Ovo se pravilo preporuča za sva gospodarstva, koja upotrebljavaju jača proredjivanja ili su im šume izložene čestim štetama od snijega, leda, inja ili vjetra.

Valja ga se držati i kod sviju gospodarstava, koja računaju sjećnu mjeru isključivo na način opisan na strani odsjek a)

c) Ako se pomenuti način račnanja ne uvede, podijele se slučajni prihodi medju glavni i sporedni užitak obično po ovim načelima:

U glavni se užitak ubrajaju slučajni prihodi,

1. koji potječu iz sastojina uvrštenih u 10 godišnju posebnu sjećnu osnovu,

2. koji potječu iz drugih sastojina a iznose više od jedne petine njihove mase ili

3. koje uzrokuju takove progaline, da je potrebna nova kultura.

Ustanovljenje sjećne mjeru u medju-užitku prema tome izvršiće se na razne načine.

Ili će se obaviti po plosi samoj ili po plosi i masi, kod slučajnih prihoda samo po masi.

Uredjivač je već prilikom obilaženja šume označio u manualu, koje sastojine traže čišćenje proredjivanje itd. i propisao dotičnu mjeru u sastojinskom opisu (str. —).

Sada će izračunati zbroj ploha sviju tih sastojina i to napose za čišćenja i proredjivanja. Ove sume valja podijeliti brojem godina, u kojima treba da se sve ove odgojne sječe provedu. Tako će se dobiti ploha, na kojoj valja godišnje provadjati odnosne mјere.

Odgojne se sječe mogu odrediti unaprijed najviše za 10 godina. Iza najdulje jednoga decenija treba sastaviti novu osnovu o medju-užitku.

Često se utvrde ove odredbe samo za 5 do 7 godina, a iza toga će se vremena narediti nove. Pri tome daje mnogo prednosti način, da osnove o medju-užicima sastavlja od vremena do vremena egzekutivno osoblje dakle revirni šumari, pod nadzorom predpostavljenoga ureda.

Hoće li uredjivač još nešto da učini, podjeliće posao odmah medju pojedine godine razdoblja navodeći sastojine po plosi, pri čemu mu se nadaje prilika, da prihode izjednači time, da u korištenje svake godine uvrsti sastojine razne dobi i vrsti drveća.

Sjećna mјera po masi dobije se množenjem godišnje plohe sa drvnom masom, koja se prema iskustvu dobije proredjivanjem itd. na 1 hektaru.

Katkada se uredjivač ograničuje na to, da ustanovi etat po masi samo u postocima glavnog užitka. Pri tome se izbor sastojina prepušta sasvim upravnom osoblju. Ovo će nastojati da odgojne sječe odredi što bliže glavnih sjeća, da bi podredjeno osoblje moglo posao lakše nadzirati.

Računaju li se svi prihodi iz odgojnih sjeća u medju-užitak (tačka a u ovome članku), iznosi ovaj po prilici 25—35 po sto glavnoga užitka i to pri ophodnjama od 80 godina na više.

Slučajni se prihodi mogu brojčano ocijeniti samo po mjesnome iskustvu.

U gospodarskoj osnovi valja istaknuti, broje li se pričuvci u glavni ili u medju-užitak. Ako se njihova masa pri računanju etata ne uvažava, računat će se pojedin ovakova korišćenja medju-užitku.

27. Prebirna šuma i gospodarenje skupinama.

Prebirno se šumarenje sada još upotrebljava u malim seljačkim šumama, u prostranim šumama, koje leže daleko od tržišta, radi čega je moguće samo unovčenje jačega gradjevnog drveta, u zaštitnim šumama i zabranama.

Pri gospodarenju skupinama šuma je sličnoga sastava kao kod prebirnoga šumarenja.

Pod izrazom »gospodarenje skupinama« razumijevamo ovdje onaj način gospodarenja, kod kojega su jednodobne sastojine tako malene, da se geometrički ne snimaju, ali ipak tvore jedinice pri gospodarenju.

Tek nekoliko takovih skupina tvori sastojinu, ako se one zajedno jasno razlikuju od drugih. Budući da se svakom skupinom zase gospodari, svaka se zase njeguje, pomladjuje i siječe, tvori ona jedinicu pri gospodarenju, a sa stojinske su granice samo pomoćno sredstvo za orientaciju.

Oba oblika gospodarenja prebirno kao i gospodarenje skupinama isključuju uredjenje prihoda po plosi, jer nam nije i ne može biti poznata ploha, koju zauzimaju stabla pojedinih dobnih razreda. Dalja je osebina okolnost, da se i doba pojedinih stabala i skupina može teško uzeti kao pomoćno sredstvo pri uredjivanju, jer obično nećemo moći mnogo hiljada stabala ili skupina pojedinačno ispitati obzirom na doba.

Kod ovih se oblika gospodarenja mora dakle sječna mјera odrediti po masi, a za dobu stabala moramo u prebirnoj šumi često supstituisati debljinu. Neće se dakle kazati, da je stablo zrelo za sjeću u dobi od 100 godina, nego pri prsnoj debljini od X cm.

Razdijeljene šume kod manjih šuma dano je već mrežom puteva, jaraka i visinskom razgranom. Izlučenje sastojina obavlja se ovdje samo po jasno vidljivim razlikama u vrsti drveća i dobi.

Vještačko će se razdijeljenje upotrebljavati više pri velikim još neotvorenim prebirnim šumama, jer ovdje obično manjkaju putevi i osoblja sredstva za orijentaciju.

Pedlogom će ove podjele biti obično vojne karte (str. —), a podjela će se oslanjati na doline i sljemena. Dalje će se podjela na odjele provadjati prosjecima, tako da nastaju po mogućnosti jednakovelični odjeli od po 50, 100 i više hektara. Oko izlučivanja sastojina obično se neće moći mnogo da učini. Svakako će se morati snimiti granice ploha, koje nijesu drvom obrasle, onda plohe obrasle drugim vrstama drveća ili drvećem jednakog dobi, a napose granice probirne šume, koja sadržava staro drveće, prema mlađim sastojinama, koje još ne daju prihoda.

Prebirni pojas, koji se izlučuje u gorama, obično se dalje ne dijeli. Ovaj pojas treba od ostale šume, koja služi samo korišćenju, odvojiti širokim prosjekom.

S a s t o j i n s k a s k r i ž a l j k a (str. —), razlikovaće se pri prebirnoj šumi mnogostruko od one za visoku šumu, kojom se gospodari sjećama. Stupac »vrst drveća i karakteristika sastojine« moraće da sadržava pobliže podatke o broju dobnih razreda, koji su izmiješani u sastojine, dok će stupac »doba« često moći sasvim da izostane. Dalje razlike ovise o načinu uredjenja. Osniva li se ovaj na podjeli stabala u razrede (vidi dalje pod 3), mora se već iz sastojinske skrižaljke razabirati, koliko stabla svakoga stepena ima u sastojini.

Uredjivanje prihoda to jest ustanovljenje sječne mjere preduzima se u prebirnoj šumi na slijedeće načine:

1. Perijodičnim ustanovljivanjem drvene mase i prirasta. Ustanovljivanje treba da uslijedi na opširnoj podlozi faktičnim klupiranjem stabala makar od po prilici 15 cm na više. Isto tako treba prirast ustanoviti mnogim istraživanjima na stablima razne dobi. Za razrede tanjih stabala i mlade sastojine dovoljna je procjena.

Prema općem stanju, koje valja procijeniti kao kod gospodarenja sa sječama (str. —), može utvrđeni prirast da vrijedi izravno kao sječna miera. Imali odviše drveta, može se sjeći nešto više, ako je drvena zaliha premalena, mora se sjeći manje.

Sječna mjera ispita se tako, da se nakon 10 najkasnije 20 godina ustanovljenje zalihe i prirasta izvrši tačno na isti način kao što je to bilo prije učinjeno. Pokaže li se pri tome neželjeno smanjenje zalihe, bila je sječna mjera previsoko odredjena te se mora primjereni da smanji.

2. Po pišćevoj metodi, koja je bila opisana na str. —, može se etat da izračuna analognim načinom, ako su poznate sve sastojine i stabla u dobi od više nego $\frac{1}{2}$ godina kao i prirast, koji im pripada.

Za ovo je predpostavka, da je ophodnja možda bila usvojena u visini prosječne dobi mnogih stabala ili je na drugi način (vidi članak 19) bila odredjena.

Izbrajanjem godova na srednje-debelim stablima ustanoviće se, kod koje srednje debljine stabla (uvijek mjereno u prsnoj visini) stoe stabla u dobi od $\frac{1}{2}$ godina. Sva stabla od ove debljine naviše će se klupirati, kubisati, odrediti njihova masa i ustanoviti tekući prirast.

Godišnji etat se onda dobije po pravilu: Sadašnjoj masi stabala i skupina stabala u dobi od više nego $\frac{1}{2}$ godina pribroji se njihov prirast za razdoblje od $\frac{1}{4}$ godina. Zbroj mase i prirasta podijeli se sa $\frac{1}{2}$.

Ove pod 1 i 2 opisane metode upotrebiće se osobito za male šume i pri gospodarenju sa skupinama stabala. Korisno je, da se sječna mjera odredi na oba načina te se uzme aritmetička sredina.

3. Kod probirne šume u velikim neotvorenim kompleksima može se ići još i korak dalje i određivanje osloniti na debljinu stabala. Ako je po odnošajima prodje utvrđeno, od koje se debljine na više može drvo najbolje da unovči, drugim riječima, kod kojega je prsnog promjera stablo zrelo za sječu, upoznati ćemo ponajprije, da su sva najjača stabla već zrela za sječu, dakle pripadaju sječnoj masi najbliže budućnosti. Očevidno je, da korišćenje ovih stabala treba raspodijeliti na toliko raz-

doblje, da međutim iz prvoga nižega stepena po debljini postane jednaki broj stabala zrelih za sječu. Budući pako, da niži debljinski stepeni imaju više stabala od viših, te je naknada izvadjenih stabala više nego dovoljna, to od starijih smijemo izvaditi srazmerno više stabala. Da ove odnošaje možemo izraziti ispravno brojevima, moramo poznati broj godina, za koji se razlikuju pojedini stepeni debljine. Ako bi n. pr. bili usvojeni stepeni od 5 do 5 te je direktnim istraživanjem ustanovljeno, da

stablo od	20	25	30	35	40	cm
stoji u dobi od	a_1	a_2	a_3	a_4	a_4	godina,
bila bi razlika u dobi: a pr. izmedju stepena od 30 i 35 cm $a_1 - a_3$.						

Ako se predpostavi, da stabla dozrijevaju za sječu pri promjeru od 40 cm i da promjer od 25 cm odgovara po prilici polovini ophodnje, te da je poznat broj stabala u svakome razredu, to se sječna mjera izračuna na ovaj način:

Debljinski razredi	25	30	35	40	cm
Broj stabala	n_1	n_2	n_3	n_4	
Masa primjernog stabla u svakom deblj. razredu	k_1	k_2	k_3	k_4	
Doba primjernog stabla u svakom deblj. razredu	a_1	a_2	a_3	a_4	
Sječna mjera =	$\frac{n_4}{a_4 - a_3} k_4 + \frac{n_3 - n_4}{a_4 - a_3} k_3 + \frac{n_2 - n_3}{a_3 - a_2} k_2 + \frac{n_1 - n_2}{a_2 - a_1} k_1$				

U praksi se siječna mjera opreznosti radi ograniči na prva dva člana ili samo na prvi član gornjega obličja.

Ako — što je izuzetak — mladji debljinski razred sadržava manje stabala od narednoga starijega, postaje odnosni član u gornjem obličju negativan. U takovome slučaju valja za izračunavanje etata upotrijebiti toliko članova obličca, da negativni član još dolazi u račun, te tako pro-uzrokuje primjereni sniženje etata.

Na ovaj način ustanovljenu sječnu mjeru valja uporediti sa ukupnim prirastom (vidi stavku 1) te je prema tome povisiti ili umanjiti.

I kod ovoga načina uredjenja prihoda³⁰⁾ biti će potrebno da se radi kontrole iza nekih rokova stabla ponovno prebroje i prirast izračuna.

Etat medju-užitka obično se u prebirnoj šumi ne računa, nego se ukupno korišćenje na drvetu pribroji glavnome užitku.

Godišnji se etat izražava pri metodama 1 i 2 samo po masi (obično bez kićevine!), pri metodi 3 ali po brojevima stabala i po masi.

Opća i posebna sječna osnova (str. —) neće se moći tako postaviti za vrijeme dulje od 20 godina ili dulje od ophodnji-

³⁰⁾ Po piscu najprije objelodanjeno u „Oesterr. Vierteljahreschrift für Forstwesen“ god. 1893., str. 177.

ce, o kojoj će odmah biti govora, jer je vrlo teško, da se unaprijed ocijeni razvoj sastojina.

Pri malim će se šumama godišnje ili perijodično (pri prekidnom gospodarenju) uzimati pojedina dozrela ili gospodarstvu potrebna stabla na velikome dijelu šumske površine.

Pri većem razdoblju tvori odjel podlogu za raspodjelu sječa na izvjesno razdoblje. Vrijeme, iza kojega će se opet probirati u istom odjelu, zove se ophodnica. Ova iznosi pri uredjivanju prihoda po metodi 3 po prilici a₄—a₃ godina t. j. ona obuhvata razdoblje, za koje će stabla drugoga razreda po debljini urasti u najdeblji razred.

Za gospodarenje skupinama nemožemo postaviti posebne gospodarske osnove, kako se to čini kod sastojinskoga gospodarenja. Morala bi biti tako opsežna i komplikovana, da bi teško ko mogao po njoj da gospodari. Ovaj način gospodarenja stavlja uopće najveće zahtjeve na znanje i radnu volju činovnika, on za to i netreba detaljnijih propisa za gospodarenje. Činovnik uzima za sječu zrele sastojine i stabla, gdje ih nadje. On zna, gdje je sječa potrebna i postupa prema tome. Jedino ograničenje tvori sječna mjera, koje se valja držati, jer je to više ili manje stroga zapovijed potrajnosti.

Sječna mjera utvrđuje se za ovo gospodarenje na prvi ili drugi način, a vrijedi propis, da se sva korišćenja drveta, koja potječu od sastojine u dobi od preko % godina ne gledeći na uzrok ili način računaju u glavni užitak (vidi str. —, tačka b).

28. Niska (sitna ili izdanačka) šuma.

Niske šume služe danas ponajviše samo iskorištavanju drveta. Korišćenje kore u hrastovoj niskoj šumi stupa sve više u pozadinu te se neće ovdje uvažiti kao ni odgajanje košaračke vrbe, koje spada u područje baštovanstva.

Niska ophodnja izdanačke šume proizvadja u prvome redu samo ogradjeno drvo i to sortimenat najniže vrijednosti naime kićevinu. Do visine sastojine od 7 m, kojoj odgovara prema vrsnoći tla od 10—20 godina, sadržava niska šuma obično samo kićevinu t. j. drvo ispod debljine od 7 cm. Radi toga se širi običaj, da se pojedina vrijednija stabalca pričuvaju za jednu ili više ophodnja, kako bi se dobili vrijedniji sortimenti gradjevnog drveta ili jače gorivo.

Time može niska šuma malo po malo da dobije izgled srednje šume ili da bude prelaz ovome načinu gospodarenja.

Uredjivanje je niske šume — prema cijeloj njezinoj strukturi — jednostavnije od uredjivanja visoke šume.

Prostornu podjelu obično tvore putevi, šumom neobrasle plohe, tokovi voda ili aleje za lov. Pruge vještačke podjele mogu se u pravilu da upotrijebe takodjer kao izvozni putevi, a daju često takodjer prihod od trave.

Izlučivanja sastojina osnivaju se obično na raznoj dobi sjeća najbliže prošlosti. Obično se može lako saznati, koje je godine koja partija bila posjećena i kako su se sjeće nizale. Vrlo je praktično, da se granice godišnjih sjeća označe redom pričuvaka.

Bonitiranje stojbine i sastojine obavlja se obično zajedno, budući da se obrast sastojina obično ne mijenja. Jer je popunjavanje progaljenih mjeseta kulturom rijetkost, može se broj obrasta da spoji sa brojem stojbinskog boniteta u jedan broj, koji izražava produktivnost sastojine. Prema tome se sastojina slaboga obrasta na vrlo dobroj stojbini može označiti istim brojem boniteta kao sastojina punoga obrasta na slabijoj stojbini, ako obe sastojine daju pri sjeći iste mase.

Ovdje je pet bonitetnih stepenova obično dovoljno, ali je probitačno, da se sa 1 označi najgori, a sa 5 najbolji bonitet.

Procjena pojedinih sastojina obavlja se najbolje po ustanovljenoj faktičnoj sjeći. Inače se postupa kao i kod visoke šume (str. —) na podlozi fizičkih svojstava tla ili prirodnih tablica n. pr. onih od Feistmantela.

Kod niske je šume vrlo važno ustanovljenje srednjega boniteta, koji se obavlja na način opisan na str. —.

Snimanje drvnih masa i njihovo knjiženje u sastojinskoj skrižaljci može da otpane. Isto vrijedi i za prirast. Nasuprot je probitačno, da se vrijednije gornje drveće izbroji i navede u opisu sastojine po broju i vrsti drveća, a rado se navadaju i promjeri (po prilici).

Od »gospodarskih mjera« (str. —), koje treba propisati, moglo bi se navesti kultura većih progalina, sjeća nepoželjnih vrsti drveta, napose trnovitoga grmlja, okresivanja pričuvaka.

Sastojinska skrižaljka može imati ovaj oblik:

Ime sastojine	O p i s, Vrst drveća	Doba	Bonitet	Faktična ploha ha	Na srednji bonitet reducirana ploha	Propisivanje gospodarskih mjera	Faktično korišćenje	
							u godini	ha

Osebina je ovdje naznaka na srednji bonitet reducirane plohe, o čemu će biti govora pri odredjivanju etata.

Skrižaljka dobnih razreda je pri niskoj šumi sa kratkom ophodnjom obično izlišna, jer će se normalnost bez obzira na sadašnji razmjer dobnih razreda svakako uspostaviti proporcionalnim sječama tokom jedne ophodnje i jer se razmjer dobnih razreda može smatrati normalnim samo onda, ako su na srednji bonitet reducirane plohe u svakome razredu jednake.

Samo pri duljim ophodnjama i većem posjedu biti će probitačno postavljanje skrižaljke dobnih razreda i uvaženje ove skrižaljke pri podjeli sječa za prvo vrijeme ophodnje.

Dobni razredi obuhvataju 3—8 godina prema trajanju ophodnje koja se time razdijeli na četiri do pet dijelova. Iznosi li ophodnja 20 godina, odgovarati će 4 razreda po 5 godina. Uz ophodnju od 40 godina biti će zgodna podjela u 5 razreda po 8 godina.

Vrijeme ophodnje je obično poznato. Ono raste od po prilici 9 do 40 godina. U iznimnim slučajevima hrast dapače i do 50 godina. Za visinu ophodnje odlučne su mjesne prilike, koje uslovljaju mogućnost, da se ovaj ili onaj sortimenat može da unovči. Što se teže može unovčiti kićevina, to dulju ophodnju valja odabratи.

Pri tome igraju važnu ulogu vrste drveća, koje na odnosnoj površini rastu i njihova sposobnost tjeranja izdanaka.

Hrastova šuma, koja se odgaja u svrhu guljenja kore, vezana je na ophodnju od 14—20 godina.

Sječna mjera određuje se uvjek po plosi na osnovu proporcionalne podjele na sječe t. j. na dobrim se bonitetima siječe manja ploha, a na slabijim veća tako da se prihodi u materijalu po mogućnosti izjednače.

Primjer neka rastumači postupak.

Niskom šumom od 300 ha, koja se sastoji od vrba, topola i joha, gospodari se sa ophodnjom od 15 godina.

Normalna ploha godišnje sjeće bila bi: $p = 300 : 15 = 20$ ha

Vrsnoća staništa i sastojine je različna. U prvi (najlošiji) razred spada 15, u drugi 60, u treći 135, u četvrti 30, u peti (najbolji) 60 ha.

Prema tome se računa prosječni bonitet:

$$1 \times 15 = 15$$

$$2 \times 60 = 120$$

$$3 \times 135 = 405$$

$$4 \times 30 = 120$$

$$5 \times 60 = 300$$

$$960 : 300 = 3,2$$

Iz obrnutoga razmjera:

Normalna sječna površina odnosi se naprava reduciranoj sječnoj površini kao faktični bonitet naprava prosječnom bonitetu, dobije se

$$\text{Red. sječna površina} = \text{Norm. sj. površine} \times \frac{\text{prosj. bonitet}}{\text{fakt. bonitet}}$$

Kvocijent $\frac{\text{prosječni bonitet}}{\text{faktični bonitet}}$

je za bonitet 1	$\frac{3 \cdot 2}{1} = 3 \cdot 2$
" " "	$\frac{3 \cdot 2}{2} = 1 \cdot 6$
" " "	$\frac{3 \cdot 2}{3} = 1 \cdot 06$
" " "	$\frac{3 \cdot 2}{4} = 0 \cdot 8$
" " "	$\frac{3 \cdot 2}{5} = 0 \cdot 64$

Mjesto normalne godišnje sječe od 20 ha ima se prema tome sjeći u sastojinama

1. boniteta	$20 \times 3 \cdot 2 = 64 \cdot 0$ ha
2. "	$20 \times 1 \cdot 6 = 32 \cdot 0$ ha
3. "	$20 \times 1 \cdot 06 = 21 \cdot 2$ ha
4. "	$20 \times 0 \cdot 8 = 16 \cdot 0$ ha
5. "	$20 \times 0 \cdot 64 = 12 \cdot 8$ ha

Obratno reduciraju se u sastojinskoj skrižaljci faktične plohe pojedinih sastojina na srednji sastojinski bonitet tako, da se pomnože redukcijonim faktorom, koji odgovara njihovome bonitetu n. pr.:

1 ha sastojine 1. boniteta = $\frac{1}{3 \cdot 2} = 0 \cdot 31$ ha reducirane površine
2. " = $\frac{1}{1 \cdot 6} = 0 \cdot 62$ ha " "
3. " = $\frac{1}{1 \cdot 06} = 0 \cdot 94$ ha " "
4. " = $\frac{1}{0 \cdot 8} = 1 \cdot 25$ ha " "
5. " = $\frac{1}{0 \cdot 64} = 1 \cdot 56$ ha " "

t. j. 1 ha sastojine 4. boniteta daje toliko drveta kao 1.25 ha srednjega boniteta 3.2.

Zbroj sviju na 3.2 reduciranih sastojinskih površina mora da je opet 300 ha.

Sječna se osnova za nisku šumu proteže cjeлишodno na cijelo vrijeme ophodnje, ona propisuje svaku pojedinu godišnju sjeću.

Ovu sječnu podjelu unese uredjivač odmah u šumski načrt — ma samo i olovkom — te označi svaku sjeću brojem godine, u kojoj će se provesti.

Pojedine se sastojine dodijele nekoj godini u prvoj redu po dobi sastojine, onda prema prilikama prodje, po raznim vrstama drveća. Možda je poželjno, da se od svake vrsti drveta svake godine po nešto siječe, a valja uzeti obzira i na to, da kupci sa raznih strana uzmognu što udobnije da namire svoju potrebu.

Smjer je sječa u niskoj šumi obično proizvoljan, a uslovjen je prije svega položajem izvoznih puteva. Mora biti moguće, da se pridje svakoj sjeći, a da se ne bi možda izdanci od prošle godine ozlijedili izvozom preko prošlogodišnje sječe.

Vrlo je povoljno, da se siječe od sjevera prema jugu.

Pri uvrštavanju sastojina u godišnje sječe treba njihovu površinu reducirati na srednji bonitet, jer su godišnje sječe, koje su izražene srednjim bonitetom, sve jednake.

U našem primjeru iznosi godišnja sječa 20 ha. Ako nam za neku godinu stoji na raspoloženju sastojina drugoga boniteta od 4.8 ha, trećega boniteta od 7 ha i petoga boniteta od 18 ha, uvrstiće se u godišnju sječu:

Sastojina 2. boniteta od 4.8 ha reducirana na srednji bonitet 3.2 ima (vidi str. —)

$\frac{4.8}{1.6}$	ili 4.8×0.62	3.00 ha
sastojina 3. boniteta	7×0.94	6.68 ha
a od sastojine 5. boniteta	trebamo reducirano plohu od	10.32 ha
da namirimo sječnu mjeru od		20.00 ha
Reduciranoj plosi od 10.32 ha spadaju pako	10.32:1.56	6.60 ha
plohe 5. boniteta.	Dotična godišnja sječa sastoji se dakle u prirodi iz	
sastojine 2. boniteta od		4.80 ha
sastojine 3. boniteta od		7.00 ha
i dijela sastojine 5. boniteta u iznosu od		6.60 ha
	Ukupno	18.40 ha

Ova se ploha označi u karti kao godišnja sječa.

Sijeku li se sa normalnom godišnjom sjećom uz drvo od izdanaka takodjer i pričuvci, treba ih navesti u gospodarskoj osnovi po vrsti drveća, broju i po debljini.

(Nastavi će se.)

„L'aménagement des forêts pratique“ (suite).

Une traduction de l'ouvrage pratique du docteur Hufnagl avec supplément original sur les méthodes francaises et suisses (à suivre).

Rédaction.

Проф. Мојо Медић [Митровица]:

Дјетао велики и његов живот.

(Ковач и наковањ).¹

Ко не позна правога ковача, који у своме вигњу чекићем на наковњу (наковану, наоковану итд.) кује за своје поковце различите ствари? Та наша слика не показује нам такога мајстора, већ птицу познатију под именом дјетао велики (и то женку или дјетлицу); око ње су двије рашље (глогове), и то лијева с једном бабушком, а десна са двије, — докле су остale цијеле и прокљуване бабушке (галвићи, губачи, кикиди) у кутији и изван ње.

Одавно сам забиљежио и ја, да се неке врсте птица из породице дјетала у Сријему зову ковачи; а иначе има такових примјера и у академијском рјечнику из других крајева и за различне птице (види 1. коваč д.), где је наведен примјер из XVI. вијека од М. Ветранића), али јамачно не припада свима тако званим ковачима. Та имена нијесу ушла у чланак дра. Е. Реслера, „Prilog za потенклатури кralješnjaka“ „Nastavni Vjesnik“, књига XI., стр. 606.), јамачно из разлога, да буде мање забуне. Према томе се већ само од себе каже, да је овај дјетао велики — ковач велики; оне двије рашље да су — наковњи, а кљун чекић. Како сам до тога дошао, навешћу иза других података о дјетлима.

Пословице: „Дјетао у кљуну нађе зло: (чује га ловац где кљује па га довреба и убије)“, и „Дјетлићи с језика гину (јер их по кликтању налази ловац)“, сасвим су на искуству основане; па томе се не треба ни чудити, јер се те пузавице истичу још и величином и красним бојама перја.

Овога ради има о њима и много других биљежака. Навластито је лијепа ова: Дјетељ јест чедољубна птица и красна и лијета од дрвета до дрвета, ртом (т. ј. кљуном) кљује и ухом слуша, да ако је дупно (дупан = шупаљ) дрво, усели се у ње, и савије гнијевдо; ако ли тврдо дрво буде, бјежит од њега“ (Стојан Новаковић, „Physiologus: Слово о вештех ходешгих и летештих“; „Starine“ књига XI., стр. 194).

Вид Дошена у својој „Ајдаји седмоглавој“ напомиње:

А кад кладу жуна кљује,
Мисли да се бубањ чује,
Кој' душманин гласно звони,
Кад се нука, и загони“.

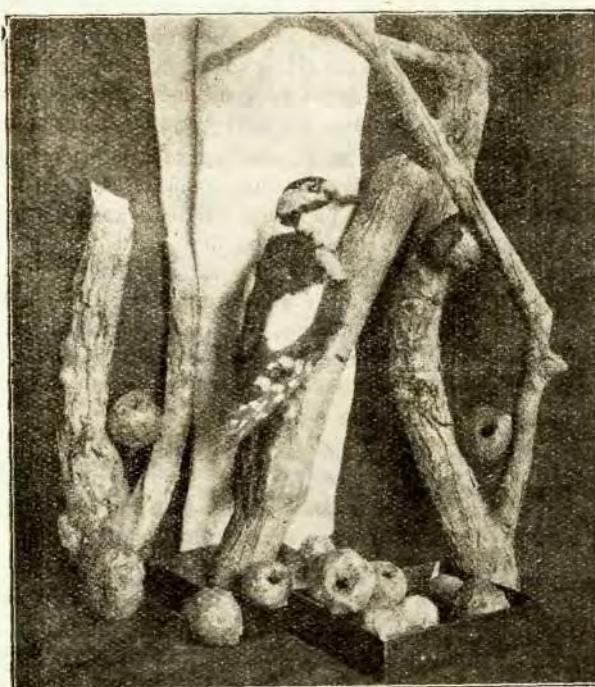
(Издање загребачко од 1768, год., стр. 122).

¹ Аутор овога члanka јест познати зоолог, писац школских уџбеника „Zoologija za više razrede srednjih škola“ те одличан познавалац народнога језика господин професор Мојо Медић, гимназијски директор у пензији, сада у Сремској Митровици. Чланак није само од шумарског већ и од ширег интереса. Ми га доносимо из разлога, јер је питање бијологије дјетлића и жуна одувијек интересирало шумарске кругове а о томе је у нас досада размјерно мало писано.

Уредништво.

Једно „priopće hrvatsko“ казује: „Kaj detelj kljuje, na prsa mu pada“. Матија А. Рельковић вели између осталога „недокучњивом насељцу“, којему не даду шуму сјећи: „Јербо ти досада, угледавши у храсту дупље, што је жуна ископала, треснеш њим о земљу, мислећи, да су у њему пухови...“ (Издање Т. Машине, Загреб, 1916., стр. 122). Фрањо Мургић из Високога у Боснијавља: Жуна зелена и шарена туруче, кад удара у шупље дрво“ (др. Д. Боранић, „Zbornik za nar. život itd.“ књига VIII., стр. 85.)²⁾

Код ријечи „дјетао“ (у академском рјечнику) упућује се на имена Жуна и Жуња (види примјере и код ријечи „дјетељ“ и „дјетео“), па стога нема сумње, да је у Високоме Жуна шарена наш дјетао велики, јер се баш за њу каже,

Дјетао велики

да је „шарен“; а и за штошта друго, што је шарено, говори се, да „се шарени као дјетлић“, „шарен, ко дито или дитлић“. (Боранићев „Zbornik“ књига VI., стр. 62 и 63).

Ухватио сам у Лици давно у перо и то, да се и жуна зелена и дјетао велики зове тогрла, јер „тргли у дрвету“, т. ј. „убија цреве испод коре, особито крњадине“²⁾, сухе букве на узгору“. А ено је за Црну Гору објавио Људевит Фирер, да је *Gecinus viridis* (жуна зелена и у Високом), „жуњиликовач“, премда су му ковачи и све мање врсте рода *Totanus* „Гласник Зем.

²⁾ Ове ријечи и треће иза ње нема у академ. рјечнику. Види „Љет. Мат Српске“ књига 139., стр. 94.).

Музеја у Босни и Херцеговини", год. 1894., стр. 543.—607). Чини ми се, да је и професор Луко Зоре у своје „Paljetkovanje“ (у „Radu jug. akad.“) уврстио и назив „ковач велики“.

По кљувању зове се ковач и кљујдрво; па бих рекао да се понајвише говори, е он кљуном кљује. Али не кљују ковачи кљуном само онда, кад траже храну испод коре или праве дупљу за гнијездо, њиме нарочито ковач или дјетао велики искљује рупу у дрвету, да у њој утврди црногоричну шишарку, кад хоће да се нахрани и њезиним сјеменкама, што му се ради друге користи по писању професора дра. О. Шмајла може „мирно оправдати“ („Lehrbuch der Zoologie“ 38. издање од 1916., стр. 196. и 197). Нијесам онда (1918), као ни сад, могао добити посебна дјела дра. Б. Алтума „Unsere Spechte und ihre forstliche Bedeutung“ (Берлин, 1878.) и Е. Ф. Хомајера „Die Spechte und ihr Werth in forstlicher Beziehung“ (Франкфурт на Мајни, 1879.), али се њима (и Маршаловим „Die Spechte“ служио др. Ђ. Мадарас приређујући „Magyarország madarai“ (Будимпешта, 1899.), па ћу ево с помоћу његова расправљања да разјасним, што је у вези с нашим наковњем.

Докле Шмајл казује, да ковач велики ради шишарица „искљује рупу у дрвету“, дотле Херман, разлажући уопште о храни његовој, наводи посепце животињску и биљну храну (у ову убраја храстов и буков жир, љешнике, орахе итд.); а напосе истиче, да пошљедњу храну, т. ј. биљну, сабира најластитој зими, и с пролећа, кад оне прве недостаје. Па онда наставља овако: „Особито воли сјеменке од бијелога бора. Из шишарица понајчешће вади те послостице тако, да цијеле отргне и онда их углави у рашљасту грану. Имаде дрвета, која постојано тражи и увијек — на подесну рашљу снаша шишарице, те полако и вјешто извлачи садржај. Опажао сам, да је неки дјетао велики кроз цијелу зиму из дана у дан на једном таком обједном дрвету (ebédlő-fán) трошио сјеменке из шишарица с околних црногорица (четинара, fenyőkröl). Од остатака такога гospодарства дабоме да се начинила цијела гомила поред дебла. (II. књига, стр. 477.).⁹⁾

Сад смо дошли до наших рашаља или наковања, који су усјечени мјесеца маја 1917. године у Сенјским Барама код Платичева (у Сријему), а уручио ми их је мој зет Живан Симуновић, садашњи шумарски надсавјетник у Сријемској Митровици. Два насликана наковња предао сам зоологијском одјелу „Хрватскога Народног Музеја у Загребу“ а опскриbio сам њима и при-

⁹⁾ У пет година — од истакнутога посебног дјела — старијему дјелу „Vögel“ (1873.) разлаже Алтум о свему, што се тиче живота и хране дјетала. Дивно је описао и са сликом (на стр. 105.) још боље расвијетлио напоменуто кљување рупа за утврђивање шишарица, нарочито борових. О нашему наковњу изријеком не спомиње на томе мјесту ништа, али се може озбиљно говорити о том, да је најокрњак огранка био такав наковач или Херманова „рашљаста грана“ („Er sitzt unter 10 Mal 9 Mal nicht am Stamme, sondern auf einem horizontalen Aststummel und hämmert und hämmert... ich behaupte, der Specht hämmert dort nur nach Kiefernsamen“ стр. 106. и 107.) Алтум није оздо добро видио, како је ковач велики („der grosse Buntspecht“) на том хоризонталном окрњку држао шишарицу: да ли ју је углавио у расцјелину на прелому или стиснуо панцама, — али мисли да је посљедњи начин одабрао. И у Рацебург-Јудајхову дјелу „Die Waldverderber und ihre Feinde“ (Berlin, 1876., стр. 259.) не говори се ништа о наковњу ни о бабушкама, већ да наведено (тамо) шумско сјемење дјетли „утврде у пукотине дрвета или коре и онда га расклјују на двоје“.

родописну збирку кр. реалне гимназије у Руми. По казивању људи из Платичева, „ковач“ је и жуна зелена (као и у Црној Гори.)

Међу биљном храном ковача великога напоменут је и храстов жир. О бабушкама (*Galläpfel*, „gubacs“) не спомиње се уопће ништа ни код Мадараса.⁴⁾ Мени је пак речено од пар мотрилаца да он и са земље купи лањске храстове бабушке, (наш случај у мају) те кад их донесе до наковња и кљуном у њему утврди, да их онда прокљује, само да допре (према стању развоја) до слађане му личинке или кукуљице.

Од посве поизданих мотрилаца шумара сазнајемо да ковач или дјетао велики углављује бабушке у пукотине и испуцане храстове коре (старога раста), па их онда — као да су у наковњу — кљује. Како је то Угреновић⁵⁾ утврдио ради се о бабушкама од „*Cynips hungarica*“ и „*Cynips Kollaris*“.⁶⁾

Да ли је ковач велики лаком и на коју другу врсту бабушака, није ми познато; али је очито по искљуванима, што их из наковња баца на тле и тамо их се читаве гомилице нађу, да он из њих једе само животињице.

Да ми је приступачна каква књижница, која би имала бар главне шумарске и господарске листове наше, радо бих и њих прелистао, само да видим има ли што у њима о наковњима и тој храни ковача великога. И тако ми не преостаје друго, већ да замолим навластито љаше шумаре и ловце, да пораде, како би овај додатак био што скорије њиховим подацима из других крајева потврђен и попуњен.

⁴⁾ Говорећи о ковачевој храни, не наводи ни Алтум у јелу „*Vögel*“ та којер баш ништа — о бабушкама. А према томе је овај наш наковњ с бабушкама један новији и рјеђи подatak о храни птица „ковача“, и ако није баш први ни из наших крајева.

⁵⁾ Ugrenović Aleksandar: „O šiškama grmlja i drveća i njihovim uzročnicima“. Šumarski List 1906. str. 101.

⁶⁾ Ugrenović Aleksandar: „Über einige Angriffe der Vögel auf Pflanzengallen“. Centralblat für das gesamte Fortwesen 1907. P. 529.

S o r t i m e n t				Cijena · Prix · Preis	
Broj Nro.	Po vrsti drveta	selon essence	nach Holzart	Jedinica mjera Unité de mesure Maszein heit	na odredištu au lieu de destination am Bestimmungsort
1	I. Hrastovina	I. Chêne	I. Eiche	m ³	
2	Trupci za opatiće	Grumes de placage	Furnier-Klötzte	m ³	
2	Trupci za I. kl. pilenje	Grumes de Ier Choix sciege	Säge-Klötzte I. Kl.	m ³	2750—4000
3	II. kl.	Ile Choix	Säge-Klötzte II. Kl.	m ³	1000—1200
4	Položnaci kompakti	Wainscoat	Wagenschuss (Kompakt)	m ³	500—800
5	Položnaci ispljeni	Wainscoat-Logs	Wagenschuss-Boules	m ³	
6	Srednjače	Centerplanks	Centerplanks	m ³	
7	Okrajeće ispod 50 mm piljenje	Planches dessous 50 mm dessauses/dessus 50 mm Quarters.	Unbesäumte (unter 50 mm Bretter über 50 mm Spiegelware	m ³	1700—1800
8	jiznad 50 mm			m ³	1900—2000
9	Bistače	Châssis	Chassis	m ³	3500—4000
10	Okvirnice	Portières	Thüristische Sargbretter	m ³	2600—2800
11	Vratnjače	Cercueil	Hochschmitt	m ³	4500—5000
12	Daske za ljesove	Sur dosses	Feuillets	m ³	3500—4000
13	Bočnice	Chevrons	Staffeln	m ³	2000—3000
14	Listovice	Pavimenti	Belagsfosten	m ³	3000—4000
15	Celvrače	Plateaux douelles	Douellpfosten	m ³	2000—2300
16	Tavanjače	Frises	Friesen	m ³	1300—1500
17	Piljenice za bačve			m ³	1200—2200
18	Popruge				
19	Željeznički pragovi	Traverses de ch. d. f.	Eisenbahnschwellen . .	komad pièce	15— 60
20	Francuska dužica	Merraines français	Französische-Dauben . .	1 Stück 1000 komada " pieces " Stück	14000—15000
21	Bačvarška dužica	Douves allemandes	Binder-Waare . .	" sklovn " Stück po sklovu par seuax per Ein komad grilo, u-	60— 100
22	Telegrafski stupovi	Poteaux télégraphiques	Telegaten-Stangen . .	1 komad 1	50— 75

Настава, наука и литература

Докидање београдског пољопривредног факултета. Поводом поznate изјаве г. Министра Просвјете, из које се разбирала намјера да се укине пољопривредни факултет у Београду, дошло је наше Удружење на својој сједници од 19. децембра 1925., одржаној у Београду, закључак, да се уstanе против тога укидања. У том циљу интервенирао је Управни Одбор Удружења код г. Министра Шума и Рудника. Види о том извадак из записника сједнице.

Радио-телефонија и шумарство. Како смо већ јавили, Французи су се послужили врло оригиналним начином популатирања шумарства. Од времена до времена са Ефеловог торња у Паризу шаљу се невидљиви таласи, који широм свијета разносе топлу и ујерљиву ријеч о француској шуми и шумарству. Ова су предавања намијењена у првом реду француским радиоамтерима, којих има више од 200.000. Но она се могу слушати и код нас на оним станицама за примање, које су удешене за тако велике даљине. (Дужина вала 2650 м).

У низу ових популарних предавања одржао је шумарски инспектор Jagerschmidt на микрофону Ефеловог торња врло успјелу козерију 20. новембра о. г. То предавање тако је интересантно, да га је вриједно изнijети и пред читаоце Шумарског Листа, који нису били у положају да га сами слушају. Из њега избија топлина и љубав за шуму, која је тако дубоко усађена у срца Француза, а који ипак ево не сустају, да ту љубав прошире и продубе.

Ево тога врло интересантног предавања.

„Драги моји слушаоци,

У часу гђе започињем овај нови низ мојих разговора, не могу да вам прикријем радост, која ме обузима. Да гэворим о нашим лијепим француским шумама пред толиким бројем слушалаца, да им омогућим да разумију и да знају цијенити ону ванредну разноличност, чар, величјност, богатство, јединство, потребу шуме — то је за шумара необично пријатан задатак. Велику благодарност дугујем и господину (име неразумљиво) и држим да ми је дужност да прије свега њему управим прве своје ријечи благодарности.

У Француској налазимо по њеним најразноличнијим шумским крајевима све врсти дрвета и све начине узгоја умјерене регије. За то наше француске шуме тако често и примају посјету страних шумара. Наша школа у Нансију која је баш ове године прославила своју стоту годишњицу, образује већ читав едан вијек не само француске шумаре, већ је велик број шумара, који су долазили из свих крајева свијета да слушају наше учитеље.

Ми ћemo се заједно прошетати Француском. Задржат ћemo се у свакој шумској регији. Заћи ћemo у старе храстике центра и запада, проћи ћemo велике буквике Нормандије, сада тако величјне кад јесен просипа злато по њиховом лишћу. Проћи ћemo шуме, које су се попут вијенца савиле у крају Париза: Компење, Фонтенблло, Рамбује. Заћи ћemo у ситне шуме, које су се пружиле у недоглед по Бургоњи, Лорени, Арденама. Заћи ћemo у мрачне

једике, који покривају камено стијење по Вогезима и који су нас оно пола ивијека, што смо били растављени, уједињавали с нашом браћом у Алзасу.

Видјет ћемо ариш у Алпама, смреку у Јури, приморски бор у Ланду, који је толико доприњео богатству и здрављу једнога некад сиромашног и мочварног краја, огледат ћемо зелен-храст, алепски бор по кречњацима Превансе и црни бор Корзике.

Тад ћемо боље разумјети и важност и корист наших шума. Схватит ћемо боље, како је потребно да сачувамо ово драгоцено добро, што су нам га завјештали очеви наши, да искоришћавамо само приходе а да не дирамо у основни капитал, да подигнемо масиве, поништене вјетром разорне безглатности, који дува на нашу генерацију. Путујући тако ми ћемо чути како шума говори. Ми ћемо настојати, да обухватимо дубоки смисао оних поука, које ће нам она дати.

Она ће нас поучити прије свега о великом закону борбе за живот. Погледајте на нас, рећи ће стара стабла високе шуме. Ово су најјачи, најљепши и најбољи међу нама, који су пробили на сјетло. У нашој раној младости био нас је голем број. Били смо стијешњени једни поред других. Сваки од нас хтио је да дође до мјеста на сунцу. Борба је била тешка. Најслабији, слабокрвни, пригушени подлегли су прије реда. Погледајте наш витки стас, наше дугачко дебло без грана и без кврга, погледајте финоћу наше жице, која нас чини способним за сваку употребу и за индустријско прерадјивање. То је резултат природнога бирања, закона несмиљеног за слабе и корисног по заједницу.

Шума ће нас уједно поучити о њеној благотворности по живе створове, који живу у заједници те о међусобном испомагању. Нашем учитељу Жану-Лафонтену, пришапнула је она савјет: „треба да се међусобно испомажемо, то је закон природе“. Погледајте на нас, рећи ће велика стабла. Све борећи се за своју егзистенцију ми се подржавамо, ми се помажемо, ми заштићујемо једни друге. Вјетар, који би нас поваљао да смо осамљени, не може нам ништа у чврстој заједници. Учините и ви како чинимо ми. Не останите сами, удружите се. И ви ћете боље моћи да одолите вихору живота.

Шума ће нас поучити да узмогнемо разумјети потребу чувања онога богатства, које се накупило вијековима. Искоришћавања су потребна да се њима задовоље наше потребе, али ми их морамо тако регулисати, да се шума помлађује, да се обновља а да се никад не иссрпе и да никад не осиромаши. То је оно исто, што је фабулиста рекао ријечима: не убијајте кокоши, која носи златна јаја. То је савјет, о ком треба да размишљамо, мислим, више него икада.

Шума ће нас поучити и о потреби реда и хармоније. Њена величјност омогућит ће нам да разумијемо једну истину: кад би сваки од нас на мјесту, на ком се налази, извршио своју дужност што боље може, указала би се цијелост — а то ће рећи отаџбина — лијепа, здрава и снажна.

Конечно шума ће нас поучити о стрпљивости. Кад будемо знали да треба читав вијек па и два да се стабло развије, кад будемо гледајући стари храст посвема — како рече Марсел Прево — проникнути историјом, разумјет ћемо и потребу да строго слиједимо утврђени програм и да се трајно скрбимо око побољшица но у границама, што их је утврдила традиција.

Помоћу садашњице шума веже прошлост са будућношћу. Она је симбол континуитета људских настојања. Она нас обавезује на рад дугог трајања.

И кад будемо могли разумјети оно, што говори вјетар, кад потрёса кроње високих стабала, ми ћemo разумјети гђе она мрморе: сиј, будућа покољења ће жети. Ти виси већ само краткотрајни уживалац онога добра, што су Ти га завјештали Твоји предшасници и које Ти из своје руке мораш да изручиш својим наследницима не само неокрњено већ колико је могуће побољшано и увећано.

Ево, драги моји слушаоци, што ће нам све рећи шума, а још и штошта друго и лијепо, ако будемо знали слушати.

Да би сте имали времена размишљати о овим поукама, ја вам заказујем слиједећи рандеву у четвртак 18. децембра да вам причам о високим храстовим шумама, живом симболу прошлих вијекова, који су надахнули онај стих Андре Таријеа: у најдубљој дубљини шуме тамо је срце отаџбине".

Praktično šumarstvo

Moderna transportna sredstva u službi iskorišćavanja šuma. Iz zbirke Zavoda za Uporabu Šuma šumarskog fakulteta zagrebačkog prenosimo fotografске snimke modernih transportnih sredstava, koja se u poslijednje vrijeme upotrebljuju u našim šumama za iznošenje šumskih proizvoda.

Prvi snimak prikazuje nam tank (tracteur à chenilles) od 60 HP, koji se upotrebljuje u Slavoniji (vlastelinstvo Voćin) za vožnju vagoneta šumske željeznice uzbrdice. Pošto se on ne kreće po tračnicama već po tlu pored njih, nastaje znatno veće trenje. Usljed toga može savladavati znatno veće uspone nego obična lokomotiva. On se pored toga sa uspjehom može upotrijebiti za vuču i vlaku po mekanom tlu, na kojem se konji teško kreću. Putevi se u tom slučaju manje oštećuju nego kod upotrebe konja. Tank može vrlo lako da mijenja smjer vožnje i naročito se vanredno brzo zaokreće za 180°.

Drugi snimak pokazuje švedski sistem Wiedgren - željeznice koja se također upotrebljuje u šumi pomenutog posjednika. To je zapravo generator na ugalj, koji se kreće po drvenim tračnicama. Točkovi su mu od široke gume, da bi se povećalo trenje i omogućilo savladavanje uspona. Kod njegove upotrebe otpada svaka zemljoradnja, no gornja gradnja troši vrlo zнатне količine drvetra.

Давање у Закуп предuzeћа Штајнбајс. По овом питању кабинет Министра Шума и Руда дао је ово званично саопштење:

„Министарски савет усвојио је на данашњој седници предлог г. Министра Шума и Рудника да се шумско индустриско предuzeће Добрљин-Дрвар, звано Штајнбајс, чији је искључиви власник држава, путем јавне лicitације даде у закуп заједно са правом експлоатације целог досадашњег шумског подручја пomenutog предuzeћа. Предмет закупа биће све инсталације за прераду дрва, нарочито све шумске пруге, котураче, чекрци, стругаре у Добрљину и Дрвару, стовариште у Шибенику скупа са магацинima и инвентаром, кранови, све зграде за шумску манипулацију, локомотиве превозни парк и све непокретности.“

Главна жељезничка пруга Приједор—Книн и Сребрица—Јајце, на којој се мора одржавати јавни промет, издвојит ће се из овога предuzeћа и предаће на

управљање Дирекцији Шума у Сарајеву аналогно шумској жељезници Усора—Прибинић.

Обавезе предузећа према држави ликвидираће се предајом 40% акција жељезаре у Зеници директно у власност државе у повишењу акцијског капитала шумско-индустријског предузећа Добрљин—Дрвар 20,000,000 динара.

Тако ће то предузеће моћи у рукама приватне иницијативе и приватног капитала да потпуно испуни свој задатак највеће наше дрвне индустрије и најјачег извозног фактора без ризика и жртава са стране државе.

Власност предузећа задржаће држава“.

Сејање јасеновог семена. Артур Арнолд у једном чланку „Quarterly Journal of Forestry“ за октобар 1925. год. у погледу сејања јасеновог семена износи следеће:

„Тешкоће око чувања јасеновог семена познате су многим шумарима, који се овим послом баве. Обичај је, да се ово семе чува 1) у влажном цеску за једну годину дана или, 2) да се бере у јесен и сеје идућег пролећа. У овом другом случају обично 3–4% изникне исте године, док остало семе прележи до идуће године-пролећа.“

Читao сам негде, мада на жалост сада се несрећам где, да ако се јасеново семе обере у августу и посеје идућег пролећа, изникне све.

Истинитост ових навода утврдио сам експериментално, посејавши на овај начин једну леју јасеновог семена и постигнути су врло добри и задовољавајући резултати; најмање 75% semenki је клијало и изгледају после годину дана сасвим јаке и здраве биљке. Семе је никло наравно нешто позије него обично, али ипак доволно рано“.

Износимо предње сматрајући да ће овај експерименат заинтересовати многе гг. колеге, који се баве сејањем и подизањем јасенових садница.

С. Р. Баранац, окр. шумар.

Шумарска политика и управа

ANKETA O IMOVNIM OPĆINAMA

Na zamolbu direktora Krajiških Imovnih Općina sazvao je gosp. Ministar Šuma i Rudnika svojim riješenjem od 18. novembra 1925. broj 1172-1925. kab. stručnu anketu u Zagrebu za 7. i 8. decembra t. g. da pretrese finansijsko i gospodarsko stanje Imovnih Općina.

Povodom toga sastali su se dne 7. XII. 1925 direktori Imovnih Općina i to za petrovaradinsku direktor Sava Milutinović, brodsku direktor Stjepan Šimić (i taksat. D. Brnjas), gradišku zamjenik Viktor Peićić, gjurgjevačku direktor Petar Vlatković, križevačku direktor Teodor Solarić (i taksat. L. Murgić), slunjsko-bansku direktor Jovo Lazić, ogulinsku direktor Andrija Perušić, otočku direktor Mihovil Pećina, za upravu državnih šuma pri stupila su gg. direktori Dragutin Matizović i Aleksandar Havliček. Gospo-

dina Ministra Šuma i Rudnika zastupao je pomoćnik gosp. Bogoslav Kosović. Dne 8. XII. t. g. prisustvovao je anketi gosp. Ministar Šuma i Rudnika sa g. generalnim direktorom Miodragom Stamenkovićem i načelnikom Lujom Novakom.

Nakon svestrane načelne i specijalne debate o gospodarskom i finansijskom stanju Imovnih Općina, saglasili su se direktori Imovnih Općina u ovim tačkama:

Imovne Općine mogu se s obzirom na finansijsko i gospodarsko stanje podijeliti u dvije grupe i to: jedna grupa, koja se nalazi u takovim poteškoćama da će zapeti u najkraće vrijeme njihovo poslovanje, dok kod drugih Imovnih Općina to stanje neće skoro nastupiti.

U prvu grupu spadaju: otočka, slunjsko-banska i gjurgjevačka Imovna Općina, a u drugu: petrovaradinska, gradiška, križevačka i ogulinjska Imovna Općina.

Poteškoće kod svih I. O. dolaze od same segregacije šumskih servituta, koja nije ispravno provedena, zatim od sve većih potreba članova uprave i gospodarstva, koje se potrebe iz redovitih prihoda šuma ne mogu pokrivati, a da se ne dira i to vrlo osjetljivo u šumsku glavnici. Ovo, načinjanje glavnice kod pasivnih I. O. otpočelo je već sa njihovim postankom i nastavlja se do danas, ali održanje šuma na absolutno šumskom tlu, osobito na kršu imperativno zahtijeva najstrožu potrajnost šumskih užitaka, a da sve ne ogoli na ogromnu štetu naroda.

Takovo štetno gospodarstvo mora prestati, jer će se inače dalnjim nedopuštenim sjećama, koje se čine iz nužde naročito za pokriće tekućih potreba uprave, uništiti šume.

Ovo je — po mišljenju ankete — moguće postići samo tako da država 1.) kod pasivnih I. O. preuzeće uprava i plaće,

2.) da revizijom segregacije šumskih služnosti, koja bi se naknadno imala provesti ispravi nepravde počinjene narodu diobom državnih šuma,

3.) ili da današnje vlasništvo šuma krajiških Imovnih Općina predje u državno vlasništvo, a da se način uživanja tih šuma vrati u stanje prije segregacije.

U protivnom slučaju ne mogu se pasivne I. O. uzdržavati, a prijeti i opasnost devastacije šuma, koja je vrlo opasna za kraški teren, a nastati će tim, što se stručna uprava i nadzor nad šumama neće moći vršiti.

Zaključeno je da svaka direkcija pasivnih Imovnih Općina izazove zaključak svoga zastupstva po prednjim predlozima i da ga valjano obrazložena i instruisana dostavi Ministarstvu Šuma i Rudnika. Glede poboljšanja sadanjeg stanja gospodarstva i uprave kod I. O. neka direkcija postupi u vlastitom djelokrugu.

U vezi s pitanjem Imovnih Općina skrećemo pažnju i na članak gosp. Jovana Matića, šumarskog nadsvjetnika, na 17 str. ovoga broja.

Ловство

Заштита птица и Закон о Лову. У списковима нацрта новога Закона о Лову, који су одштампани у октобарском броју „Шумарског Листа“ по мом мишљењу треба извршити неке промене, које су у главном следеће.

Buteoninae и све врсте сова морају бити пренесене у списак корисних птица, јер се чак и највећа и доста штетна од њих, али ретка совуљага-буљина (Bubo maximus) има да штити као „споменик природе“.

У истом списку штетне дивљачи, од племена Falconinae издвојити оне врсте, које су набројене у нацрту, онда од најобичнијих представника овог племена слободно је ловити 2 врсте ветруша (Certhneis tippiculus и. С. Nau mani) и штетног крагујчића (Falco aesalon). Али треба напоменути да се ове ветруше врло корисне птице, јер уништавају масу мишева и скакаваца и зато добијају заштиту већине закона европских држава.

Ово би биле најглавније опаске на које сам хтео да скренем пажњу.

Сем тога у списку штетне дивљачи има неколико врста птица, које подпадају под заштиту неких у држави постојећих закона, а сем тога најновија истраживања говоре у њихову корист. Напр. галебови и друге птице сличне по врсти хране корисне су:

1. уништавањем болесне и мртве рибе; тиме се спречава ширење болести између риба.

2. тиме што њихове изметине распадањем стварају прилике за обилато размножавање сићушних животињица, која су омиљена и најбоља храна рибица.

Као последица уништавања галебова и других по врсти хране сличних птица у неким водама јавља се смањивање рибе, која се пресели у друга места, повољнија за развијање рибица. Зато би требало макар неке од њих избацити из списка штетне дивљачи.

Тако напр. „Zakon o varstvu redkih ali za Slovenijo tipičnih in za znanstvo pomembnih živali in rastlin...“ од 28. II. 1922. год. узима под своју заштиту 22 врсте птица. — Нацрт закона о лову од свију ових птица узима под заштиту само једну врсту (Falco peregrinus). Треба мислiti да неке од ових птица можемо рачунати као „споменике природе“ за целокупну државу.

Водомар (Alcedo ispida) фали у списку штетних птица закона о заштити кор. птица у Словенији, док га хрватски закон заштићује у току $6\frac{1}{2}$ месеци годишње.

На територији краљевине постоје 2 типа закона о лову:

Први, који обухвата већину сисара и птица. Овамо не спада српски закон о лову 1898. г.

Други тип, који обухвата само оне животиње које представљају интерес за правог „спорктског“ ловца. Али у таквим крајевима (као наприм. у Хрватској) сем закона о лову постоје још и други закони за заштиту птица корисних и штетних за пољопривреду.

У краљевини такихих закона има 6, а можда и више!

1. за љубљанску обл. од 20. VII. 1910. г.; земаљ. закон бр. 27.
за мариборску обл.

2. од 12. IV. 1908. г. земаљ. зак. бр. 10 (за корушки део).
3. од 26. VII. 1909. г. зем. зак. бр. 58 (за штајерски део).
4. за Хрватску и Славонију од 2. VIII. 1893. г.
5. за Војводину од 1901. г. (?).
6. за Далмацију од 30. IV. 1913. г.

Нацрт Закона о Лову, који је израдило Министарство Шума и Рудника заузима неки средњи положај, јер у његовим списковима фале неке групе птица које су имаче врло корисне за пољопривреду и шумарство.

Ако овај нацрт постане закон, онда све оне птице, које фале у његовим списковима губе законску заштиту на територији Србије, а то се тиче 136 врста птица, већина којих су „златне за пољопривреду и шумарство“.

Зато мислимо да ово питање треба решити овако:

Из списка „чл. 2 ad 2“ нацрта треба избазити све птице, почињући од орлова па до краја овог списка, јер ове птице подпадају под заштиту закона о заштити корисних птица. Али треба додати да се такви закони у нашој држави одликују међу собом начелима поделе птица на корисне и штетне; има и старијих, док су други скоро модерни.

Зато је потребно за све птице, које су од значења за пољопривреду или шумарство, а сем тога и за неке корисне животиње (као напр. слепи мишеви јежеви и т. д.) израдити „нацрт закона о заштити птица и других животиња корисних за пољопривреду и шумарство“ за целу краљевину С. Х. С.

То би требало учинити истовремено са дефинитивном израдом новог Закона о Лову. На тај начин лакше ће се доћи до одређивања тачних граница делотворног ових закона, који имају исти циљ – паметно „газвовање“ животињским светом и који су подједнако важни за народну привреду целе државе.

Георгије Бризгалин, Београд.

Jugoslovensko Šumarsko Udruženje

ИЗВАДАК
из записника II. сједнице Југословенског Шумарског Удружења одржане
дана 18. и 19. децембра 1925. у Београду.

Пријутни су били: Предсједник Др. Јовановић; тајница: Чеовић и Милетић; одборници: Б. Стаменковић, Гризвалд, Бамбуловић, Рор, Дојковић, Воркапић, Сахер, Мариновић, П. Манојловић, Бојић, Стојановић, Петровић, Ланг и Ружић.

Предсједник је отворио скупштину у $\frac{1}{2}$ 10 сати до подне, прешавши одмах на важније тачке дневног реда, оставивши читање и овјеровљење записника, као и извјештаје тајника и благајника за конац сједнице.

Како је на дневном реду била и дебата о новом нацрту закона о имовним општинама, извјестио је тајник Чеовић, да је молио све директоре имовних општина, да му у договору са осталим подручним колегама пошаљу мишљења о новом закону о имовним општинама, т. ј. што мисле какав би гај закон морао бити и што би све имао да обухвати. Како на жалост тајник није до сједнице

добио одговора, то је извјестио о анкети директора имовних опћина, која се одржавала 7. и 8. децембра у Загребу и прочитao резолуцију те анкете.

Та резолуција, по мишљењу већине није била дostaтна, да одреди право стање имовних опћина, како би се по њој могло приступити темељитој реорганизацији имовних опћина и евентуално доношењу новог закона, већ се бавила искључиво само са садањим финансијалним стањем.

Након опћених дебате, закључено је предложити господину Министру, да даде детаљно преиспитати стање имовних опћина с погледом на њихово господарење од њиховог постанка до данас, затим покупити точне податке о свим потребама, које се из њихових шума имају подмиривати (обзиром на овлаштенике и неовлаштенике) те према тому и могућност њиховог даљег опстанка или дефинитивног преуређења обзиром на чл. 41. устава.

Истом када буду сви ти подаци покупљени моћи ће се створити права слика о данашњем стању имовних опћина, а по том ће се моћи приступити и њиховом уређењу а и доношењу новог закона.

Послије ове точке прешло се на актуелно једно питање т. ј. на предлог Ј. Ш. У. за измјену наредбе од 8. априла 1925. број 12.449. о експропријацији шумског велепосједа.

Обзиром на то што је та наредба сама себи у много тачака контрадикторна и доваћа у двојбу онога који је провађа, а ипак се по њој већ почела обављати експропријација у осјечкој области, то је дебата о њој била врло живахна. Коначно је главна управа јодногласно усвојила предлог и образложение у жеље одбора о ивјемени односно обустави те наредбе.

Образложение и предлог донашамо на другом мјесту у цијелости.

Следећа точка дневног реда била је расправа о повратку земљишта, које је Аграрна Реформа одузела петроварадинској и бродској имовији опћини.

Првој је одујето преко 4000 рали а другој преко 1000 рали. Како је на том земљишту своједобно било провађано пролазно пољско господарење и то у року који дозвољава шумски закон, а само је земљиште фактично шумско тло, то је Аграрна Реформа не само неправедно и противаконито поступала, када га је одузела имовији опћини, као аутономном тијелу (једном скупу, заједници-земљорадника) већ што га је одузела и шумском господарењу, те тим прикратила овлаштене за етат којега шума одбације на толикој површини.

Како су представке и жалбе односних имовних опћина, за повратак тог земљишта остале без успјеха, обрати-те су се исте као чланови нашег Удружења на главну управу, да и она подузме потребне кораке, како би коначно те имовне опћине дошли до својих права, т. ј. до повратка одузетог им земљишта,

Једногласно је закључено, да се подузму на мјеродавним мјестима потребни кораци, како би се ова неправда санирала.

По срштетку предње точке дневнога реда извјестио је тајник Чеовић, да је Министар Грађевина, на основи члана 5 Привремене Уредбе о овлашћењу инђињера и архитекта, а на предлог главне управе инђињерских комора прописао „Правилник о подели и делокругу појединих струка овлаштених инђињера и архитекта“.

Овим су правилником раздијељени овлаштени инђињери и архитекти по својој стручној спреми на десет група. У 6-тој групи су „Овлашћени шумарски инђињери“, са следећим делокругом:

Подизање, одржавање и експлоатисање шума, а тим у вези имају право на подизање зграда, путева, шумских жељезница, грађевина на води, мостова

и једноставних машинских и електричних постројења, која су у органској вези са експлоатацијом шума.

Овим се правилник окончава наша борба за признање спреме и дозволе рада шумарским инжињерима.

Овај правилник доњет ћемо у цијелости у наредном броју Шумарског листа

Као даљна важна точка дневнога реда, била је расправа о новом нацрту закона о држању и ношењу оружја, који се сада налази на претресу у законодавном одбору.

Како се одмах у члану 1. тог закона каже, да је набавка, држање у кућама и ношење ловачких пушака, кременјача и капстара — слободно, то је тајник Чеовић приказао и образложио, да би у случају, да се такав закон донесе, знатно порасао криминалитет, опћа и лична сигурност би пала на минимум, чуварско-лугарско и ловонадзорно особље било би знатно угрожено у вршењу своје службе; ловство, које се након преврата тешким материјалним жртвама подигнуло у Војводини, Хрватској, Словенији и Међумурју — на скоро предратни ниво, било би опет уништено, а тим би страдали и сами земљорадници као чланови опћина, које данас добивају на стотине тисућа динара годишњег закупа. Отпала би све заслужбе, које се исплаћују ловонадзорном особљу, радницима у ловиштима, потгонићима, возачима и т. д.

Након извјештаја Чеовића повела се о том кратка дебата, те је главна управа увидивши одма зле последице таковот новог закона и стојећи на становишту, да нови досадањи закон о држању и ношењу оружја од године 1922. као и Правилник од године 1924. за извршавање тог закона потпуно одговара сврси, једногласно закључила, да се одмах подузму кораци на мјеродавним мјестима, да се нови закон о држању и ношењу оружја не донаша из горе споменутих разлога.

Главна управа се поновно позабавила популаризовањем шумарства као и о оснутку „Друштва пријатеља дрвећа“ и то на предлог кол. Баранца из Алексинца. Закључено је одржавати што више пучких предавања, а уједно позвати Баранца, да стави конкретан и детаљан предлог за оснуга „Друштва пријатеља дрвећа“.

Како је кол. Сава Вучетић инспектор Министарства Шума и Рудника, отклонио да буде делегат нашег удружења у Савезу факултетски образованих чиновника, то је на његово мјесто изабрат Др. Јосип Бален инспектор у Министарству Шума и Рудника.

По предлогу једног члана главне управе закључено је, да се умоли гospодина Министра Шума и Рудника, да нарочиту пажњу посвети премјештању шумарског и чуварског особља. Нерационалним премјештањима, а нарочито у јесенско и зимско вријеме, трип у првом реду сама служба, јер су тада радови у шуми у пуном току, а трип и дотични службеник, када се у зимско доба мора селити из једног мјеста у друго нарочито тамо, гђе нема жељеаничког саобраћаја.

Ми дапаче предлажемо, господину Министру, да против сваком оном службенику који се огријеши о своју дужност проведе најстрожији дисциплински поступак и оштро га казни.

Подједно је закључено, да се умоли господин Министар, да у ово зимско доба обустави извршавање селидбе већ премештених службеника, а нова премјештења да не одређује.

Поводом насталих виести о укидању пољопривредног факултета у Бео-

граду, ставио је један члан главне управе предлог, да Ј. Ш. У. даде такођер своје мишљење о потреби укидања тог факултета.

Након дебате је створен закључак, да се ча мјеродавна мјеста поднесе акт у којем ће бити истакнуто, да Ј. Ш. У. стоји на становишту, да је обзиром на потребе великог броја стручног шумарског особља, на којем наша држава данас оскудјева — потребно, да бар за сада остану обадва шумарска факултета а будућности да се остави, да она покаже, да ли ће се касније моћи један факултет да укине, а у држави да остане само један.

За нове чланове примљени су и то:

За редовите:

Леополд Јеличчић, гоздар, Горња Лендава, Вјекослав Стрепачки, шум. инж. асистент, Јастребарско, Душан Новковић, шум. инж. Хан-Пијесак.

За помагаче:

Јеврем Николић, тех. длурниста, Кичево, Душан Танасковић, чувар држ. шума Кичево, Радован Стојинковић, чувар држ. шума Кичево, Трифун Кубуровић, чувар држ. шума Кичево, Миливој Бајкић, чувар држ. шума Кичево Душан Јовановић, чувар држ. шума Кичево, Велимир Ситић, чувар држ. шума Кичево, Јеленко Божиновић, чувар држ. шума Кичево.

За добrote:

Миодраг Стаменковић, генерални директор Београд.

Иступили из Ј. Ш. У.

Фрањо Симет, надловац Пазарић, Арнолд Герстман, кр. шум. надзорник Карловца.

Након што су прочитани и овјеровљени записници прошлих сједница и примљени на знање извјештаји тајника и благајника закључио је предсједник сједницу и урекао следећу у Загребу.

Одмах по завшетку сједнице примио је господин Министар Шума и Рудника главну управу у одјужу аудијенцију. Том згодом су господину Министру образложени сви важнији закључци створени на тој сједници, као о закону о држању и ношењу оружја; закону о имовним опћинама; наредби о експрапријацији шумског велепосједа и т. д.

Нарочито је поново умольен господин Министар, да поради на том, да се праводобно донесе Правилник о ватредним припадлежностима шумарског особља, (депутатима).

Господин Министар је са интересом саслушао разлагање главне управе о свим закључцима и обећао је у свему своју пуну потпору.

Нарочито је истакнуо, да ће се побринути да шумарском особљу и на даље остану припадлежности, које је оно до сада уживали.

Тајништво.

Pedesetogodišnjica naseg Udruženja. Како је познато, главна Управа нашег Udruženja zaključila је у своје vrijeme, да ће о pedesetoj godišnjici društvenoga rada izdati Spomenicu. I прослава и Spomenica ne треба да буде само спољашња, формална, декоративна. Jedna i друга треба да је једна али стварна. One треба да покazuју, што је заправо учинено у нас у пола вијека šumarstva.

Spomenica ће садрžavati jedan istorijski i jedan stručni dio. U istorijskom dijelu ће се prikazana istorija naših udruženja od најстаријих почетака до данас. Том ће дијелу бити додане и неке биографије и портрети оних појника, који су били vanредно засlužni za naše šumarstvo ili za rad oko udruženja.

živanja šumara Slovenskoga Juga. Za taj istorijski dio već su osigurani saradnici te je podjela grade već izvršena po zasebnom odboru, koji je u tu svrhu izabrani

Stručnom je dijelu zadatak, da na domu i u inostranstvu pokaže današnju stručnu snagu naših šumarskih radenika. Dakle je u interesu šumarstva i kao struke i kao staleža i kao privrede, da se u tom dijelu Spomenice što doстоjnije reprezentujemo. Povodom toga pozivamo i molimo svu gospodu drugove, (šumare, trgovce i industrijalce), koji se bave stručno-literarnim radom, i kojima je iskreno do interesa našeg šumarstva, da nas ispmognu u ovom nastojanju. Dosada se već javio lijep broj saradnika; no nama je do toga da taj broj bude što veći. Naročito molimo gospodu nastavnike naših šumarskih fakulteta, da svojim originalnim stručnim radovima doprinesu uspjehu ove naše edicije.

Da bi gospoda drugovi, koja se interesuju za saradnju, bila orijentisana o programu i obimu ovoga dijela Spomenice, iznosimo ovdje neke opće direktive.

Radovi treba da budu specifično naši. Neka to ne bude samo iznošenje misli i pogleda, što ih poznajemo već iz strane literature, nego razradijanje naših rođenih šumarskih pitanja, uzevši na oko naročito njihov razvoj u posljednjih pedeset godina. A mi imamo toliko specifično naših šumarskih tema.

Ta su pitanja već toliko poznata, da ih ne bi ni trebalo izbrajati. Evo samo najvažnijih. Goli krš sa čitavim nizom bijoloških šumarsko-tehničkih, šumarsko-političkih i nacionalno-ekonomskih problema, tipovi šume i načini gospodarenja na Kršu obrasлом šumom, dosadanji radovi oko zagradivanja bujica, živi pjesak planinski pašnjaci (suvati), reforma Imovnih Općina, šume malih općina, šuma u rukama maloga posrednika, agrarna reforma, šušenje hrastova, štetnici u našim šumama, šumski požarevi, popularizovanje šumarstva, iskorišćavanje šuma, trgovlja i industrija, rezultati vlastite režije, tipovi šumskih prometala, tehnika piljenja hrastovine, vrijednost stranih metoda za uređivanje naših šuma i t. d. i t. d.

Radovi treba da su trajne vrijednosti. To će reći, oni treba da obuhvate neko pitanje u svoj njegovoj širini, dubljini te stvarnosti. Oni treba da su prosti žurnalističko-stručnog načina pisanja, kojim se piše samo „od danas do sutra“. Vrijedniji su nam članci sa malo stranica a mnogo stvarnosti, nego oni od velikog broja redaka a bez stručne srži.

Članci treba da su dokumentovani. Gdje se radi o brojkama, treba iznijeti najvažniji materijal u tabelama i grafikonima. Vrlo je važno da se o onome to se ne da ukralko opisati sa dovoljnom tačnošću, donesi fotografije i crteži. Ukoliko se autor služi tudim podacima, mora naznačiti vrelo. Ovo napose vrijedi za one pisce, koji se služe zvaničnim podacima.

Da se ne bi teme ponavljale te da se uzmogne izvršiti podjela grade i prostora za štampanje, potrebno je da nam gospoda, koja žele da im se radov stampaju, do 15. februara o. g. saopće naslov teme, približni broj stranica te broj i veličinu tabela grafikona i slika. Rok za predlaganje radova jest 30. juni 1926.

Sve potrebne informacije dat će uredništvo Šumarskog Lista. Gospodu, koja bi imala posebne preloge o izboru tema i autora molimo, da nam to saopće.

Јануарски број ШумарскогLista закаснио је ради непредвиђених техничких запрека. Управни одбор donio je na svojoj сједници у Београду од 18. децембра прошле године закључак, којим је као најповољнија прихваћена понуда Штампарије Српских Земљорадничких Задруга у Загребу. Не само да смо промијенили штампарију, већ нас је затекла и њена селидба, па је требало сачекати монтирање машина и почетак рада штампарије у новом локалу.

Молимо наше читаоце, да уваже ове изузетне прилике, које су изазвале ово мало закашњење.

ISKAZ UPLAĆENE ČLANARINE U MJESECU NOVEMBRU 1925. GOD.

Petronijević Slavko, Skoplje 50 D (za god. 1925.); Kafadarević Fehim, Nemila 50 D (1925); Mijušković Petar P. Plevlje 50 D (1925.); Bogičević Aleksa, Pančevo 100 D (1925.—26.); Vuković Zlatko, Ogulin 50 D (1925.); Žagar Bodan, Cirkvenica 50 D (1925.); Vasić Petar, Glamoč 50 D (1925.); Vojvod F. Vočin 100 D (1924.—25.); Simeti Franjo Pazarac 25 D (a conto 1925.); Sekulić Mijorad, Nova Gradiška 50 D (1925.); Pržibik Fr. st. Sarajevo 50 D (1925.); Šerbetić Adolf, Olovo 50 D (1925.); Novković D., Han Pjesak 60 D (upis i čl. 1925.); Rajković Gjuro, Zagreb 100 D 1924. (1925.); Renner A., Zagreb 30 D 1922.; Pernišić And., Ogulin 50 D (1925.) i Slijepčević Ilija, Zagreb, 50 D (1925.). Ugrenović dr. A. Zagreb 50 D 1925. Ambroz Franjo. Nemila 50 D za g. 1925.

Pretpлатci Šum. Lista, uplata:

Grad Požega Slav. 100 D za god. 1925.

Članovi pomagači; uplata:

Šum. Uprava Kičevu 200 D i 40 upisnine za 8 članova.

Upozorenje!

Svu p. n. gg. članove J. Š. U. pretplatnike Šum. Lista i svakoga tko šalje novac molimo, na poštani uputnici da izvoli označiti za što šalje novac.

Svaku promjenu adresu valja javiti Udruženju, da ne bude suvišnih reklamacija i nereda u otpremanju Šum. Lista.

Poslije svake otpreme vraća pošta po stotinu nedostavljenih listova, a članovi reklamiraju listove.

Uprava.

Личне вијести

UMRO:

U Karlovcu dana 6. XII. prošle godine u 60. god. života umro dana 8. XII pr. godine pokopan umirovlj. šumarski nadzornik Slavko Sutić. Slava mu!

IMENOVANJA:

Šum. nadupravitelj ing. Franc Sonnbichler je imenovan gozdarskim ravnateljem graščinskega posestva barona dr. Karl Born-a pri Sv. Katarini nad Tržičem.

ПОСТАВЉЕНИ СУ:

Љуштина Михајло, за direktora I. kat. 4. grupe pri dir. šuma u Skoplju.
Хаџић Анка, за приправника II. kat. 5. grupe pri dir. šuma u Винковцима.
Марковић Миодраг, за шум. инж. асистента I. kat. 9. grupe pri dir. šuma u Апатину.

Вајда Златко, за шум. инж. пристава I. kat. 9. grupe pri dir. šuma u Огулину.
Маливук Мара, за админ. приправника III. kat. 4. grupe pri dir. šuma u Загребу.

Квежевић Милан, за шум. надсавјетника I. кат. 5. групе при дир. шума у Сарајеву.

Стојановић Сртен, за економа III. кат. 2. групе при дир. шума у Сарајеву.
Петковић Крсто, за помоћ. архив. III. каат. 3. групе при дир. шума у Сарајеву.

ПРОМАКНУТИ СУ:

Дрнић Милан, за шум. надсавјетника I. кат. 5. групе при дир. шума у Загребу.
Милутиновић Сава, за директора I. кат. 4. групе дир. шума у Ср. Митровици.
Маркић Миховил, за инспектора I. кат. 5. групе при ген. дирекц. у Београду.
Маруци Иван, за инспектора I. кат. 5. групе при ген. дирекц. у Београду.
Талан Викторија, за официјала III. кат. 2. групе при дир. шума у Загребу.
Петровић Грагољуб, за секретара I. кат. 7. групе при дир. шума у Алексинцу.
Јербић Маријан, за шум. инж. I. кат. 7. групе при шум. управи у Бездану.
Шоکчевић Ђуро, за окр. шумара I. кат. 7. групе при шум. управи у Куманову.
Руголе Јосип, за окр. шумара I. кат. 7. групе при шум. управи у Ваљеву.
Кос Велимир, за шум. надинжењера I. кат. 7. групе при шум. управи у Теслићу.
Љубецки Василије, за приправника II. кат. 5. групе при дир. шума у Сарајеву.
Др. Чоринчец Иво, за влад. тајника I. кат. 5. групе при дир. шума у Сарајеву.
Ружић Иван, за шум. рач. саветника II. кат. 1. групе при дир. шума у Загребу.
Милковић Иван, за шум. надсавјетника I. кат. 5. групе при дир. шума Ћурђевачке им. опш. у Бјеловару.

ПРЕМЈЕШТЕНИ СУ:

Божић Цветко, шум. надуправитељ из Бохињске Бистрице у Крањску Гору.
Бабић Марко, шум. надинж. из Хан-Компаније у Мостар.
Новајковић Радован, архивар из Мостара у Сарајево.
Горић Сулејман, сп. шум. реф. из Рогатице у Ливно.
Бабин Радован, шум. инж. из Фојнице у Вишеград.
Фрешкура Драгутин, шум. падинж. из Бања Луке у Хан-Компанију
Омандовић Салих, сп. шум. реф. из Невесиња у Пријedor.
Бунић Петар, пом. шум. реф. из Ливна у Бања-Луку.
Марковић Радован, шум. инж. асист. из Бугојна у Олово.
Шербетић Адолф. сп. шум. реф. из Олова у Бугојно.
Тужин Петар, хонор. чинов. из Сарајева у Рогатицу.
Балић Мехмед, сп. шум. реф. из Кључа у Невесиње.
Вајлер Адолф, шум. инж. асистент из Сарајева у Загреб.
Михајловић Живојин, админ. чинов. из Алексинца у Крушевцу.
Јеленчић Владислав, шум. инж. прист. из Винковаца у Трњане.
Боко Марк, окр. шум. из Скопља у Гор. Милановац.
Шинковец Богомир, подшум. из Жагубице у Пријештину.
Јанковић Немања, админ. чинов. из Дрвенте у Аранђеловац.
Грбац Иван, шум. саветник из Вишеграда у Фојници.
Пауновић Полка, админ. чинов. из Сарајева у Београд.

УМИРОВЉЕН ЈЕ:

Бранковић Милослав, подшум у Приштине.

ОТПУШТЕН ИЗ СЛУЖБЕ:

Ристановић Радослав, админ. чиновник у Косовској Нитровици.

POKLON:

Gosp. Lazar Vorkapić, poklonio je Barošćevoj i Köröskenyjevoj zaklad svakoj po 200 Dinara od putnih troškova što je primio od Udruženja za putovanje na glavnu skupština u Dubrovniku Najsrdaćnija mu hvala.

Broj 8143|1925.

Oglas dražbe hrastovih stabala.

Na temelju drvosječne osnove za god. 1924./25. odobrene rješenjem Ministarstva šuma i rudnika Generalne Direkcije Šuma od 3. lipnja 1925. broj 13816 i rješenjem od 15. oktobra 1925. broj 33522/1925. prodavat će se dne 11. siječnja 1926. kod Direkcije Šuma Brodske imovne općine u Vinkovcima slijedeća zdrava, suha, polusuhu i oštećena hrastova stabla:

Otoč Trnjani	Cerma	Otok	Šumska uprava	Broj hrpa	Ime sječe	Stabala		Kubni metara gradje	Procjenjena vrednost	Udaljenost od zemljane stанице Bosut ili Save	Kupac ima na sjećini ostaviti imovnoj općini najmanje ogrevni drva	Opaska
						stojećih	ležećih					
Otoč Trnjani	Cerma	Otok	Broj hrpa	Ime sječe	stojećih	ležećih	Ukupno	Kubni metara gradje	Procjenjena vrednost	Udaljenost od zemljane stанице Bosut ili Save	Kupac ima na sjećini ostaviti imovnoj općini najmanje ogrevni drva	Opaska
m ³								m ³	Dinara	klm.	pros. m.	
1	Ripača	458	—	458	1315	867.585	5·5	1.360				
2	Krivoško-Ostrovo 1919.	179	—	179	983	550.163	12	1.000				
3	Krivoško-Ostrovo 1920.	200	—	200	984	567.089	12	1.000				
4	Zapadne Kusar 1921.	260	—	260	1751	1,32.085	6·5	1.300				
5	Zapadne Kusare 1922.	264	—	264	1846	1,405.213	6·5	1.320				
6	Varcaga	340	—	340	876	186.280	3	1.240	Suha, polusuhu oštećena stabla. Po cijeloj šumi obilježena rednim brojem i u prstnom promjeru bijelim pojasom			
7	Surduk	290	—	290	537	99.506	5·5	880				
8	Gradina	177	—	177	649	93.249	1·2	813				
Ukuno . .		2168	—	2168	8941	5,061.170	—	8.913				

Opći dražbeni uvjeti:

1. Stabla se prodavaju sa cijelim drvnim gromadama t. j. sa tvorivim drvom izuzev gore naznačenu količinu ogrevnog drveta, koju je dostalac dužan o svome trošku besplatno na sjećini u izradjenom stanju sa 5% nadvisine imovnoj općini predati. Sve ostale odpadke dužan je kupac izraditi za gorivo po uslovima § 14. d. u. uz cijenu od 7·50 Din., po jednom prostornom metru, koja će se svota kupcu isplatići odmah nakon primitka drva.

2. Dražbuju se samo putem pismenih ponuda, koje moraju biti valjano zapečaćene, propisno biljegovane sa 100 Din. ili odgovarajućim iznosom obložene te navedenog dana do 10 sati prije podne po uredskom satu u blagajni Direkcije Šuma u Vinkovcima predane.

3. Komulativne ponude ne primaju se.

4. Brzozavne ponude podpunom žaobinom ne obložene, nikako ili nedostatnom markom (biljegovkom) providjene, ispod isklične cijene, nakon ustanovljenoga vremena predane, te u opće sa dražbenim uvjetima nesuglasne ponude ne će se u obzir uzeti.

5. Kupovnину имаде купац исплатити у готовом новцу у благајну Дирекције шума бродске имовне опћине или код оних новчаних завода, које дирекција шума одреди и то:

Ako je kupljena jedna сječina

1/₄ куповине након прimitка обавјести о одобренju dražбе т. ј. код потписа уговора (§ 10).

Ostали дио свеукупне куповине имаде купац платити пре него одпоћне са извозом материјала, израдjenог из проданих му стабала, ну"свакако пре измака 90 дана, računajući od дана uplate prvog dijela kуповнице.

Za slučaj да куповнина једне сјечине premašuje dostaљnu svotu dviju нај-мањих сјечина pogодује se prema niže navedenom:

Ako je kupljeno dvije i više сječina

1/₄ свеукупне куповине након прimitка обавјести о одобренju dražбе т. ј. код подписа уговора § 10. o. u.

1/₄ свеукупне куповине након 50 дана računajući od дана uplate prvog dijela kуповнице.

Preostали дио свеукупне куповине пре започетога izvoza материјала израдjenог из проданих му стабала, nu najzad za 60 дана, računajući od дана uplate другога dijela kуповнице.

6. Svi ostali потанji dražbeni uvjeti mogu se saznati за vrijeme uredovnih sati kod Дирекције шума бродске имовне опћине у Vinkovcima, te kod шумских управа u Cerni, Otoku i Trnjanima.

Dирекција Шума Бродске Imovne Općine.

U Vinkovcima, dne 11. Decembra 1925.

Broj: 5521/1925.

Veleprodaja hrastovih stabala

Temeljem одобренja Министарства Шума и Rudnika. Generalne Дирекције Шума од 22. decembra 1925, број 43800, обдржати ће се дне 15. januara 1925. u 11:30 sati dopodne kod дирекције шума gjurgjevačke имовне опћине поновна dražba na :

1.) 371 hrastovo stablo u šumi „Skres“ sa 2012.50 m³ uz iskličnu cijenu od 1,054.147.50 Dinara.

2.) 2071 hrastovo stablo u šumi „Mesarica“ sa 8666.17 m³ uz iskličnu cijenu od 3,373.306.37 Dinara.

3.) 1201 hrastovo stablo u šumi „Palače“ sa 2356.61 m³ uz iskičnu cijenu od 728.523.92 Dinara.

Шума под 1.) udaljena je 9 km. она под 2.) 2 km., а она под 3.) 8 km. od željezničке stanice.

Dražba ће се обавити jedino на темељу писмених ponuda. Sa 100 Dinara taksirana ponuda имаде се предати најкасније до 11½ sati dne 15. januara 1926.

Ostали uvjeti могу се saznati kod дирекције шума Gjurgjevačke Imovne Opštine u Bjelovaru.

U Bjelovaru

DIREKCIJA ŠUMA IMOVNE OPĆINE GJURGJEVAČKE

D. Š. Br.: 4526/25.

OGLAS DRAŽBE.

Kod Direkcije Šuma u Sarajevu prodavat će se dne 16. janura 1926. u sobi br. 81 u 10 sati putem javne usmene i pismene dražbe oko 10.000 (deset hiljada) kubnih metara četinjača u državnoj šumi Vračac, odjel 1, 2, 3, 5, 7, 8, u srezu Bugojanskom uz iskličnu cijenu 34 (trideset i četiri) dinara po kubiku prosječno na panju.

Svaki nudioc mora prije početka dražbe položiti vadij u iznosu od 34.000 (trideset i četiri hiljade) dinara bilo u gotovom ili u vrijednosnim papirima, koje država kod sklapanja ugovora prima. Stranci polažu vadij u dvostrukom iznosu.

Pismene ponude moraju stići ovoj Direkciji zapećaće i providjene sa propisanim vadijem te taksonom markom od 100 (stočinu) Dinara najkasnije do 9 $\frac{1}{2}$ sati dne 16. januara 1926. sa oznakom „Ponuda na 10.000 m³ četinjača u šum. Vračac“. Pored ponudjene kupovne cijene, dužan je kupac da plati od cijelokupne ponudjene kupovne cijene i 6% u fond za pošumljivanje.

Ne će se uvažiti ponude, koje kasnije stignu, zatim ponude bez propisanog vadija (taksene marke) ili brzoojavne ponude i nadalje naknadne ponude i očitovanja. Posebni uvjeti prodaje mogu se za vrijeme uredovnih sati razgledati kod Direkcije Šuma soba broj 81.

Dražba se neće održati, ako joj ne pristupe najmanje tri licitanta.

Svakom reflektantu stoji do volje, da prije licitacije razgleda šumsko područje. Dostalac snosi sve troškove oko raspisa dražbe.

Ministarstvo Šuma i Rudnika bira slobodno između ponuda i može sve bez navadjanja razloga da odbije.

Do rješenja vezani su nudioci na svoje ponude.

Sarajevo, 30. novembra 1925.

DIREKCIJA ŠUMA.

Broj: 16.350 — 1925.

OGLAS DRAŽBE.

Potpisana direkcija prodaje putem pismenih ponuda dana 26. januara 1929. u 11 sati do podne 3.000 m³ bukovih trupaca na državnom skladištu u Majuru koji će biti izradjeni u sezoni 1925./26.

Isklična cijena po 1 m³ je 150 Dinara.

Žaobina 25.000 Din. za domaće, a 50.000 Din. za strane državljane.

Podude se imadu predati potpisanoj direkciji, a uvjeti dražbe i ugovora mogu se saznati kod potpisane direkcije i državne šumske režije u Majuru u radno vrijeme.

U Zagrebu, dne 19. decembra 1925.

KR. DIREKCIJA ŠUMA.

Broj 2966/1925.

Oglas dražbe.

Temeljem odobrenja Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu od 27. X. 1925. broj 36403 prodavat će se putem javne dražbe dana 30. Januara 1926. u 11 sati kod direkcije šuma slunjsko banskih imovnih općina u Petrinji i to:

Šumski srez (predjel)		Prodajna		H R A S T		Brest		Izkušnja cijena D		Opaska	
				broj stabala srđa		broj stabala srđa					
		okružje		m³		m³		m³			
n a	Vješala br. 2	A	I. II. III.	2,6, 2,7, 3 i 6	9, 9, 6	11,966	8.325	—	—	1.080,539 79	—
C	Mokrički lug br. 12	B	III. IV.	2 i 3	1	5.268	1.685	—	—	258,410 86	—
Dubica	Čadijavski bok br. 7	C	IV., V., i VI.	—	—	2.838	1.845	1.089	72,611 16	198,174 68	—
Petrićina	Piškornjač br. 13 Mošćenički lug	D	X.	3	—	1.618	1.184	413	—	176,553 42	—
Kartlovac	Turanjski lug br. 25	E	IV. V.	d, g, a, b, c	i	3.248	9.288	5.800	—	3.475,413 02	—
Stinjska	Il. banska	Imovina općina	Šumsko uprava	Skupina	odsjeke	Šumski srez (predjel)	Broj stabala srđa	Broj stabala srđa	Iskušnja cijena D	Dostatak je dužan pre- dati 1,0, u iznadolenom sa nadvišenom 10 cm	Udaljenost od želi- stанице Gima 20 km.

O P Ć I U S L O V I .

1. Ponude imaju biti sastavljene u srpsko-hrvatskom jeziku, biljegovane sa 100 (stotinu) dinara, dobro zapečaćene, te se primaju najkasnije do 11 sati gore odredjenog dana. — Uvjetne, kasnije stigle, telegrafске i telefonske ponude neće se uzeti u obzir.

2. Dražba će se obaviti isključivši usmene, jedino na temelju pismenih ponuda (oferta) za svaku prodajnu skupinu, ali će zaprimiti i eventualne komulativne ponude jedino za skupine označene slovima A i B te za skupine C i D.

3. U ponudi valja naročito navesti, da su nudiocu svi dražbeni uvjeti dobro poznati, te da ih u cijelosti prihvaca.

4. Ponudi treba priložiti 5% od procjenjene vrijednosti u ime vadiuma u gotovom novcu ili u vrijednosnim papirima valjanim u kraljevini S. H. S. po nominalnoj vrednosti. Podanici stranih država trebaju da ponudi prilože 10% procijenjene vrijednosti za svaku skupinu.

Osim toga dužan je dostačac 14 dana po obavijesti, da je dražba odobrena uplatiti u blagajnu slunjsko-banskih imovnih općina u Petrinji 82% od kupovine u ime raznih pristojba.

5. Ponuda veže nudioca odmah, a imovnu općinu nakon potvrde po Mistarstvu Šuma i Rudnika u Beogradu.

6. Kupovina mora se uplatiti u tri obroka u gotovom novcu i to: prvi obrok u iznosu od 25% kupovine 14 dana iza obavijesti o odobrenju dražbe, drugi obrok u iznosu od 25% kupovine 3 mjeseca iza uplate prvog obroka, a treći obrok a iznosu od 50% kupovine 6 mjeseci iza uplate drugog obroka, ali svakako prije izvoza izradjene robe, kod direkcije šuma slunjsko-banskih imov. u Petrinji.

7. Za sjeću i izradu stabala ustanavljen je rok i to za prodajnu skupinu A 31. mart 1927., za skupine B od D 31. mart 1926., a za skupinu E 31. mart 1927.

8. Pobliži uvjeti mogu se saznati kod direkcije šuma slunjsko-banskih imov. u Petrinji, kod šumske uprave imovne općine I. banske u Glini, II. banske u Petrinji i Dubici, te slunjske u Karlovcu.

Direkcija Šuma slunjsko-banskih imovnih općina u Petrinji.

Bukvica (Bucheichel)	80%	u rezu	Din	8-
Hrastov žir ozimi	u rezu	"	3-	
Breza, novi prirod	"	"	20-	
Jelovo sjeme 40%	u rezu	"	40-	
Omorikovo sjeme 80%	provenience ČSR.	"	60-	
Bor bijeli 80%	"	"	200-	
za 1 kg. kao i sve drugo				

ŠUMSKO I VOĆNO SJEME TE SADJENICE

prodaje uz najpovoljnije uvjete:

Semenárski závod státních lesů Praha-Bubeneč 470

Što neznaš pitaj Univerzalni informativni Biro „ARGUS“

Knez Mihailova ul. 35. Tel. 6-25 **Beograd** (Pasaž Akademije Nauka)

Našička tvornica tanina i paropila d. d.

Centralia

ZAGREB

Mažuranićev trg 23.

Parne pilane: Sušine-Gjurgjenovac, Ljeskovica, Andrijevci, Podgradci i Karlovac.

Tvornica tanina, parketa, bačava, pokutiva
u Sušine-Gjurgjenovcu, **tvornica škatulja i ljupljene**
robe u Podgradcima, **Impregnacija drva**
u Karlovcu.

Drach industrija drva d. d.

Središte : SISAK

Podružnica : VIROVITICA

Pilana: Caprag i Virovitički Antunovac

Telefon : Sisak broj 14

Telefon Virovitica broj 15

**Proizvodnja svakovrsnog hrastovog, bukovog,
jasenovog i brestovog materijala, gradje za
željeznice i dužica.**

Šumska Industrija

Filipa Deutscha Sinovi

Vrhovčeva ul. 1

ZAGREB

Telefon broj 47

Parna pilana u Turopolju.

Export najfinije hrastovine. Na skladištu ima velike količine potpuno suve
hrastove gradje svih dimenzija.

UTEMELJENO GODINE 1860

Jasenovu piljenu robu,

najbolje bijele i žilave kvalitete, bez raspuklina i inih pogrešaka, koja leži na skladištu najmanje 4 godine, dugačku 4 metra i preko toga, debelu 70—120 mm., izrezanu od stabala posve čistih od grana i debelih barem 40 cm. kupujemo u svakoj količini. Ponude u dolarskoj valuti, postavno na njemačku granicu, neka se šalju na adresu:

Karl Wissmann, Holzgroßhandlung

Ludwigshafen am Rhein.

Filialen in Düsseldorf und Amsterdam.

Dioničarsko društvo za eksplataciju drva

Zagreb, Trg N br. 3.

Telefon 16-34, 12-38

Brzojav: „EXPLOITAT“

Parna pilana i tvornica parketa
VIROVITICA, KRUŠEVAC

Prodajni ured BANJA-LUKA

Proizvadja i eksportira:

hrastovu robu, parenu i neparenu bukovinu, mekanu rezanu gradju, gorivo drvo te parkete

Société Anonyme d' Exploitation forestière

Zagreb, Trg N br. 3.

Téléphone 16-34, 12-38

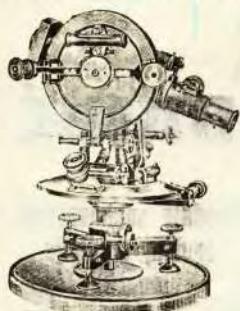
Télégrammes: „EXPLOITAT“

Scierie à vapeur et fabrique de
parquets VIROVITICA KRUŠEVAC

Bureau de vente BANJA-LUKA

Produit et exporte:

matériaux en chêne, hêtre étuvé
et non étuvé, bois tendre ma-
tériaux de construction, ma-
tériaux sciés et bois pour chau-
ffage et parquets.

Radionica za preciznu mehaniku
VILIEI M SEQUARDT
Ljubljana, Šelenburgova ulica 4.
Generalno zastupstvo i glavno skladište instrumenata
Starke & Hammerer, Wien.

Teodoliti, tahimetri, nivelačioni poljski i šumarski instrumenti, niveli, letve, trasirke, libele, busole, meraći lanci i vrpce, planimetri, pantografi, ombografi, ombrometri, visinski barometri i aneroidi, **brojčani čekići, šumska kladiva i sve šumske instrumente i potrepštine**, crtači pribor, precizna šestila, svetlobni prozirni i milimetarski papiri, „Normograph“ šablone za pismo.

Brušenje risaćih pera i sve popravke točno i solidno. Zajamčeno precizna rektifikacija geodetskih instrumenata.

Slovenska industrija kožnatih odela
DRAGO SCHWAB
Ljubljana, Dvorni trg broj 3.

Izradjuje sve vrsti kožnatih odela, kao kaputa, gunjača, hlača, kapa i t. d. iz najfinije kože.

Specijalno skladište
engleskog i češkog sukna za odela, i ogrtače.

Bogati izbor svakovrsnih odela, zimskih kaputa, raglana, ogrtača i t. d.

Vlastita izrada!

Nepromočivi plastični, ogrtači za kišu od jednostavnih do najfinijih.

Za cij. gg. šumare znatan popust!
Tražite uzorce!

KR. PRODAJA BARUTA
INDUSTRIJA ORUŽJA

BOROVNIK I VRBANIĆ ZAGREB

Jurišićeva ul. 9.

Prodaja svakovrsnog
oružja, municije
lovačkih po-
trepština.

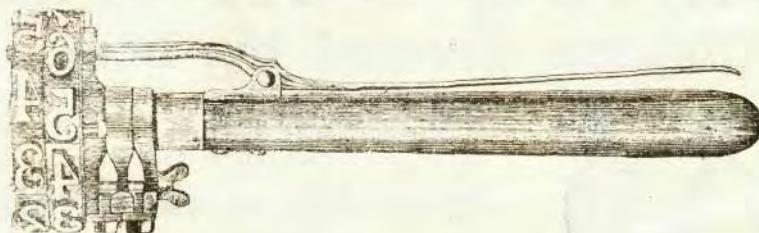

Obavlja svakovrsne popravke, koji spadaju u
puškarsku struku, kao i montiranje dalekozora

Vlastita tvornica pušaka u Borovljiju (Ferlach).

Prodaja na veliko i na malo.

Šumske čekiće

Društvene i športske znakove, vignete, štampilje od najbolje
francuske gume, pečatnjake, gravure u zlatu i srebru, klišeje
za zlatotisak, šablone, emajlne ploče izrađuje brzo i jeftino.

Zavod za rezbariju i štampilje

BREZINA I DRUG

ZAGREB, Frankopanska ul. 9.

Telefon 8-53.

P r e g l e d
oglašenih licitacija u mjesecu januaru 1926.

Dražbuje se			vrst drva	Broj sta- bala	građevno m ³	ogrje- vno m ³	drv. ug. pr. m.	Isklična cijena D p.
dne	kod	u						
11./I.	Direkcije šuma brodske im.opć.	Vinkov- cima	hrast	2168	8.941	—	—	5,061.170 —
15./I.	Direkcije šuma gjurgjevačke im. opć.	Bjelovaru	hrast	371	2012. ₅₀	—	—	1,054.147 50
			"	2071	8666. ₁₇	—	—	3,373.306 37
			"	1201	2356. ₆₁	—	—	728.523 92
16./I.	Direkcije šuma	Sarajevu	četi- njače	—	10.000	—	—	34 D po m ³
26./I.	Direkcije šuma	Zagrebu	buko- vo	—	3000*	—	—	150 D po m ³

*trupci (balvani)

Knjižnica Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja

Dosada izašla izdanja:

- Br. 1. Ugrenović: „Iz istorije našeg šumarstva“ Din 10—
Br. 2. Perušić: „Krajiške Imovne Općine“ Din 10—
Бр. 3. Петровић: „Шуме и шумска привреда у
Македонији“ Дин 25—
-

Izlazi uskoro:

- Br. 4. Hafnagl-Veseli: „Praktično uređivanje šuma“.
-

U nakladi Jug. Šum. Udruženja štampano:

- Угреновић: „Закон о шумама“ Дин 20—
Ugrenović: Šumarsko-politička osnovica Zakona
о Шумама“. Din 30—
Ružić: „Zakon o šumama“ Din 50—

